

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ
REFLECTIONS OF COMMUNITIES OF FISHERMEN IN LITERARY
WORK OF USSIRI DHAMACHOT

LIAO WEIQING

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ
REFLECTIONS OF COMMUNITIES OF FISHERMEN IN LITERARY WORK
OF USSIRI DHAMACHOT

LIAO WEIQING

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2561

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.อิมธิรา อ่อนคำ
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อียสา จันทร์วิทยานุชิต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ

LIAO WEIQING 596070

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิชรินทร์ บุรณะกร, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาจากวรรณกรรม จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง โลกสีน้ำเงิน ทะเล ร่ำลมโศก บ้านริมทะเล และเหมือนทะเลมีเจ้าของ

ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมทั้ง 5 เล่ม ได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชุมชนชาวประมง ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ริมทะเล สร้างจากวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติ ด้านอาหารการกินของชาวประมงส่วนใหญ่เป็นอาหารสดจากทะเล ในด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ความสามัคคีและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) วัฒนธรรม ชุมชนชาวประมง มีค่านิยมในการเคารพและกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ในด้านความเชื่อของชุมชนประมง แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ 1) เชื่อในอำนาจที่ลึกลับ 2) ความเชื่อที่สืบทอดกันมา 3) การประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน การประกอบอาชีพที่สืบทอดกันมาแต่เดิม คือ การทำประมงชายฝั่ง ซึ่งพึ่งพาธรรมชาติ และประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำอาชีพประมง และนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ริมทะเลของรัฐบาล เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวประมง ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและด้านวิถีชีวิต

ส่วนแนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอแนวคิดทั้ง 3 ด้าน คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ผู้อ่านรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณต่อตนเอง และมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและมีความกล้าหาญในชีวิตประจำวัน 2) แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคม ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในเรื่องกระจายรายได้ อาชีพ สถานภาพระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายและชนชั้น ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่า ชาวประมงเรือลำใหญ่ไม่อนุรักษ์สัตว์น้ำ จึงทำให้สัตว์น้ำเกือบสูญพันธุ์ไป 3) ความคิดของ รุ่นเก่ากับรุ่นใหม่มีความแตกต่างกัน ความคิดของรุ่นเก่าไม่ค่อยยอมรับกับสิ่งใหม่ ๆ ส่วนความคิดของรุ่นใหม่นิยมเสรีและชอบแสวงหาความจริงและความท้าทาย

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมชาวประมง วรรณกรรม อัศศิริ ธรรมโชติ

REFLECTIONS OF COMMUNITIES OF FISHERMEN IN LITERARY WORK OF USSIRI DHAMACHOT

LIAO WEIQING 596070

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATCHARIN BURANAKORN, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to analyze reflections of fishermen communities in Ussiri Dhamachot's literary works. A descriptive analysis was used to study five texts, which are 1) Korb-fa -talay-gewang (Broad Horizon and Sea), 2) Loak-si-num-ngen (The Blue Earth), 3) Talay-rum-lom-soak (Crying Sea and Sad Wind), 4) Bann-rim-talay (The Seashore Houses), and 5) Meun-talay-mee-chaw-cong (As though the sea was possessed).

It was found that the five texts had reflected the fishermen communities in three areas, which are 1) ways of living, including the small size of seashore houses constructed from easily acquired natural materials; the daily food which was from the sea; the communities are unity and dependence on each other. 2) The community traditions includes the value of gratefulness, and two ways of beliefs, which are Buddhism and beliefs in the supernatural. And 3) the fishery profession, showing the inherited coastal fishery that depended on the nature and delivered experiences; the social changes caused by modern technologies in fishery and governmental policies of tourism mainly affected the fishery profession and ways of living.

Regarding to the themes presented in Ussiri's works, three aspects were found, which are 1) the ethical ideas focusing on gratefulness to one's supporters, diligent working, and bravery in daily living. 2) the social inequality includes income distribution; social classes; ecological problems caused by industrial fishery regardless of aquatic animals. And 3) the different thoughts of old and new generations, showing that old people rejected new things, while younger people preferred truth, and challenges.

Keywords: reflections, fishermen communities, Ussiri Dhamachot's literary works

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยได้ดี โดยได้รับความกรุณาและการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี
ยิ่งจาก อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำแนะนำใน
การศึกษาหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ อีกทั้งยังได้กรุณาสละเวลาตรวจแก้ไขและให้คำปรึกษาเป็น
ประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนรายงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม และ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม และ อาจารย์ ดร.อิทธิรา อ่อนคำ

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา ที่คอยห่วงใย ให้
กำลังใจ ให้ข้อคิด และให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ และขอขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ ที่คอยช่วยเหลือ
และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณคุณแม่ที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยใน
การมาศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมห้องทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้าน
ตลอดมา

LIAO WEIQING

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะ	3
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	3
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	5
2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม	5
2.1.2 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม	6
2.1.3 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม	7
2.1.4 หลักการวิจารณ์วรรณกรรม	8
2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม	10
2.2.1 ความหมายของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม	10
2.2.2 ลักษณะของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม	11
2.2.3 คุณค่าของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม	12
2.3 ประวัติและผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติ	13
2.3.1 ประวัติชีวิตและการทำงาน	13
2.3.2 ผลงานวรรณกรรม	14
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	16
2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ	21
2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ	
3.1 วิธีชีวิตความเป็นอยู่	31
3.1.1 ที่อยู่อาศัย	31
3.1.2 อาหารการกิน	34
3.1.3 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน	37
3.2 วัฒนธรรม	40
3.2.1 ด้านความเชื่อ	40
3.2.2 ด้านประเพณี	44
3.2.3 ค่านิยม	46
3.3 การประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน	49
3.3.1 อาชีพประมงก่อนการเปลี่ยนแปลง	49
3.3.2 อาชีพประมงหลังการเปลี่ยนแปลง	58
3.3.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง	61
บทที่ 4 แนวคิดในวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ	
4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	67
4.1.1 ความกตัญญู	67
4.1.2 ความขยัน	70
4.1.3 ความกล้าหาญ	73
4.1.4 ความรับผิดชอบ	78
4.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของสังคม	80
4.2.1 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม	80
4.2.2 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ	85
4.2.3 ปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐ	88
4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่น	90
4.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นเก่า	91
4.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นใหม่	94
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	98
5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.2 แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ	99
5.2 อภิปรายผล	100
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	
เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	106
ประวัติผู้เขียน	107

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีซึ่งเป็นผลงานประเภทหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนานแก่ผู้อ่าน แต่ก็มีสาระความรู้สอดแทรกอยู่ ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5-7) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมและขณะเดียวกันมนุษย์ก็เป็นผู้ใช้วรรณกรรม อาศัยวรรณกรรมเปิดโลกทัศน์ และตอบสนองอารมณ์ของตน เรื่องราวหรือเนื้อหาของวรรณกรรมที่นักเขียนแต่งขึ้นจึงสร้างจากประสบการณ์ทางสังคมของนักเขียน ดังนั้นเนื้อเรื่องของวรรณกรรมนั้นย่อมมาจากความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของนักเขียน จึงทำให้วรรณกรรมนั้นแต่งขึ้นมาอย่างสมเหตุสมผล วรรณกรรมนอกจากให้ความบันเทิงแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมบางส่วน นักเขียนก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม วรรณกรรมที่นักเขียนแต่งขึ้นมานั้นก็ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543 : 4) กล่าวไว้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนหรือวรรณกรรมมาก ก็เพราะว่านักเขียนทั้งเป็นนักประพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนอยู่ในสังคมก็ย่อมจะได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งในด้านวรรณกรรม ขนบประเพณีศาสนา ปรัชญา และการเมืองและสภาพการณ์ของปัจจัยทางสังคมเหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ให้แก่นักเขียนด้วย วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของผู้แต่งอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของกลุ่มคนทั้งหมดก็ได้

จากแนวคิดกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน แม้ว่าสภาพสังคมที่สะท้อนออกมานั้นมีหลากหลาย แต่สภาพที่สะท้อนออกมาย่อมแสดงถึงความคิดเห็น มุมมอง วิถีชีวิต ฯลฯ ของผู้แต่งทั้งสิ้นและแม้ว่าสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่วรรณกรรมก็เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งซึ่งบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังที่ อิงอร สุพันธุ์วัฒน์ (2551 : 10) กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเป็นงานเขียนจากคนสู่คน สะท้อนมุมมองที่หลากหลายของสังคม และจะเป็นเช่นนี้ไปตราบเท่ายังสังคมและคนในสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมไทยได้สะท้อนมุมมองด้านต่าง ๆ ของสังคมไว้หลากหลาย ในส่วนของการสะท้อนภาพวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อของคนอาชีพต่าง ๆ ในสังคมก็มิใช่น้อย โดยเฉพาะอาชีพด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยมายาวนาน อันได้แก่ การทำสวน ทำนา ทำไร่ และทำประมง และเนื่องด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วยการมีแม่น้ำน้อยใหญ่หลายสายไหลผ่านในทุกภาคของประเทศไทย ดังนั้นนอกจากการทำสวน ทำไร่ ทำนาแล้วคนไทยยังจับปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ เพื่อประกอบอาหารประจำวันและเพื่อขายเลี้ยงชีพประกอบกันไปด้วย แต่ในภาคกลางต่อเนื่องลงไปทางภาคใต้ของไทย นอกจากจะมีแม่น้ำเช่นภาคอื่น ๆ แล้ว

ยังมีทะเลขนาดทั้งสองฝั่ง ได้แก่ อ่าวไทยทางฝั่งตะวันออกและทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก ดังนั้นชาวบ้านส่วนมากที่อาศัยอยู่ในภาคนี้จึงยึดอาชีพประมงสืบต่อกันมานับหลายชั่วอายุ จนกระทั่งมีวิถีชีวิต ความคิดความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีเกิดขึ้นในชุมชนชาวประมง และกลายเป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนบางคนสร้างสรรค์ผลงานทั้งในรูปแบบนวนิยายและเรื่องสั้นที่น่าสนใจตามมา อัครศิโรตธรรมโชติ นักเขียนรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2524 ซึ่งเกิดและเติบโตมาจากครอบครัวชาวประมงที่อาศัยอยู่ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็เป็นผู้หนึ่งที่เขียนวรรณกรรมเกี่ยวกับชาวประมงไว้หลายเรื่อง ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง ทะเลรำลมโศก โลกสีน้ำเงิน บ้านริมทะเล เหมือนทะเลมีเจ้าของ ซึ่งแต่ละเรื่องได้สะท้อนภาพชีวิตชาวประมงของไทยไว้อย่างน่าสนใจ

ในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาสภาพสังคมและวิถีชีวิตชาวประมงไทยที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิโรตธรรมโชติ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวประมงไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในอาชีพหลักของสังคมไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตต่างวัฒนธรรมได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัครศิโรตธรรมโชติ
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิโรตธรรมโชติ

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมและแนวคิดในวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ของผู้เขียนส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมเป็นอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ในสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ประเพณีและความนิยมของสังคม ดังนั้น วรรณกรรมจึงสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมของมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม

2. แนวคิดของการวิจารณ์เชิงชีวประวัติ เป็นแนวการวิจารณ์ที่พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทวรรณกรรมกับผู้แต่ง การวิจารณ์จะมุ่งพิจารณาความรู้อันแท้จริงของกวี ความจริงใจ ความกลมกลืนของบุคลิกภาพ ที่ศนะตลอดจนสภาพจิตใจของกวีที่ปรากฏออกมาในผลงาน

3. แนวคิดในวรรณกรรม หรือแก่นเรื่องในวรรณกรรมเป็นทัศนคติหรือความคิดเห็นที่ผู้แต่งมีต่อสังคมแล้วแสดงออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนที่สืบทอดออกมา เช่น แนวคิดต่อความรัก การปกครอง หรือคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจโลกและสังคมมากยิ่งขึ้น และได้ยกระดับความคิดทางจิตใจได้ด้วย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวประมงจำนวน 5 เล่ม ได้แก่

1. ขอบฟ้าทะเลกว้าง พิมพ์ครั้งที่ 6 แพรวสำนักพิมพ์ พ.ศ. 2553
2. ทะเลรำลุมโศก สำนักพิมพ์มิ่งมิตร พ.ศ. 2546
3. โลกสีน้ำเงิน สำนักพิมพ์มิ่งมิตร พ.ศ. 2546
4. บ้านริมทะเล พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์มิ่งมิตร พ.ศ. 2544
5. เหมือนทะเลมีเจ้าของ สำนักพิมพ์คำแก้ว พ.ศ. 2524

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง สภาพสังคมหรือเรื่องราวที่ผู้แต่งถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมที่ใช้ศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม เหตุการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคม เป็นต้น

ชาวประมง หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ริมทะเล ประกอบอาชีพประมง หรือหากินอยู่กับทะเล หรือชาวประมงที่มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับท้องทะเล ไม่ว่าจะเป็นบริเวณริมชายฝั่งทะเล รอบ ๆ อ่าว ก็ได้ ก็มีหมู่บ้านชาวประมงตั้งตัวกระจายอยู่ เช่น อำเภอหัวหิน

วรรณกรรม หมายถึง นวนิยายและเรื่องสั้นจำนวน 5 เรื่องของ อิศศิริ ธรรมโชติ ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง ทะเลรำลุมโศก โลกสีน้ำเงิน บ้านริมทะเล เหมือนทะเลมีเจ้าของ

การวิจารณ์เชิงชีวประวัติ หมายถึง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา ปรัชญา ทัศนะ และข้อคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมกับประวัติ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของผู้แต่ง อิศศิริ ธรรมโชติ

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย
3. ศึกษาวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติทั้งหมดจำนวน 14 เรื่อง
4. คัดเลือกวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงของอัศศิริ ธรรมโชติ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง ทะเลรัลมโศก โลกสีน้ำเงิน บ้านริมทะเล เหมือนทะเลมีเจ้าของ
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ
6. วิเคราะห์แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ
7. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพสังคมของชาวประมงที่ปรากฏในวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ
2. ทำให้เข้าใจแนวคิดในวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ
3. ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง และเข้าใจสภาพสังคมของชาวประมง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในเชิงวิชาการด้านวัฒนธรรมในสังคมอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

2.1.2 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

2.1.3 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

2.1.4 หลักการวิจารณ์วรรณกรรม

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

2.2.1 ความหมายของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

2.2.2 ลักษณะของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

2.2.3 คุณค่าของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

2.3 ประวัติและผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติ

2.3.1 ชีวิต การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3.2 ผลงานวรรณกรรม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของอัศศิริ ธรรมโชติ

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและแยกไม่ออก วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่ผู้แต่งใช้จินตนาการ ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ สอดแทรกเข้าไป ดังนั้น วรรณกรรมจึงนอกจากจะสะท้อนภาพของสังคมได้อย่างสมจริงแล้ว ยังสะท้อนแนวคิดของผู้เขียนในด้านต่าง ๆ มายังผู้อ่านด้วย ดังนั้น วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

นักวิชาการด้านวรรณกรรมศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในด้านอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมมีหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน ซึ่งนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา

ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์ในชีวิตทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (2546 : 44-45) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นเพียงสนามสำหรับเก็บข้อมูล โดยลักษณะการกำเนิดของวรรณคดีหรือวรรณกรรมถือว่าเป็นโครงสร้างส่วนบนซึ่งมีฐานรองรับอยู่หลายระดับ นับตั้งแต่ผู้เขียนซึ่งรวมถึงประสบการณ์และทัศนคติที่แสดงออกตลอดจนภาวะความกดดันหรือแรงกระตุ้นอันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมผลักดันให้เกิดงานเขียนในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา ความเป็นจริงของวรรณคดีหรือวรรณกรรมทุกเล่มที่มีทัศนะของผู้เขียนสอดแทรกในงานของเขา พร้อม ๆ กับการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตและสังคมในงานเขียนของเขาแต่ละชิ้น ภาพของสังคมปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 76) ได้อ้างถึง ความคิดเห็นของยุรฉัตร บุญสนิทไว้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียน กล่าวคือเมื่อนักเขียนมีชีวิตอยู่ในสังคมใด มีวัฒนธรรมเช่นใด นักเขียนก็ย่อมจะอดไม่ได้ที่จะต้องนำเอาสิ่งที่ได้พบเห็นหรือทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้นมาใช้เป็นองค์ประกอบในการประพันธ์ ซึ่งอาจจะปรากฏในด้านฉาก ด้านการแต่งกายของตัวละคร หรือค่านิยมในยุคสมัยนั้น ผ่านทัศนคติของตัวละคร เป็นต้น

วิภา กงกะนันท์ (2533 : 72) สังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อวรรณคดีมาประการแรก คือผู้สร้างวรรณคดีเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ประการที่สอง ผู้อ่านก็เป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมจึงใกล้ชิดราวกับจะแยกออกจากสังคมไม่ได้

สรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมในประการต่าง ๆ วรรณกรรมหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากสังคมไม่ได้ เพราะนักเขียนเป็นคนที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม วรรณกรรมก็เป็นผลงานที่นักเขียนสร้างสรรค์ขึ้นมา และแสดงความคิด หรือจินตนาการผ่านวรรณกรรม ดังนั้นจึงทำให้วรรณกรรมแยกออกจากสังคมไม่ได้

2.1.2 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

เนื่องจากสังคมกับวรรณกรรมมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาที่ฉายภาพสังคม ดังที่นักวิชาการด้านวรรณกรรม ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

อิงอร สุพันธ์ุณี (2554 : 6) วรรณกรรมกับสังคมนั้นแยกจากกันไม่ออกสมัยหนึ่ง ๆ สังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันกันแล้ววรรณกรรมจะสะท้อนทั้งความคิดความเชื่อและความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้งและในปี พ.ศ. 2551 ได้กล่าวว่า จากสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน วรรณกรรมได้ทำหน้าที่สะท้อนสังคมได้อย่างหลากหลายมุมมอง จากความสุข ความรัก กิเลสตัณหา อารมณ์ขัน ความงามความเปลี่ยนแปลงของ

สังคมวรรณกรรมเป็นงานเขียนจากคนสู่คน สะท้อนมุมมองหลากหลายของสังคม และจะเป็นเช่นนี้ไปตราบเท่ายังมีสังคมและคนในสังคม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมซึ่งการสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์หนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539 : 139) กล่าวไว้ว่า วรรณคดีมิใช่เพียงผลสะท้อนจากสาเหตุต่าง ๆ ของสังคมเท่านั้น แต่เป็นสาเหตุให้เกิดผลสะท้อนต่อสังคมด้วย คือเกี่ยวเนื่องกัน เพราะฉะนั้นวรรณคดีของเราจึงมีทั้งที่เกี่ยวกับบทพิศวาส เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับนิยายการแสดง การศาสนา การเมืองต่าง ๆ

รัฐจวน อินทรกำแหง (2539 : 28-33) วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม วรรณคดีจึงไม่ใช่สิ่งที่สูงส่งลอยอยู่กลางเวหา แต่เป็นสิ่งที่ต้องสัมผัสกับชีวิต สะท้อนชีวิตและสรุปทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนมีส่วนเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดียิ่งขึ้นไปของชีวิตมนุษย์ วรรณคดีจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริง สำแดงออกความเป็นจริงและบันทึกความเป็นจริง

ยุรฉัตร บุญสนิท (2529 : 139-140) กล่าวว่า การสะท้อนสังคมของวรรณคดีมิใช่เป็นการสะท้อนในรูปของเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนสังคม ความคิดเห็นของผู้เขียน และเหตุการณ์ด้านหนึ่งของสังคม หมายความว่า วรรณกรรมที่ผู้เขียนบันทึกไว้นั้นมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ส่วนหนึ่ง

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นเหมือนกระจกของสังคม สะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมเป็นอย่างไร แม้ว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด แต่วรรณกรรมก็เกิดขึ้นโดยตลอด และวรรณกรรมไม่เพียงแต่บันทึกเหตุการณ์ยังมีความรู้ ประสบการณ์สอดแทรกอยู่ ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนสังคมของยุคสมัยได้และมีความเป็นจริงสอดแทรกอยู่

2.1.3 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่นอกเหนือสังคมได้ เพราะวรรณกรรมไม่เพียงแต่เป็นงานเขียนที่ผู้เขียนนำเอาประสบการณ์มาแต่งขึ้น ยังใช้จินตนาการ ความรู้สึก ความคิดเห็นมาสอดแทรกไปด้วย ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549 : 20-21) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม สร้างพลังให้ผู้อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ทั้งในระดับสังคมของผู้อ่าน ประเทศ และโลก วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่นและมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำแนวทางให้กับคนในสังคมตลอดมา นอกจากนี้ยังได้อ้างถึงความคิดของเจตนา นาควัชระว่า “วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น”

การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิดปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจะมีอิทธิพลต่อสังคมรวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ด้วย และอ้างถึงความเห็นของ สิทธา พิณีภูวดล และ นิติยา กาญจนวรรณ ไว้ดังนี้ วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเก็บรวบรวมความคิดความเป็นอยู่และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงกลายเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไร วรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้นกับ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีความคิดเห็นไว้ว่า ความเป็นจริงในวรรณกรรมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเขียนของต่างชาติหรือของไทยเองก็ตามปรากฏการณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคมและเป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรมตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ของทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากมีความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โนม่น้าวจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา สามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลงลึกภาพที่เขาให้จึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริงด้วยเหตุนี้วรรณกรรมไม่เพียงแต่เสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคงคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 76) ได้อ้างถึง ความคิดเห็นของยุริฉัตร บุญสนิทไว้ว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างในสังคม อาทิ แนวความคิดศิลปะเพื่อชีวิต เพลงเพื่อชีวิต ฯลฯ มีผลทำให้คนในสังคมโดยเฉพาะชนชั้นแรงงานตระหนักในคุณค่าของตนมากขึ้น นอกจากนี้ ผลจากการที่วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม อาจทำให้คนในสังคมบางกลุ่มกลุ่มเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์เป็นบุคคลที่อยู่ร่วมในสังคม วรรณกรรมที่ผู้แต่งแต่งขึ้นมานั้นก็ถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และสภาพต่าง ๆ ของสังคมอยู่แล้ว ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม

2.1.4 หลักการวิจารณ์วรรณกรรม

1. ความหมายของการวิจารณ์วรรณกรรม

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 69) กล่าวว่า การวิจารณ์วรรณกรรม คือการแสดงทัศนคติที่ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าบทประพันธ์นั้นมีข้อเด่น ข้อด้อยอย่างไร การแสดงทัศนะในเชิงวิจารณ์จำเป็นต้องอาศัยหลักการและเหตุผลที่น่าเชื่อถือ นอกจากเพื่อหลีกเลี่ยงอคติ หรืออคติของผู้วิจารณ์แล้ว ยังให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เขียนอีกด้วย หลักการที่ว่านี้ คือ แนวการวิจารณ์ หรือ

ทฤษฎีการวิจารณ์ และอาจกล่าวได้ว่าการวิจารณ์วรรณกรรมเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างหนึ่งในวงการนักเขียนและเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน เอื้อประโยชน์ให้ผู้อ่านเลือกอ่านหนังสือตรงกับความต้องการของตน ในส่วนของผู้เขียนก็ได้ประโยชน์จากการวิจารณ์ในแง่ที่ว่ารู้ว่าผลงานของตนมีข้อดีข้อด้อยอย่างไรและควรปรับปรุงอย่างไรในผลงานชิ้นต่อไป การวิจารณ์จะมีส่วนทำให้วงการวรรณกรรมมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

ัญญา สังขพันธ์านนท์ (2539 : 16) กล่าวว่า ความหมายที่กว้างที่สุดของการวิจารณ์ คือ การแสดงความเห็นเกี่ยวกับหนังสือ โดยทั่วไปแล้วการวิจารณ์วรรณกรรม คือ การพิจารณาคุณค่าของหนังสือหรือบทประพันธ์ เพื่อตัดสินประเมินค่าว่าเด่นหรือด้อยอย่างไร หรือเพราะเหตุใด ด้วยการวิเคราะห์หรืออธิบายให้เห็นรายละเอียดอย่างมีหลักเกณฑ์และกระบวนการ

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539 : 148) กล่าวว่า วิจารณ์นั้นหมายความว่าพิจารณาแล้วพูดออกมาได้ว่า ดีตรงไหน ไม่ดีตรงไหน ซึ่งก่อนที่จะวิจารณ์เราจำเป็นต้องวิจักษ์เสียก่อน แต่บางคนได้วิจารณ์ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้วิจักษ์ ซึ่งปัจจุบันนี้คนที่ชอบวิจารณ์ก่อนวิจักษ์มีอยู่มากมายทุกวงการ

สรุปได้ว่า การวิจารณ์วรรณกรรมคือการแสดงความคิดเห็นออกมาผ่านการวิเคราะห์บทประพันธ์วรรณกรรม และประเมินค่าของวรรณกรรม การวิจารณ์วรรณกรรมต้องอาศัยหลักการและเหตุผลที่น่าเชื่อถือ

2. แนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมหลายประเภท

แนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมมีแนวการวิจารณ์หลายแบบ เช่น การวิจารณ์เชิงสุนทรียศาสตร์ การวิจารณ์เชิงจิตวิทยา การวิจารณ์เชิงสังคม การวิจารณ์เชิงประวัติ การวิจารณ์เชิงชีวประวัติ เป็นต้น แต่งานวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์ชีวประวัติของผู้แต่งและภาพสังคมเป็นหลัก ชิวประวัติของผู้แต่งมีอิทธิพลต่อการนำเสนอปรัชญาและสะท้อนถึงจิตสำนึกของผู้แต่ง เข้าใจชีวประวัติของผู้เขียนจะช่วยให้เข้าใจความหมายในงานประพันธ์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่วนวรรณกรรมกับสังคมนั้นย่อมมีความสัมพันธ์กันชนิดแยกออกจากกันได้ยาก สิ่งที่ผู้แต่งเขียนขึ้นก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบวัฒนธรรมรอบตัว ฯลฯ ดังนั้น การวิเคราะห์จะเน้นสองแบบเป็นหลัก

1) การวิจารณ์เชิงสังคม

กุสุมา รักษมณี (2556 : 87) กล่าวว่า การศึกษาเชิงสังคม เป็นการศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ และระบบสังคมที่ปรากฏในวรรณคดี

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 77) กล่าวว่า กวีเป็นผู้สร้างวรรณคดี สังคม คือ เรื่องราวของกลุ่มชนที่อยู่รวมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน กวีก็คือหน่วยหนึ่งของสังคม สิ่งที่กวีเขียนขึ้นก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่มีอยู่สังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบวัฒนธรรมรอบตัว หรือต้องการจะแสดงอุดมคติ หรือสิ่งที่กวีคิดว่าน่าจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม จึงมีคำกล่าวที่

มักจะได้อินเสมอว่า “วรรณคดี คือ กระจกเงาสท้อนภาพสังคม” และได้อ้างถึงความคิดเห็นของยุรฉัตร บุญสนิทไว้ว่าการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสังคม ผู้วิจารณ์จำเป็นจะต้องเข้าใจลักษณะวัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้นให้แจ่มแจ้ง เพราะจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่มีอยู่ในวรรณกรรมได้ลึกซึ้งมากขึ้นและการวิจารณ์จะต้องตีความไปตามลักษณะของสังคมนั้น การตีความวรรณกรรมเรื่องหนึ่งต้องใช้ลักษณะสังคมที่ต่างกันเป็นเครื่องตัดสิน จะทำให้การวิจารณ์เรื่องนั้นผิดพลาดได้

2) การวิจารณ์เชิงชีวประวัติ

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 77) ได้อ้างถึงความคิดเห็นของ ธัญญา สังขพันธานนท์ไว้ว่า การวิจารณ์แนวนี้ นักวิจารณ์จำเป็นที่จะต้องเข้าใจบุคลิกภาพและความคิดเห็นของผู้แต่งเสียก่อน ทั้งนี้เพราะถือว่า วรรณคดี คือ สิ่งสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพภาพของผู้แต่ง ดังนั้น นักวิจารณ์จึงพยายามที่จะศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้แต่งให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แล้วก็นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการตีความผลงามของนักประพันธ์ผู้นั้น

สุภาวค์ จันทวานิช (2540 : 113-114) กล่าวว่า การศึกษาชีวประวัติบุคคลเป็นการศึกษาประวัติชีวิตของบุคคล โดยศึกษาเรื่องราวตลอดชีวิตหรือในช่วงเวลาตอนใดตอนหนึ่งของชีวิตก็ได้ ผู้ศึกษาจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงในชีวิตและต้องศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อชีวิตของคนนั้น ๆ ด้วย เพื่อหาคำอธิบายว่าสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของเขาอย่างไรบ้าง

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีไม่ว่าจะเป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้นต่างประกอบด้วยโครงสร้างหรือองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลและมีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องทั้งหมด โดยปกติแล้วทั้งนวนิยายและเรื่องสั้นมักจะมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ โครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง ฉาก บทสนทนา ปรัชญาจากเรื่อง กลวิธีในการเล่าเรื่องหรือมุมมอง สีสาวและท่าทีของผู้แต่ง และการใช้ภาษา แก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมและเป็นสาระสำคัญที่นักเขียนพึงพาดำเนินความคิดแนวคิดหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้อ่าน เพื่อจะให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านและยกระดับจิตใจได้ และเข้าใจชีวิตอย่างลึก แก่นเรื่องหรือแนวคิดของวรรณกรรมมีมากกว่าหนึ่งแก่นเรื่องได้และสอดคล้องกับสังคมหรือไม่ก็ได้

2.2.1 ความหมายของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

ความคิดหรือแก่นเรื่องเป็นความคิดที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดให้แก่ผู้อ่าน นักวิชาการด้านวรรณกรรมหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชิตสุณี สินธุสิทธิ์ (2550 : 14) กล่าวว่า แนวเรื่องหรือแก่นเรื่อง คือ ความหมายรวมของเรื่องทั้งเรื่องและผู้แต่งต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน นวนิยายบางเรื่อง (เช่นเดียวกับบทละคร) อาจจะมีแนวเรื่องมากกว่าหนึ่งในขณะที่เนื้อหาของเรื่องทั้งหมดจะให้ความบันเทิงและเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน แนว

เรื่องจะให้บทเรียน ข้อคิด ประสบการณ์ชีวิตที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถเพิ่มประสบการณ์เติมให้กับชีวิตตัวเอง และเกิดปัญหาที่จะมองชีวิตในแง่มุมที่กว้างขวางและเข้าใจชีวิตมากขึ้น

ยูวพาส์ (ประทีปะเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2542 : 153) กล่าวว่า แก่นเรื่อง (Theme) คือ ความคิดหลักที่ผู้แต่งต้องการเสนอเป็นความหมายรวมของเรื่องทั้งเรื่อง ดังนั้น แก่นเรื่องจึงเป็นตัวคุมองค์ประกอบทุก ๆ ส่วนในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร ผู้เล่าเรื่อง ความขัดแย้งของเรื่อง เหตุการณ์ สถานที่ ตลอดจนแนวและลีลาการเขียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หลักที่ผู้แต่งต้องการสื่อ

ัญญา สังข์พันธานนท์ (2539 : 182-183) กล่าวว่า แก่นเรื่อง (Theme) บางครั้งเรียกว่า สารัตถะหรือความคิดหลักของเรื่อง แก่นเรื่องคือสารสำคัญที่ ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายต้องการสื่อมายังผู้อ่าน สารสำคัญนั้นมักจะเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิตเพื่อให้อ่านเกิดความหยั่งรู้เข้าใจและเป็นข้อคิดเตือนใจ

กุลหาลาบ มัลลิกะมาส (2528 : 107-108) ให้ความหมายของแก่นเรื่องว่าคือ ทักษะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงธรรมดา ธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ (ชีวิตทัศน์) หรือ ทักษะที่ ผู้แต่งมีต่อโลก (โลกทัศน์) แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่านโดยใช้เนื้อเรื่องเป็นเครื่องสื่อสาร แก่นเรื่องจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นกลางหรือเป็นแนวคิดหลักของเรื่อง หรือเป็นสารที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่าน

อุดม หนูทอง (2523 : 119) ให้ความหมายว่า เป็นสาระหรือสัจจะที่ผู้ประพันธ์หยั่งเห็น เชื่อถือหรือยึดถือ และประสงค์จะสื่อไปยังผู้อ่าน

สรุปได้ว่า แก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในวรรณกรรมเพราะเป็นสารสำคัญที่ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายจะสื่อมายังผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตและเตือนใจ แก่นเรื่องมีมากกว่าหนึ่งเรื่องได้

2.2.2 ลักษณะของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

ลักษณะของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรมมีหลากหลาย นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษามาไว้ดังนี้

ยูวพาส์ (ประทีปะเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2542 : 154) กล่าวว่า ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแก่นเรื่องมี 3 ประการ คือ

1. แก่นเรื่องไม่จำเป็นต้องเด่น หรือเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับชีวิตและธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป
2. แก่นเรื่องสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งแก่นเรื่อง ด้วยเหตุที่แก่นเรื่องได้จากการวิเคราะห์ตีความเนื้อเรื่อง บริบทของเรื่องจึงเอื้อและสนับสนุนความหลากหลายของแก่นเรื่อง
3. แก่นเรื่องไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมของผู้อ่าน ผู้อ่านไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับแนวความคิดของผู้แต่ง แต่ความคิดและทักษะของผู้แต่งต้องมีพลังพอนำความคิดและจินตนาการของผู้อ่านให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น พร้อมกับผลักดันให้อ่านได้สำรวจไตร่ตรอง

บทสรุป ค่านิยม และความเชื่อของเขาเองเพื่อให้รู้ถึงเหตุและผลว่าทำไมเขาจึงปฏิเสธแนวความคิดของผู้แต่ง

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539 : 184-185) กล่าวว่า แก่นเรื่องหรือความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่องมักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แก่นเรื่องมักจะปรากฏในเรื่องสั้นหรือนวนิยายที่มีจุดมุ่งหมาย :

1) เรื่องที่ผู้เขียนพยายามเสนอหรือตีแผ่ให้เห็นความจริงในชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นประสบการณ์ร่วมหรือไม่ก็ไปภาวะอันเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าจะป็นอารมณ์ ความรู้สึกหรือการแสดงออก

2) เรื่องที่ผู้เขียนประดิษฐ์คิดแต่งขึ้น เพื่อพิสูจน์หลักเกณฑ์หรือทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิต โดยการผูกเรื่องให้มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

2. แก่นเรื่องอาจมีลักษณะคล้ายคำสอนทางศีลธรรมหรือหลักในการใช้ชีวิต แต่แก่นเรื่องไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมเสมอไป แก่นเรื่องกับศีลธรรมอาจแทนกันได้ หรือเป็นอันเดียวกันในบางครั้ง แต่ก็ไม่ใช่ข้อสรุปที่แน่นอนตายตัว เพราะว่าศีลธรรมมุ่งให้ข้อเตือนใจ แต่แก่นเรื่องไม่ได้มุ่งสอนหรือให้ข้อคิดเพียงอย่างเดียว

3. บทสรุปเกี่ยวกับแก่นเรื่อง มักจะเป็นประโยคบอกเล่า ที่รวบรวมเอาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสาระสำคัญหรือความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่องเอาไว้ ความคิดรวบยอดดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายหลังที่ผู้อ่านได้อ่านเรื่องจบลง หรือสรุปได้ในขณะที่อ่านเรื่อง ข้อสรุปหนึ่งหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับแก่นเรื่อง ในเรื่องสั้นหรือนวนิยายแต่ละเรื่องไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป

4. แก่นเรื่องมักจะเกี่ยวข้องกับตัวละครเป็นสำคัญแต่ตัวละครจะแสดงบทบาทและถูกกำหนดโดยโครงเรื่องอีกทีหนึ่งดังนั้นแก่นเรื่องจึงมีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องโดยตรง

สรุปได้ว่า แก่นเรื่องเป็นสิ่งที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน การกำหนดแก่นเรื่องมีลักษณะหลากหลายและไม่มีข้อกำหนดตายตัว อาจมีลักษณะคล้ายคำสอน หรืออาจไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความเชื่อในสังคม ในวรรณกรรมแต่ละเรื่องอาจมีแก่นเรื่องมากกว่าหนึ่งแก่นเรื่องก็ได้

2.2.3 คุณค่าของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรม

นักวิชาการด้านวรรณกรรมหลายท่านศึกษาคุณค่าของแนวคิดหรือแก่นเรื่องของวรรณกรรมมีรายละเอียดต่อไปนี้

ยูวพาส์ (ประทีปะเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2542 : 155) กล่าวว่า การจะพิจารณาว่าแก่นเรื่องดีหรือไม่ต้องดูว่าถูกต้องสมจริงตามสภาพชีวิตและสังคมของมนุษย์หรือไม่ แก่นเรื่องที่ดีต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ ต้องเสนอความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539 : 187-188) กล่าวว่า สาระสำคัญในการประเมินค่าแก่นเรื่องคือ การพิจารณาถึงคุณค่าของแนวคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่อง และการพิจารณาถึงความสำเร็จ

ในการสื่อแก่นเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยอาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ เป็นแนวในการวินิจฉัย

1. เกณฑ์เกี่ยวกับความสมจริง การพิจารณาความสมจริงของแก่นเรื่องมีสองลักษณะ คือ

1) ความสมจริงตามความเป็นจริงภายนอก กล่าวคือ แก่นเรื่องที่ตีจะต้องมีความสมจริง มีเหตุผลและเป็นไปได้เมื่อเทียบกับความเป็นจริงภายนอก คือความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์หรือเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสามัญของวิสัยของปุถุชน อันเป็นลักษณะที่เรียกว่าธรรมดาโลก

2) ความสมจริงภายในตัวเรื่อง เรื่องบางเรื่องผู้แต่งอาจจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอหรือพิสูจน์ทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต ดังนั้น ในการผูกเรื่องจึงสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นเหตุเป็นผลและสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ในการพิจารณาความสมจริงต้องพิจารณาว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

2. แก่นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า แก่นเรื่องที่ตีไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าในเชิงสุนทรียะ หรือคุณค่าทางด้านศีลธรรมเสมอไป แต่ควรจะช่วยเหลือ เปิดเผยให้เห็นลักษณะและธรรมชาติของมนุษย์ตามความเป็นไปของสังคมและของโลกอย่างชัดเจน ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจต่อสิ่งดังกล่าวได้กว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว แก่นเรื่องที่ตีควรจะเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ยกระดับจิตใจของผู้อ่าน มากกว่าเป็นแนวคิดที่ฉูดฉาดให้จิตใจตกต่ำหรือทอดย

สรุปได้ว่า การพิจารณาคุณค่าของแก่นเรื่องต้องดูว่าถูกต้องสมจริงกับสภาพชีวิตค่านิยม ความเชื่อหรือไม่ แก่นเรื่องที่ตีต้องเป็นแก่นเรื่องที่ยกระดับจิตใจของผู้อ่าน ชวนให้มีความคิดกว้างไกล ลึกซึ้งและทำให้ผู้อ่านได้ประโยชน์จากการอ่าน

2.3 ประวัติและผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติ

อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนที่มีความสามารถเชิงวรรณศิลป์อย่างสูง มีผลงานการเขียนเรื่องสั้นนวนิยายและบทความและได้รับรางวัลวรรณกรรมซีไรต์ประเภทเรื่องสั้นประจำปี พ.ศ. 2524 จากเรื่อง ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง

2.3.1 ชีวิต การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

อัศศิริ ธรรมโชติ เกิดวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 ที่โรงพยาบาลศิริราชกรุงเทพฯ แต่ไปเติบโตเป็นชาวอำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัวบิดาชื่อ เชื้อม เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี และเป็นได้ทั้งเรือประมง มารดาชื่อ กิ่ง

1. ด้านการศึกษา

อัศศิริ ธรรมโชติ เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนสาธิตการ เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงห้าที่โรงเรียนไกลกังวลอำเภอหัวหิน แต่ไม่ทันได้เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ห้า ครอบครัวประสบภาวะขาดทุนถึงขั้นล้มละลาย ทำให้อัศศิริต้องย้ายเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ โดยจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้าที่โรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษา จากนั้นตั้งใจจะสอบเข้าคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่สอบไม่ติด จึงใช้เวลาสองปีไปกับการทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวของสำนักงานสถิติ

แห่งชาติ อยู่ที่จังหวัดสกลนครนครพนม และเพชรบูรณ์ โดยมีหน้าที่ทำแผนที่หมู่บ้านเพื่อการสำรวจ
สำมะโนประชากร จนถึงปี พ.ศ. 2513 อัครศิริจึงกลับมาสอบเข้าเรียนต่อที่คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517

2. ด้านการทำงาน

ในด้านหน้าที่-งานประจำภายหลังจากที่เขาสำเร็จการศึกษาแล้ว อัครศิริกับเพื่อนอาทิ
โตมสุขวงศ์ ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ ชื่อ แมงมุม และนิตยสารรายเดือนชื่อ หนังสือ
แต่ไม่ประสบความสำเร็จกระทั่ง อัครศิริได้รับการชักนำจากสุจิตต์ วงษ์เทศ ให้ไปเขียนเรื่องเกี่ยวกับ
ภาพยนตร์ที่หนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวันอยู่ระยะหนึ่ง จากนั้นจึงมาประจำอยู่ที่หนังสือพิมพ์
สยามรัฐ ทำหน้าที่เป็นนักข่าวสายการเมือง และต่อมาเป็นบรรณาธิการหน้าบันเทิงศิลปวัฒนธรรม
เขาเขียนทั้งข่าว และบทความในนามปากกา “ชะลอม” พร้อมทั้งยังทำหน้าที่คัดเรื่องสั้นของนักเขียน
ร่วมยุคลงพิมพ์ในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ โดยที่ตัวเองก็ยังคงเขียนเรื่องสั้นในนามจริงมาอย่าง
สม่ำเสมอ และเรียกได้ว่า อัครศิริ เป็นทั้งนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนเต็มตัว

อัครศิริ ทำงานประจำที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐในช่วงแรกอยู่เจ็ดปีแล้วย้ายไปอยู่นิตยสาร
มาตุภูมิและสู่อากาศอีกสามปี ก่อนย้ายกลับมาทำที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐอีกครั้งในตำแหน่ง
บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาจนถึงปี พ.ศ. 2541 จึงลาออกจากงานประจำมาเป็นนักเขียนอิสระ
มีผลงานเขียนทั้งเรื่องสั้นนวนิยายและบทความ

2.3.2 ผลงานวรรณกรรม

อัครศิริ ธรรมชาติมีผลงานออกมาหลากหลาย ผลงานเขียนทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย และ
บทความ ที่ตีพิมพ์รวมเล่มดังนี้

1. ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง (รวมเรื่องสั้น 2521) ได้รับรางวัลวรรณกรรม
สร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี 2524 และได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ
2. ขอบฟ้าทะเลกว้าง (เรื่องสั้นขนาดยาว 2524) ได้รับการคัดเลือกเป็นหนังสือสำหรับ
ห้องสมุดในสังกัดกรมวิชาการ สปช.
3. เหมือนทะเลมีเจ้าของ (รวมเรื่องสั้น 2524)
4. นักฟุตบอลบ้านนอก (รวมเรื่องสั้น 2526)
5. บ้านริมทะเล (รวมเรื่องสั้น 2527)
6. ทะเลและกาลเวลา (นวนิยาย 2528) ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ
7. โลกสีน้ำเงิน (วรรณกรรมเยาวชน 2528) ได้รับรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดี
สำหรับเยาวชนก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี
2528 และได้รับการคัดเลือกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
8. งามแสงเดือน (รวมเรื่องสั้น 2529)

9. มหกรรมในท้องทุ่ง (วรรณกรรมเยาวชน 2530) ได้รับรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชนก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2530 และได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 100 เล่ม จากโครงการวิจัยหนังสือดี 100 เล่ม ที่เด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน

10. ขอทาน แมว และคนเมา (รวมเรื่องสั้น 2530) ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมบัวหลวง

11. นวลน้อย (นวนิยาย 2530)

12. เด็ก ผู้หญิง คนแก่ แมว และผม (รวมเรื่องสั้นขนาดยาว 2532) ได้รับการคัดเลือกเป็นหนังสือดีสำหรับห้องสมุดในสังกัดกรมวิชาการ สปช.

13. ชีวิตคือวัยอันผ่านพ้น (วรรณกรรมเยาวชน 2533)

14. หลาย ๆ ครั้งในชีวิต (เรื่องสั้นขนาดยาว 2533)

15. มโนสำราญ (บทความ 2534)

16. ทะเลร่ำลมโศก (รวมเรื่องสั้น 2535)

17. เสือกระต๊อ (บทความ 2538)

18. เห็นอเห็นบหนาวและเร้าร้อน (รวมเรื่องสั้น 2545)

19. อ่านศึกฤทธิ์ (บทความ 2548)

20. คนละโลกเดียวกัน (รวมเรื่องสั้น 2549)

ผลงานวรรณกรรมทั้งหมดของอัศศิริ ธรรมโชติ มีงานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงไทย จำนวน 5 เล่ม ได้แก่

1. ขอบฟ้าทะเลกว้าง

2. ทะเลร่ำลมโศก

3. โลกสีน้ำเงิน

4. บ้านริมทะเล

5. เหมือนทะเลมีเจ้าของ

จากประวัติชีวิตและผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติ ได้รู้ว่า อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนที่มีความสามารถเชิงวรรณศิลป์อย่างสูง มีศักยภาพในการใช้ภาษาอย่างละเมียดละไมงดงาม มีลีลาในเชิงพรรณนาในเรื่องสั้นที่เขาเขียนราวกับบทกวี เป็นนักเขียนที่ใช้ข้อมูลและประสบการณ์จริงมาเป็นวัตถุดิบในงานเขียนและยังเป็นคนช่างสังเกต มองโลกอย่างละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และบริสุทธิ์ใจ งานเขียนทั้งหมดของ อัศศิริ ธรรมโชติ จึงได้รับยกย่องถึงปัจจุบัน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมีดังนี้

LI YUANYUAN (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ในนวนิยายชุด เลือดทรชนง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ในนวนิยายชุด เลือดทรชนง 2) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดในนวนิยายชุด เลือดทรชนง ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายชุด เลือดทรชนงสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ที่อพยพและดำรงชีวิตในช่วงการเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง มีลักษณะสังคม 3 ด้าน คือ 1) วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน ที่มีที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และลักษณะครอบครัวที่แสดงถึงฐานะความเป็นอยู่แตกต่างกัน 2) ความสัมพันธ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในกลุ่มอั้งยี่ มีการเข้าร่วมกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มอั้งยี่ที่ได้สืบทอดมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการทำพิธีกรรมรับสมาชิกใหม่ การมีบทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มและลูกน้อง ทั้งนี้พบว่า กลุ่มอั้งยี่มีปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มและปัญหากับคนไทย 3) วัฒนธรรมจีนของคนไทยเชื้อสายจีนในกลุ่มอั้งยี่ มีความเชื่อและประเพณี มหรสพของคนจีน และการเรียนภาษา

ด้านแนวคิดในนวนิยายชุด เลือดทรชนง พบว่าสะท้อนแนวคิด 4 ด้านหลัก คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนไทยเชื้อสายจีน ที่มีความรักชาติ ความรักพวกพ้อง การต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต การแก้แค้น และการมีวิสัยทัศน์ในชีวิต 2) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา คนไทยเชื้อสายจีนได้ศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) แนวคิดเกี่ยวกับความรักเป็นความรักระหว่างหนุ่มสาว และความรักของสมาชิกในครอบครัว และ 4) แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ความกตัญญู ความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ ความประหยัด การไม่เอาเปรียบคนอื่น ความอดทนและความขยันหมั่นเพียร และความมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

Wang Dan (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัยของคนในเมืองมีที่อยู่อาศัยแวดล้อมค่อนข้างดี มีสิ่งแวดล้อมสะอาดสบาย ที่อยู่อาศัยในเมือง มีเนื้อที่กว้าง ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ด้านการคมนาคมเดินทางได้สะดวก และมีการประกอบอาชีพหลากหลาย อาชีพที่ไม่เหมือนกันมักจะมีสภาพและคุณภาพการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวมีแบบสมบูรณ์และไม่

สมบูรณ์ เพื่อวัยเรียนและวัยทำงานให้ความช่วยเหลือกัน ความรักระหว่างคู่รักที่สมหวังมักจะทำให้มีกำลังใจ 3) ด้านวิถีชีวิตของเยาวชนไทย มีความอดทนเข้มแข็ง และมีความใฝ่ฝันกับชีวิตที่อิสระแต่มีปัญหาคารเรียน พูดคำหยาบและอ่านหนังสือลามก 4) ด้านวัฒนธรรมของสังคมไทย มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผู้หญิงไทยมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปคือให้ความสำคัญกับเงินมากกว่าความรัก 5) ด้านสถานภาพทางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างประชาชนและรัฐบาลทำให้สังคมไทยไม่สงบ ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า มีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความขยันหมั่นเพียรและความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือคนอื่น 2) กระตุ้นให้เข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตา และเมื่อชีวิตเจออุปสรรค 3) ชักชวนให้เห็นความสำคัญของครอบครัว ให้ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ทำหน้าที่ของตนเอง และชี้้นำให้สมาชิกในครอบครัวรักกัน 4) ชี้้นำให้เห็นโทษของความรักที่ไม่ถูกต้อง และความคิดและการกระทำที่ถูกต้อง กับความรัก 5) ชักชวนให้รักสัตว์โดยดูแลและเคารพชีวิตสัตว์ สัตว์เป็นเพื่อนของมนุษย์

Chen Chunxiao (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 และ 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 ที่มีต่อผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คือ คนไทยมีความอดทนและขยันสู้กับชีวิต คนไทยต้องเผชิญภัยธรรมชาติเป็นประจำ ในด้านครอบครัวสะท้อนให้เห็นว่าผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัวและนิยมมีลูกหลายคน สมาชิกในครอบครัวรักกัน ไม่มีความขัดแย้งเมื่อมีความคิดต่างกันในด้านการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ครูไทยมีลักษณะที่เข้มงวดโดยธรรมชาติความสัมพันธ์ระหว่างครูไทยกับนักเรียนไทย คือนักเรียนไทยมีความเคารพต่อครูไทย ครูไทยกับนักเรียนไทยจะรักและดูแลเอาใจใส่กัน ในด้านวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นถึง เทศกาลวันลอยกระทงซึ่งมีกิจกรรมกันทำกระทงกัน การเล่นเพลงเรือ และพูดถึงความเชื่อของวันลอยกระทง ผู้อ่านยังสามารถเห็นถึงมารยาทของคนไทย ด้านการไหว้และการพูดจาไพเราะและสุขภาพ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงศิลปะเพลงพื้นบ้าน กับขนมไทยซึ่งมีลักษณะหลากหลาย และพบภาพสะท้อนปัญหาของเยาวชนไทย คือ การใช้คอมพิวเตอร์มากเกินไป การนิยมวัฒนธรรมต่างประเทศ การติดยาเสพติด และการฆ่าตัวตาย

ด้านอิทธิพลของนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 ที่มีต่อผู้อ่านพบว่า ผู้เขียนปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมในนวนิยาย ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ความกตัญญูเวที ให้ความสำคัญกับความขยันหมั่นเพียร ความประหยัดและการสั่งสอนให้เป็นคนดี ผู้เขียนกระตุ้นผู้อ่านให้เข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต ผู้เขียนชักชวนผู้อ่านให้รู้จักรักครอบครัวโดยช่วยเหลือกันของสมาชิกในครอบครัวและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้เขียนสั่งสอนให้รักวัฒนธรรมไทยโดยชักชวนให้รู้จัก

วัฒนธรรมไทยและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ผู้เขียนยังชักชวนให้ผู้อ่านรักธรรมชาติทั้งต้นไม้และสัตว์

XU WEIJIE (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยจากนวนิยายไทย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยจากนวนิยาย 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายที่สะท้อนภาพการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยที่มีต่อผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาพสะท้อนการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านการทำงาน คนไทยเชื้อสายจีนขยันทำกิจการงานทุกชนิด ทำงานอย่างหนักเอาเบาสู้ ไม่เลือกงานไม่เกี่ยงงาน และส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจของตนเองจนก่อร่างสร้างตัวในประเทศไทยได้สำเร็จในที่สุด ในด้านครอบครัว จะนิยมมีครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ มีลูกหลานจำนวนมาก โดยมีผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเพื่อช่วยดำเนินธุรกิจและสืบตระกูล ทำให้การก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนมั่นคงมากขึ้น ในด้านคำสั่งสอน คนไทยเชื้อสายจีนจะสั่งสอนลูกหลานด้วยคุณธรรม คือ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูเวทีย ขยันหมั่นเพียร พึ่งตัวเอง ประหยัด และถ่อมตัว สอนให้ลูกหลานสามารถตั้งฐานะพัฒนาตัวเองได้ดี และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสังคมไทย ในด้านความเชื่อ คนไทยเชื้อสายจีนเชื่อเรื่องโชคร้ายจากการมีลูก เรื่องการสร้างฮวงซุ้ย และเชื่อเรื่องโหงวเฮ้ง ในด้านการดำเนินธุรกิจ คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะเริ่มต้นด้วยการทำธุรกิจขนาดเล็ก ๆ และขยายจนกลายเป็นธุรกิจอันใหญ่โต ในด้านอุปสรรคและการฝ่าฟันอุปสรรค คนไทยเชื้อสายจีนต่อสู้ฝ่าฟันกับสภาพความเป็นอยู่ และอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

ด้านอิทธิพลของวรรณกรรมที่สะท้อนภาพการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า มีอิทธิพลในด้านการชี้้นำการดำเนินธุรกิจ โดยชี้้นำให้ผู้อ่านได้เข้าใจวิธีการดำเนินธุรกิจ การรับคนเข้าทำงานและการจัดการบริษัทให้ประสบความสำเร็จ ในด้านการดำเนินชีวิตให้แนวคิดแก่ผู้อ่านในการสร้างครอบครัว ผู้อ่านจะเข้าใจว่า เมื่อสร้างครอบครัวแล้วก็ต้องมีหน้าที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขมากขึ้น ในการประกอบอาชีพ ให้แนวคิดแก่ผู้อ่านว่า ต้องเลือกประกอบอาชีพให้ถูกต้อง ไม่เพียงมองเฉพาะปัจจุบัน ยังต้องคำนึงถึงอนาคตด้วย ในด้านการศึกษา ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่า การศึกษาของลูกหลานเป็นเรื่องสำคัญมาก การศึกษาดี จะทำให้ชีวิตของลูกหลานประสบความสำเร็จมากขึ้น ในด้าน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อ่านได้ปลูกฝังด้วยการสะท้อนคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของคนไทยเชื้อสายจีนผ่านคำพูดและการกระทำของตัวละคร เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูเวทีย ขยันหมั่นเพียร อดทนพึ่งตัวเอง และประหยัด ทำให้ผู้อ่านได้ซาบซึ้งในคุณธรรมและจริยธรรมเหล่านี้ จนสามารถปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามเหล่านี้ให้แก่ผู้อ่านได้

MAYUAN (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายที่เกี่ยวกับชาวไทย

เชื้อสายจีนของ ประภัสสร เสวิกุลที่มีต่อผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ทั้ง 6 เรื่อง ได้สะท้อนภาพสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างเด่นชัด ชาวจีนอพยพที่อยู่ในเมืองไทย จะต้องเผชิญความยากลำบากและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนแม้จะเจริญรุ่งเรืองในด้านการค้าแต่ชาวจีนอพยพที่อยู่ในประเทศไทยอย่างเลื้อยผืนหมอนใบนั้น ส่วนมากยังคงใช้ชีวิตอย่างประหยัดด้วยความยากจนและความไร้ปัจจัยการผลิต ต้องต่อสู้กับความยากจน เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองที่ไกลจากบ้านเกิดของตนเองแล้ว การมีสายเลือดเดียวกันจึงทำให้พวกเขาอยู่รวมกันเป็นชุมชนและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะเริ่มต้นด้วยการค้าขาย ใช้แรงงาน และทำธุรกิจขนาดเล็ก พอสะสมเงินทองได้จำนวนพอสมควรก็ค่อย ๆ ขยายจนกลายเป็นธุรกิจใหญ่โต ด้านการสั่งสอน ชาวไทยเชื้อสายจีนจะสั่งสอนลูกหลานให้มีคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูเวที ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การพึ่งตัวเอง ความประหยัด และความถ่อมตัว ด้านความเชื่อและขนบธรรมเนียมและประเพณี ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นเก่ายังคงรักษาเอาไว้ได้อย่างดี แต่พอถึงรุ่นหลังความสำคัญที่ให้กับขนบธรรมเนียมและประเพณีเก่า ๆ ค่อย ๆ ลดลง

ด้านอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ทั้ง 6 เรื่องทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนได้มากขึ้น ผู้เขียนได้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้อ่าน ในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต และการทำความดีไม่ทำความชั่ว ผู้เขียนได้กระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต สั่งสอนผู้อ่านให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างประหยัดและพอเพียง ตักเตือนผู้อ่านให้ห่างไกลจากการพนันหรือสิ่งที่มีผิดกฎหมาย ชักชวนให้คนในสังคมรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของผู้หญิงและยุติธรรมรุนแรงในครอบครัว ประภัสสร เสวิกุล ยังชี้แนะในด้านการดำเนินเศรษฐกิจ เช่น เริ่มจากบันไดขั้นแรก มีความขยัน อดทน ประหยัด และที่สำคัญต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ที่ตัวเองดำเนินการ ความซื่อสัตย์สุจริตที่มีต่อลูกค้าและใช้คนให้เป็น

อนงค์ จันทรวงศ์ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2545-2549 มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษา ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในงานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและเปรียบเทียบลีลาภาษาทางด้านลีลาการเขียนของนักเขียนในช่วง พ.ศ. 2545-2549 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการใช้คำของ ปรายดา หยุ่น และ เดือนวาด พิมวนา พบลักษณะการใช้คำที่เหมือนกัน คือ คำมีความหมายโดยตรง คำมีความหมายโดยนัยคำแสดงอารมณ์ คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำมีศักดิ์ คำรูปธรรม คำนามธรรม ศัพท์บัญญัติคำเฉพาะกลุ่ม คำแสลง คำภาษาตลาด คำต่ำหรือคำหยาบ คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ คำย่อ และคำเลียน เสียงพูดในด้านลักษณะการใช้ประโยคแสดงเจตนาของผู้ส่งสารพบการใช้ประโยค 3 ประเภท คือ ประโยคแจ้งให้ทราบประโยคถามให้ตอบ และประโยคบอกให้ทำจากงานเขียนของทั้งสองคน ในด้านการใช้สำนวนพบการใช้สำนวนเก่าและสำนวนใหม่ของทั้งสอง

คน ทางด้านภาพสะท้อนสังคมไทย พบภาพสะท้อนด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ในงานเขียนของ ปราปดา หยุ่น ส่วนของ เตือนวาท พิมวณา พบภาพสะท้อนสังคม การเมือง เศรษฐกิจศาสนาและความเชื่อ ด้านลีลาการเขียน พบประโยคสั้น และประโยคแบบโวหารในงานเขียนของทั้งสองคน

เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม ในนวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ 2) เพื่อวิเคราะห์ทัศนะของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ที่ปรากฏในนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ได้มุ่งสะท้อนภาพสังคมของคนในเมืองหลวงเป็นสำคัญเกี่ยวกับด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และด้านปัญหาสังคมโดยเน้นความสำคัญของครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ สมาชิกทุกคนในครอบครัวทำหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นผลทำให้ครอบครัวมีความสุข นอกจากนี้ผู้เขียนได้แสดงทัศนะต่าง ๆ ของตนผ่านวรรณกรรมได้แก่ ทัศนะเกี่ยวกับครอบครัว อาชีพ พฤติกรรมของคนในสังคม และทัศนะเกี่ยวกับปัญหาสังคม โดยมองว่าครอบครัวที่สามัคคีมีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อกันเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุดในด้านอาชีพทุกอาชีพมีความสำคัญต่อสังคมหากประกอบอาชีพเหล่านั้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนพฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดศีลธรรมจรรยา และความยากจนของคนเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ นอกจากนี้พบว่า ผู้เขียนได้ใช้ภาพสะท้อนสังคมและทัศนะของตนที่เสนอแสดงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น

ประไพ ศรีสุข (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติ กอบจิตติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทย ที่ปรากฏในเรื่องสั้นและนวนิยายของ ชาติ กอบจิตติ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการศึกษาให้ภาพสะท้อนของคนยากจนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ด้านการเมืองปกครองสะท้อนภาพการปกครองแบบเผด็จการ และการทำงานที่ไม่จริงจังของข้าราชการและนักการเมือง ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนภาพปัญหาความยากจนของคนส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถจะเลือกประกอบอาชีพได้ ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ สะท้อนภาพปัญหาครอบครัวแตกแยก เด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง ด้านศาสนา วัฒนธรรมและค่านิยมให้ภาพสะท้อนส่วนใหญ่แสดงค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์

ในการเสนอภาพสังคมด้านต่าง ๆ นั้น ชาติ กอบจิตติ สามารถสะท้อนภาพสังคมและธรรมชาติของมนุษย์ได้อย่างสมจริงด้วยการนำประเด็นปัญหาต่าง ๆ มานำเสนออย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับความทุกข์ยากของคนระดับล่างซึ่งเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

งานประพันธ์ของ ชาติ กอบจิตติ แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของมนุษย์ การเอารัดเอาเปรียบ และความเห็นแก่ตัว นอกจากนี้เขายังได้แทรกความคิดเกี่ยวกับการแสดงควมมีน้ำใจที่มนุษย์พึงมีให้แก่กัน ซึ่งให้เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อันจะทำให้มนุษย์ในสังคมอยู่กันอย่างมีความสุข

อนันต์ เลียงเพ็ชร (2535) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ช่วงปี พ.ศ. 2520-2524 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ช่วงปี พ.ศ. 2520-2524 ในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา ศาสนาและความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี ผลการวิจัยพบว่า นักเขียนได้ให้ความสนใจสภาพปัญหาทางสังคมไทยที่เกิดขึ้นและได้เสนอปัญหาดังกล่าวสอดแทรกเอาไว้ในเรื่องสั้น ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยตรง เพราะอิทธิพลของอำนาจคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 ซึ่งเป็นอำนาจที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์อยู่ ภาพสะท้อนปัญหาสังคมในช่วงนี้จึงปรากฏทุกด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนปัญหาจากภัยธรรมชาติ การขึ้นราคาน้ำมันโลกทำให้เศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาด้านสวัสดิการ ด้านการเมืองการปกครอง เสนอผลกระทบของเหตุการณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ข้อบกพร่องในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล การกดขี่ข่มเหงราษฎรจากผู้มีอำนาจ ปัญหาจากประเทศเพื่อนบ้าน ด้านการศึกษา เสนอจุดบกพร่องของระบบการศึกษาของไทย ค่านิยมในการศึกษาที่ผิด ด้านศาสนาและความเชื่อ เสนอปัญหาที่พระสงฆ์ไม่ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย สงฆ์ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อในเรื่องพอมอผี ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สะท้อนภาพประเพณีต่าง ๆ เป็นต้นว่า ประเพณีวันปีใหม่ ประเพณีทอดผ้าป่า เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยเอาไว้ ส่วนด้านอื่น ๆ ปัญหาที่พบเกิดจากสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาลักษณะการเขียนเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2520-2524 นี้พบว่า แนวการเขียนเรื่องสั้นเริ่มแปรเปลี่ยนจากเดิมที่มุ่งเสนอการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ชี้นำแนวคิดและเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับสังคม หรือที่เรียกว่า “วรรณกรรมเพื่อชีวิต” มาเป็นวรรณกรรมเรื่องสั้นที่สะท้อนภาวะสังคมความเป็นอยู่กว้างขึ้นทำให้มองเห็นภาพสังคมไทย แนวคิด พฤติกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในช่วงเวลานี้ได้อย่างสมบูรณ์

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ มีดังนี้
 บุณทริกา เกื้อคลัง (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนของ อิศศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนของ อิศศิริ ธรรมโชติ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาของเรื่อง ทักษะของผู้แต่ง และคุณภาพของการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมโลกสีน้ำเงิน และมหากกรรมท้องถิ่น มีลักษณะเด่นตรงกัน คือ องค์ประกอบที่สร้างความจรรโลงใจให้แก่ผู้อ่าน โดยให้ประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัยของเยาวชนเป็นการเรียนรู้ทั้งทางปัญญาและอารมณ์เมื่อได้สัมผัสกับทุกซอกในวิถีชีวิตชนบท ผู้แต่งสื่อเนื้อหาดังกล่าว บนพื้นฐานทักษะที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ของชีวิตกับธรรมชาติและความเป็นธรรมในสังคม โดยไม่สั่งสอนโดยตรง องค์ประกอบของการเล่าเรื่องคือโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง แนวคิด มุมมองและผู้เล่าเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนาและสัญลักษณ์ประสานกันได้อย่างเหมาะสมและประณีตด้วยวัสดุ คือ ภาษาในระดับคำและประโยคที่เลือกเฟ้นมาเป็นอย่างดี

การเล่าเรื่องในโลกสีน้ำเงิน เน้นผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวเอกเท่านั้น มุมมองภายในของผู้เล่า สะท้อนประสบการณ์ที่ให้ความเติบโตทางปัญญาและการสร้างสมคุณธรรมท่ามกลาง ฉากธรรมชาติ ของหมู่บ้านชายทะเล ฉากเวลาคือช่วงของวันฤดูกาล และฉากทางวัฒนธรรม ความงดงามของชีวิตใน “โลกสีน้ำเงิน” ซึ่งหมายถึงโลกแห่งท้องทะเล มีสีสันหลากหลายเป็นสัญลักษณ์บอกความน่าตื่นตาตื่นใจ ส่วนในมหกรรมในท้องทุ่งผู้เล่าแบบผู้รู้ซึ่งไม่ใช่ตัวละครก็แสดงมุมมองภายในของตัวเอกที่มีประสบการณ์อยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ เน้นที่ความสุขและการเรียนรู้ในการเล่น ซึ่งมีคุณค่าเทียบเท่ากับงานฉลองที่เรียกว่า มหกรรม สอดคล้องกับฉากธรรมชาติในฤดูกาล อันเป็นฉากเวลาและฉากทาง วัฒนธรรมหรือการดำเนินชีวิตของชาวไร่ชาวนาในชนบทภาคกลาง นอกจากนี้ยังสอดแทรกปัญหาที่เยาวชนควรรับรู้ด้วย กล่าวได้ว่า การเล่าเรื่องในนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้เป็นปัจจัยสำคัญของคุณค่าของ บทประพันธ์ทั้งเชิงวรรณศิลป์และเชิงจริยธรรม

พิเชษฐ์ เกิดวิชัย (2544) ศึกษาวิจัยเรื่อง แบบอย่างชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ต้นแบบ : กรณีศึกษา อัคริรี ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแบบอย่างชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ต้นแบบ โดยศึกษาในประเด็นของแบบอย่างชีวิตในความรู้ความสามารถทางวิชาการหนังสือพิมพ์และ แบบอย่างด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า อัคริรี ธรรมโชติ มีพื้นฐานครอบครัว จากต่างจังหวัดซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก ก่อนเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยได้ทำงานที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นเวลา 2 ปี ทำให้เมื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อัคริรีจะมีฐานะทางอารมณ์มากกว่าเพื่อนร่วมรุ่นคนอื่น ๆ และทำให้ บุคลิกภาพของอัคริรีเป็นคนที่มีสุขุมลุ่มลึก ไม่ใช่อารมณ์เข้าตัดสินในเรื่องต่าง ๆ

แบบอย่างชีวิตด้านวิชาการหนังสือพิมพ์ของ อัคริรี ธรรมโชติ พบว่า อัคริรีเป็นคนที่ เข้าใจธรรมชาติของงานสื่อข่าว ไม่ใกล้ชิดกับแหล่งข่าวมากจนทำให้มีอคติในการเสนอ แต่จะมี ระยะห่างที่พอสมควร ในขณะที่เดียวกันอัคริรีมีความสามารถในการนำเสนอข่าวในรูปแบบของ บทความและบทวิจารณ์ซึ่งเป็นการให้แง่คิดและมุมมองที่หลากหลายออกไป นอกเหนือจากการ นำเสนอแบบเนื้อหาของข่าว ทั้งนี้ มีพื้นฐานมาจากการเป็นนักเขียน จึงทำให้มีมุมมองในด้านต่าง ๆ ที่ ลุ่มลึกและแหลมคม อีกทั้งมีความเป็นศิลปิน เป็นนักเขียนอยู่ในตัวเอง จึงทำให้สามารถนำเสนอ ข่าวสารสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพคนหนึ่งในวงการหนังสือพิมพ์ไทย

แบบอย่างชีวิตด้านจริยธรรมของอัคริรี พบว่า อัคริรีมีอุดมการณ์และมองว่าความสุขใน ชีวิตคือการทำงาน ไม่ติดยึดในวัตถุสิ่งของ มีความพึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยที่ ความสุขในชีวิตของอัคริรี ก็คือการค้นพบศักยภาพในตนเอง และมีความสุขที่มีโอกาสได้ใช้ศักยภาพที่ มีอยู่อย่างเต็มที่ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า แบบอย่างของ อัคริรี ธรรมโชติ เป็นแบบอย่างชีวิตที่นักหนังสือพิมพ์รุ่นหลังควร ศึกษาและใช้เป็นแบบอย่างในการทำงานได้ แม้ว่าจะไม่สมบูรณ์แบบครบถ้วนในโลกของความเป็นจริง ในบางแง่มุมของชีวิตก็ตาม

ดลฤทัย ขาวดีเดช (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ 2) เพื่อชี้ให้เห็นว่าการสร้างภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ เป็นลักษณะอันทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม ผลการวิจัยพบว่า ภาษาในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ มีลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนลึกซึ้งและทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจอัน ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัส คล้องจองและจังหวะ การใช้คำซ้อน การใช้คำบอก แสง สี การใช้คำเลียน การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การซ้ำคำ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง มีสัมพันธ์ภาพและเป็น เอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน ได้แก่ จินตภาพ ของความโหดร้ายความน่าสะพรึงกลัว ความทุกข์ ความเศร้า ความเหงาความท้อแท้และความสิ้นหวัง จินตภาพเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในชื่อเรื่องและฉาก อิศศิริ ธรรมโชติ เลือกใช้สภาพ ธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรง เช่น พายุ มรสุม และไฟ เป็นสื่อแสดงความโหดร้ายที่มนุษย์ได้รับใช้ ภาพพจน์แบบบุคคลาธิษฐาน คือ ให้ธรรมชาติและสถานที่ทำกริยาอาการเลยมีความรู้สึกเศร้า เช่น ต้นหญ้าเื่องหงอย ลมครางเศร้า ๆ คลื่นลมหวนให้ ทะเลร่ำหา หอยเหงาอ้างว้าง และใช้ภาพพจน์ แบบอติพจน์ คือ ทะเลน้ำตา เพื่อสื่อความรู้สึกเศร้าที่มีปริมาณมากมายมหาศาล รวมทั้งใช้บทเพลง เศร้า ผ่นเป็นสัญลักษณ์ของความเหงาเศร้า ใช้รถไฟและเครื่องจักร เป็นสัญลักษณ์ของสังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความโหดร้าย และใช้หมาป่าเป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรมในการควบคุม พฤติกรรมของตนเอง จินตภาพต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้สาระสำคัญที่ อิศศิริ ธรรมโชติ สื่อมายังผู้อ่าน โดดเด่นและเข้มข้นด้วยพลังความคิดโดยสืผ่านความงดงามแห่งวรรณศิลป์

ชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาโลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนแสดงโลกทัศน์ไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ชีวิตมนุษย์ การประกอบอาชีพ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ความเชื่อและ วัฒนธรรม

ด้านการเมืองการปกครอง ผู้เขียนมีทัศนะว่าระบบการเมืองการปกครองควรเป็นระบบ ให้ความเป็นธรรมกับชนทุกชั้นในสังคม ด้านการศึกษา ผู้เขียนมีทัศนะว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตมนุษย์ รัฐบาลควรจัดการศึกษาในชนบทให้มีประสิทธิภาพ ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนมี ทัศนะว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำลายคุณค่าด้านจิตใจของมนุษย์ให้สูญสิ้นไป ด้านชีวิตมนุษย์ ผู้เขียนมีทัศนะว่า มนุษย์ควรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ ความรักซึ่งกันและกัน ด้านการประกอบอาชีพ ผู้เขียนมีทัศนะว่าอาชีพสุจริตทุกอาชีพมีค่าเท่าเทียมกัน ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนมีทัศนะ ว่าธรรมชาติให้ความสุขและความรื่นรมย์แก่มนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม ผู้เขียนมีทัศนะว่า การทำความดีความชั่ว มีผลต่อชีวิตมนุษย์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยเป็นสิ่งที่สะท้อนเอกลักษณ์แห่งวิถีชีวิต เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม ผู้อ่านสามารถนำโลกทัศน์ของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาบางประการใช้สังคมได้

เครือฟ้า แก้วคุ้ม (2533) ศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลวิธีในการเขียนเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ ในด้านโครงเรื่อง สาระตัวละคร ฉาก และบทสนทนา 2) เพื่อศึกษาท่วงทำนองในการแต่ง อันได้แก่ ศิลปะการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาและโวหารในเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ 3) เพื่อศึกษาแนวความคิดทางสังคมและการเมืองของ อัศศิริ ธรรมโชติ ที่ปรากฏในเรื่องสั้น 4) เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตที่มีต่อการเขียนเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ ผลการวิจัยพบว่า อัศศิริ ธรรมโชติ นิยมเขียนเรื่องสั้นใน 3 ลักษณะคือ เรื่องสั้นขนาดตอนเดียวจบ เรื่องสั้นขนาด 2 ตอน ไปจนถึง 7 ตอนจบ และเรื่องสั้นขนาดยาวซึ่งเป็นเนื้อหาตั้งแต่ 10 ตอนขึ้นไป การเปิดเรื่องนิยมเปิดเรื่องโดยการบรรยายที่สุด รองลงมาเป็นการใช้นาฏการ คือ การดำเนินเรื่องโดยใช้ปมปัญหาที่ก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้แก่ผู้อ่านคลี่คลายปมปัญหานั้นนำไปสู่สุดยอดของเรื่องในที่สุด การสร้างโครงเรื่อง อัศศิริ ธรรมโชติ ใช้ข้อขัดแย้ง 3 ลักษณะตามลำดับ คือ ข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ข้อขัดแย้งภายในจิตใจของตน และข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมหรือสังคม สาระสำคัญของเรื่องส่วนใหญ่ เป็นไปในวิถีชีวิต สะท้อนภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในด้านดีและด้านอัปมงคล การสร้างตัวละครนิยมสร้างทั้งแบบลักษณะเดียวกัน หลายลักษณะ และตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งมีความสมจริงตามเนื้อเรื่องแล้วใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่องให้กระชับเป็นไปอย่างรวดเร็ว การสร้างฉากช่วยให้บรรยายของเรื่องสมจริงมีส่วนเน้นให้เรื่องเด่นชัด สำหรับท่วงทำนองในการแต่งพบว่า อัศศิริ ธรรมโชติ สามารถเลือกสรรถ้อยคำภาษาที่สื่อความหมายได้เป็นอย่างดี นิยมใช้การเล่นเสียงสัมผัสระหว่างคำและระหว่างประโยคร้อยรัดคล้องจองกันอย่างสละสลวย

แนวความคิดทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้น พบว่า มีแนวความคิดแบบเผชิญไม่หนีปัญหา อัศศิริ ธรรมโชติ เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หากผู้คนในสังคมมีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันในด้านการเมืองการปกครอง อัศศิริ มีทัศนะว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมไทย รัฐบาลที่ประชาชนต้องการควรเป็นรัฐบาลที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ประสบการณ์ชีวิตของ อัศศิริ ธรรมโชติ ที่มีผลต่อการเขียนเรื่องสั้น คือ ช่วงที่เข้าทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวของสำนักงานสถิติแห่งชาติและได้เดินทางไปสำรวจหมู่บ้านในภาคอีสานได้ พบเห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นของคนที่นี่ ประสบการณ์ชีวิตที่เป็นลูกจ้างประมงโดยกำเนิด ทำให้มีจิตใจรักและเป็นห่วงทรัพยากรธรรมชาติอย่างยิ่ง และการที่ยึดอาชีพเป็นทั้งนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ตลอดได้พบได้เห็นสภาพสังคมในทุกแง่มุมและโดยเฉพาะเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงเป็นทั้งการเมือง

ของไทยช่วง พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2519 นับเป็นประสบการณ์ที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางสังคมและการเมืองของ อัครศิรี ธรรมโชติ เป็นอย่างยิ่งและเมื่อรวมกับจินตนาการอันกว้างไกลจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ อัครศิรี ธรรมโชติ เขียนเรื่องสั้นในแนวรับในสังคม

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทยมีดังนี้

ณรงค์ วีระไวทยะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และเสริมสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสถานภาพทรัพยากรในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และแนวทางการบริหาร รวมทั้งการใช้ประโยชน์และมาตรการการบริหาร การจัดการทรัพยากรประมงที่เหมาะสมในโครงการในอนาคต 2) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา ในพื้นที่โครงการ 3) เพื่อจัดทำแนวทางบทเรียนท้องถิ่น กรณีศึกษาทรัพยากรประมงในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ในปี พ.ศ. 2550 คณะประมงได้รับการสนับสนุนจาก กปร. ผ่านทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ให้ดำเนินโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาด้านทรัพยากรประมงในระยะ ที่ 1 ช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 ไปถ่ายทอดให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะครูและนักเรียนในโรงเรียนในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์พื้นที่หลัก โดยกิจกรรมที่ได้ดำเนินการประกอบด้วยจัดทำโปสเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านทรัพยากร ประมง ทั้งหมด 2 ชุด จำนวน 1,000 ชุด โดยโปสเตอร์ชุดที่ 1 คือ ชุดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ 5 แผ่น และชุดที่ 2 คือ ชุดสัตว์น้ำที่พบทั่วไปในแหล่งน้ำจืด 3 แผ่น เพื่อเผยแพร่ให้แก่โรงเรียนในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมที่ 2 ได้แก่ การจัดทำหนังสือเผยแพร่ โดยทำการคัดข้อมูลจากผลการศึกษาด้านทรัพยากรประมงในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ในช่วงปี 2546-2548 มาจัดทำร่างเอกสารเผยแพร่ ทั้งนี้ ร่างเอกสารเผยแพร่ฉบับดังกล่าวได้ส่งมอบให้แก่ สกว. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ส่วนกิจกรรมที่ 3 ได้แก่ การจัดการฝึกอบรมโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ คณะครูในโรงเรียนใน ท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นพื้นที่หลัก จากโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยรูปแบบการฝึกอบรมในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยวิทยากรบรรยายถึงกระบวนการศึกษา รวมถึงสาธิตวิธีการเก็บตัวอย่าง มีการแจกคู่มือในการอบรม มีการดูงานรอบเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทั้งนี้กิจกรรมข้างต้นดังกล่าวจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรประมงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ส่งเสริมให้มีการใช้อย่างยั่งยืนต่อไป และเห็นควรจะได้มีการดำเนินการกิจกรรมลักษณะนี้ในพื้นที่แหล่งน้ำอื่น ๆ ของประเทศเช่นเดียวกัน

วันดี มาแป้น (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตในด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ของชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวัตถุ ของชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับท้องทะเลมายาวนาน ทั้งในด้านอาหาร ยา รักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ความเชื่อ และประเพณี ซึ่งวิถีชีวิตประจำวัน ความเชื่อหรือประเพณีต่าง ๆ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทั้งสิ้น ต่อมาได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารจากสื่อต่าง ๆ รอบด้าน ทำให้ชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียนมีความคิด ความเชื่อและทัศนคติบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลให้ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีตามเทศกาล ประเพณีท้องถิ่น บางอย่างค่อย ๆ เลือนหายไปและหันไปยึดถือวิธีการแบบสมัยนิยม ตามแบบหมู่บ้านใกล้เคียง ผู้วิจัยยังได้ศึกษาวัฒนธรรมวัตถุเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำประมง และได้ทราบว่า ชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียนผลิตและคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำประมงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างในการผลิตที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นในอดีตใช้เครื่องมือขนาดเล็ก แต่ปัจจุบันนี้เครื่องมือในการทำประมง มีหลายรูปแบบและมีขนาดใหญ่ขึ้น วัสดุที่ใช้ทำมาจากวัสดุสังเคราะห์ ทำให้การจับสัตว์น้ำมีประสิทธิภาพสูงขึ้น คือ ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและวิธีการทำการประมงสะดวกสบายขึ้น

เลิศชาย ศิริชัย และนฤฤทธิ์ ดวงสุวรรณ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประมงพื้นบ้านริมทะเลสาบสงขลา วิถีและการเปลี่ยนแปลง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการการทำประมงในทะเลสาบสงขลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในประเด็นเกี่ยวกับพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการระบบความรู้ของชาวประมงพื้นบ้านในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในทะเลสาบสงขลา 3) เพื่อศึกษาพัฒนาการของระบบการจัดการทรัพยากรในทะเลสาบสงขลา 4) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากข้อ 1, 2 และ 3 สำหรับสร้างข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางฟื้นฟูและแนวทางการใช้ทรัพยากรในทะเลสาบสงขลาที่เหมาะสม 5) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนประมงพื้นบ้านโลกทะเลสาบสงขลาได้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า คราวเรือนในชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาแต่เดิมทำการผลิตแบบหลายอย่างไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากอยู่ในระบบนิเวศที่มีทรัพยากรหลายอย่างแต่ว่ามีขนาดเล็ก การจับสัตว์น้ำในทะเลสาบก็เป็นเพียงการผลิตอย่างหนึ่งในหลายอย่างดังกล่าว ไม่สามารถเป็นการผลิตหลักได้ เนื่องจากตลาดซื้อขายสัตว์น้ำยังแคบ

การทำประมงแต่เดิมชุมชนมีอำนาจในการจัดการการใช้ทรัพยากรด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานอำนาจมาจากศาสนาแบบประเพณีและความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน การเปลี่ยนแปลงในการใช้ทรัพยากรของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาเห็นได้ชัดเจนนับแต่ยุคการปฏิรูปประเทศในสมัย

รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลกลางสามารถควบคุมทรัพยากรได้ในขอบเขตทั่วประเทศ และดำเนินนโยบายกระตุ้นให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง เพื่อหวังเพิ่มรายได้จากการเก็บภาษีและการให้สัมปทาน

สำหรับในกลุ่มทะเลสาบสงขลา ก็เห็นได้ชัดเจนว่ามีการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปตั้งชุมชนใหม่ เพื่อบุกเบิกที่ทำกินในขณะที่การค้าขายก็ขยายตัวมากกว่าเดิม ในเรื่องการทำประมงนั้นกล่าวได้ว่า มีการขยายตัวมากขึ้น ทั้งในแง่ที่มีผู้ลงไปทำประมงมากขึ้นและการปรับปรุงเครื่องมือจับสัตว์น้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ชาวบ้านก็ยังไม่สามารถยึดเอาการจับสัตว์น้ำเป็นอาชีพหลักได้ ในยุคนี้ทะเลสาบเริ่มได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ คือการบุกเบิกที่ทำกินทำให้เกิดการโค่นป่ารอบ ๆ ทะเลสาบมาก อันมีผลต่อการลดพื้นที่ซับน้ำของทะเลสาบ แต่ที่รุนแรงที่สุด ได้แก่ การเปิดคลอง 5 แห่ง ที่เรียกว่า “ปิดปากกระยะ”

การเปลี่ยนแปลงการทำประมงในทะเลสาบเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงนับแต่มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ซึ่งรัฐมุ่งสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ในยุคนี้การทำประมงเชิงพาณิชย์ได้รับการสนับสนุนอย่างมากในขณะที่อุตสาหกรรมเกี่ยวกับสัตว์น้ำก็พัฒนาขึ้นมากเช่นกัน

เมื่อพลังของตลาดและการพัฒนาแบบทันสมัยสามารถกระตุ้นการบริโภคในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวบ้านให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น ค่าใช้จ่ายของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ชาวบ้านต้องหาจากทรัพยากรในทะเลสาบจำนวนมาก ประกอบกับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมาก จึงมีผู้คนลงไปแย่งชิงกัน

ประกอบการระบบนิเวศของทะเลสาบได้รับผลกระทบอย่างมากจากการพัฒนา ผลที่เกิดขึ้นต่อทะเลสาบคือทะเลตื้นเขิน น้ำไม่สะอาด แหล่งเพาะพันธุ์ แหล่งพักอาศัยและห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำถูกทำลาย การตอบสนองต่อการลดลงของสัตว์น้ำในทะเลสาบของชาวบ้านนั้นมีหลายทางส่วนใหญ่ยังคงพยายามหาทางที่จะรีดเอาทรัพยากรจากระบบนิเวศของทะเลสาบมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการทำนาุ้งด้วย บางส่วนอพยพย้ายถิ่น บางส่วนพยายามหาอาชีพอื่นซึ่งส่วนใหญ่จะได้แก่การเข้าไปขายแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนปัญหาของทะเลสาบน้ำมี 2 ส่วน คือ ปัญหาระบบนิเวศถูกทำลายและปัญหาการใช้ทรัพยากรแบบล้นเกิน

ธวัชชัย เฟ็งพิณิจ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์และหมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชน 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 1) ทูทางธรรมชาติ 2) ทูทางสังคมและวัฒนธรรม 3) ผู้นำทางการและกึ่งทางการในชุมชน 4) การมีส่วนร่วมและเรียนรู้ด้วยกันของสมาชิกในชุมชน 5) การสนับสนุนของ

หน่วยงานภาครัฐ 6) การสร้างเครือข่าย 7) การสร้างข้อตกลงร่วมกัน 8) การกระจายรายได้ 9) ความโปร่งใส และ 10) มีกิจกรรมต่อเนื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านประมงน้ำจืด ประกอบด้วย

1) ทุนทางธรรมชาติ 2) ผู้นำทางการในชุมชน 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 4) ความต่อเนื่องของการผลิต 5) การกระจายรายได้ และ 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

รูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์และหมู่บ้านประมงน้ำจืด ประกอบด้วย

1) พัฒนาทุนทางธรรมชาติ 2) ใช้ผู้นำทางการ 3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 4) ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน 5) กระจายรายได้ และ 6) สร้างความต่อเนื่องของกิจกรรม

แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชน ควรเน้นการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยดำเนินการในทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ภายใต้ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

โสภณ ทองประเสริฐ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ 2) ศึกษาวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเป็นอยู่และประเพณีของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ 3) ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงชุมชนคลองด่านมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องและผูกพันอยู่กับความเชื่อและพิธีกรรมทั้งในด้านของการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตประจำวัน รูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ชาวประมงชุมชนคลองด่านให้ความสำคัญแก่การประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพมากกว่าพิธีกรรมในด้านอื่น ๆ เนื่องจาก ชาวประมงมีความเสี่ยงสูงและต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติในการประกอบอาชีพ ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวประมงชุมชนคลองด่านจึงต้องแสวงหาความมั่นคงทางจิตใจในการประกอบอาชีพ

วิถีชีวิตเกี่ยวกับความเป็นอยู่และประเพณี ชาวประมงชุมชนคลองด่านยึดถือปฏิบัติตามแบบอย่างของสังคมไทยทั่วไป คือให้ความสำคัญแก่การประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านของชีวิต เช่น จากวัยเด็กก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือการเปลี่ยนผ่านจากภาวะในช่วงชีวิตของบุคคล ชาวประมงชุมชนคลองด่านได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ให้เป็นไปตามรูปแบบของวัฒนธรรมสมัยนิยมที่แพร่เข้ามาในชุมชน ส่งผลให้ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของชาวประมงชุมชนคลองด่านมีความเปลี่ยนแปลงไปจากความเชื่อดั้งเดิม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของชาวประมงชุมชนคลองด่าน จึงมีความคล้ายคลึงกับชุมชนในระแวกใกล้เคียง

ในด้านอัตลักษณ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมชุมชนคลองด่าน เป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ประทับกับเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้คนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่มีความรักในท้องถิ่น ผู้คนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นจุดยืนในการต่อรองกับอำนาจรัฐ ส่งผลให้ชุมชน สามารถอยู่รอด และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ได้

เมธี จันทโรปกรณ์ (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงอวนรุนต่อสิทธิประมงชายฝั่ง : กรณีศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงอวนรุนต่อสิทธิประมงชายฝั่ง ในพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิประมงชายฝั่ง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำกลุ่มชาวประมง ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงกลุ่มทำการประมง และกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 54.0 มีความเห็นเชิงสนับสนุนต่อสิทธิประมงชายฝั่งในระดับสูง กลุ่มอวนรุน ร้อยละ 70.0 มีความเห็นเชิงสนับสนุนต่อสิทธิประมงชายฝั่งในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องสิทธิประมงชายฝั่งที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 คือ ลักษณะอาชีพทางการประมง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรประมงและการจัดการ และความรู้เกี่ยวกับหลักการของสิทธิประมงชายฝั่ง โดยชาวประมงกลุ่มทำการประมงและกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อสิทธิประมงชายฝั่ง ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรประมงและการจัดการ และความรู้เกี่ยวกับหลักการของสิทธิประมงชายฝั่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่ความคิดเห็นเรื่องสิทธิประมงชายฝั่ง เมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับหลักการของสิทธิประมงชายฝั่ง พบว่า สองในสามของชาวประมงกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับหลักการของสิทธิประมงชายฝั่ง ในระดับปานกลางถึงต่ำ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเผยแพร่ความรู้ให้ชาวประมงให้รับทราบ และเข้าใจก่อนที่จะนำสิทธิประมงชายฝั่งไปใช้ในพื้นที่

บทที่ 3

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ

วรรณกรรมกับสังคมนอกจากจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีอิทธิพลซึ่งกันและกันแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในบางด้านอีกด้วย เช่น ความคิด ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต หรือค่านิยมของสังคมที่ปรากฏในเรื่อง เป็นต้น

อิสศิริ ธรรมโชติ นักเขียนรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2524 เป็นนักเขียนผู้หนึ่งที่นิยมเขียนเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนชนบทของไทย โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงไทยในอดีต ทั้งนี้ เป็นเพราะเขาเกิดและเติบโตมาจากครอบครัวชาวประมงที่อาศัยอยู่ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงมีความรัก ความผูกพันกับวิถีชีวิตในวัยเยาว์ซึ่งได้สูญหายไปกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงของ อิศศิริ ธรรมโชติ จึงนอกจากจะเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีที่อ่านแล้วเกิดความเพลิดเพลิน สะท้อนอารมณ์ไปกับชะตาชีวิตที่พลิกผันของตัวละครในเรื่อง ยังเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในด้านเป็นบันทึกหน้าหนึ่งของสังคมชาวประมงของไทยในอดีต

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงจากวรรณกรรมทั้งหมด 5 เล่ม เนื้อหาที่ปรากฏในเรื่อง เป็นเนื้อหาชีวิตชาวประมงจากชุมชนชาวประมงแห่งหนึ่งของไทยเมื่อราว 40 – 50 ปี ก่อน ซึ่งมีทั้งสังคมชุมชนประมงดั้งเดิมและชุมชนประมงที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม 2) การประกอบอาชีพ และ 3) การเปลี่ยนแปลงของชุมชน

หนังสือและเรื่องสั้นที่ศึกษา ได้แก่

1. ขอบฟ้าทะเลกว้าง เป็นเรื่องสั้นขนาดยาว
2. โลกสีน้ำเงิน เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตชาวประมง
3. ทะเลรำลึมโศก เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาหลากหลาย คัดเรื่องสั้นมา 3 เรื่อง ได้แก่ ทะเลรำลึมโศก วันเวลากับเพื่อนเก่า เกมซัฟฟาร
4. บ้านริมทะเล เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาหลากหลาย คัดเรื่องสั้นมา 4 เรื่อง ได้แก่ บ้านริมทะเล พลทหารแดร์ พี่เหและจดหมายรัก พี่เหและจดหมายรัก 2
5. เหมือนทะเลมีเจ้าของ เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาหลากหลาย คัดเรื่องสั้นมา 4 เรื่อง ได้แก่ เหมือนทะเลมีเจ้าของ สะใภ้แพศยา นางรำ โป๊ยเขียน

เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

- 3.1.2 อาหารการกิน
- 3.1.3 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน
- 3.2 วัฒนธรรม
 - 3.2.1 ด้านความเชื่อ
 - 3.2.2 ด้านประเพณี
 - 3.2.3 ค่านิยม
- 3.3 การประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
 - 3.3.1 อาชีพประมงก่อนการเปลี่ยนแปลง
 - 3.3.2 อาชีพประมงหลังการเปลี่ยนแปลง
 - 3.3.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง

3.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่

อัคริธี ธรรมโชติ ได้สะท้อนภาพสังคมชาวประมงในชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากสังคมเมืองที่มีวิถีชีวิตราว 40 – 50 ปีที่ผ่านมา ในสมัยนั้นประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนไทยส่วนมากยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาทิ การทำสวน ทำนา ทำไร่ และทำประมง และเนื่องด้วยสภาพภูมิศาสตร์ในทุกภาคของไทยที่มีแม่น้ำน้อยใหญ่หลายสายไหลผ่าน อีกทั้งในภาคกลางต่อเนื่องไปถึงภาคใต้ยังมีทะเลทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก สภาพภูมิศาสตร์ ดังกล่าวนี้อาจเอื้อต่อการทำอาชีพประมง ทั้งประมงน้ำจืดและประมงน้ำเค็ม อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของอัคริธี ธรรมโชติ ก็เป็นสถานที่หนึ่งซึ่งมีชุมชนชาวประมงพักอาศัยและทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ด้วย อัคริธี ธรรมโชติ ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวประมงในอำเภอหัวหิน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวว่า ตอนที่สาหร่ายยังเป็นเด็ก ครอบครัวของสาหร่ายยังใช้ชีวิตอย่างประหยัด พ่อของสาหร่ายยังหาเงินได้เล็กน้อย ๆ และมีเวลาพักผ่อนอยู่บ้านถึงแม้ว่าจะเป็นบ้านหลังเล็กไม่งดงาม แต่ครอบครัวก็ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

*ไม่ต่างไปจากครั้งที่พ่อออกทะเลตอนสาหร่ายเป็นเด็กเล็ก
พ่อคงมีรายได้กระเป๋ยดกระเสีรและมีเงินมาให้แม่ไม่พอลงเดือน
อยู่ดี พ่อยังอยู่บ้านหอมช่อหลังคาจาก พื้นเรือนเป็นฟากขัดด้วยไม้
รวก...*

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 8)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง บ้านของชุมชนชาวประมงมีลักษณะคล้ายกันทั้งหมดบ้าน คือ ปลูกสร้างอย่างเรียบง่ายอยู่บริเวณริมทะเล หลังคามุงด้วยจาก และสะท้อนให้เห็นถึงที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวถึงตัวละครเอกในเรื่องว่าเป็นคนที่เกิดและเติบโตจากบ้านริมทะเล ตั้งแต่ลืมตาเห็นโลกก็ได้เห็นโลกที่เป็นสีน้ำเงิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมืองของผมตั้งอยู่ระหว่างภูเขากับทะเล
บ้านของผมหันหน้าเข้าหาโลกสีน้ำเงิน
ผมอยู่ใกล้ซิดกับโลกใบนี้มาแต่แรกที่ลืมตามองเห็น ภายใน
เรือนใต้ถุนสูงที่ถูกเขย่าด้วยเสียงคลื่นในบางฤดูกาลนี้ มีกลิ่นอาย
น้ำเค็มติดอยู่กับเรือนกายผมด้วย

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 15)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง บ้านของชาวประมงหันหน้าเข้าทะเล ทุกวันได้ใกล้ชิดกับทะเลที่สวยงาม ทำให้ชาวประมงดำรงชีวิตอยู่กับทะเลได้อย่างมีความสุขและมีจิตใจที่สงบ ลักษณะของบ้านที่ปรากฏในเรื่องเป็นเรือนไม้ตั้งบนเสาใต้ถุนสูง เสาตั้งบนตอม่อ เพื่อป้องกันมดปลวกและความชื้น ส่วนหลังคามักเตี้ย แต่ราบสูงชัน เพื่อลดแรงพายุที่พัดปะทะ การก่อสร้างบ้านจึงมักหันหน้าสู่ทะเล

วรรณกรรมเรื่อง บ้านริมทะเล ยังได้กล่าวถึง บ้านแต่ละหลังของหมู่บ้านชาวประมงเป็นบ้านแบบเดียวกันทั้งสิ้น สร้างขึ้นด้วยไม้รวก ไม้ไผ่ ใบจาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านแต่ละหลังยืนขนานเรียงเลาะฝั่งทะเลจนถึงสุดคลอง
เล็ก ๆ ที่ตื่นเขินไปแล้ว ก็เป็นแบบเดียวกับของหมู่บ้านชาวประมง
ทั้งหลาย ที่สร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยฟากไม้รวกและไม้ไผ่คล้ายราว
ตากอวนที่ยื่นออกไปในน้ำ ส่วนหลังคามุงด้วยใบจาก ยกพื้นสูง
และลงเสาเรือนแน่นหนาเพื่อกันคลื่นลงแรงหน้ามรสุม – บ้านของ
เขาก็ออย่างนั้น หน้ามรสุมมีแต่ลมแรงจากทะเลที่กลบเสียงว่าวตุ้ย
ดู่บนหลังคาบ้านบางหลัง

(บ้านริมทะเล. 2550 : 18)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะของหมู่บ้านชาวประมงว่าเป็นบ้านที่สร้างขึ้นง่าย ๆ ด้วยฟากไม้รวกและไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบจาก ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติ บ้านยกพื้นสูง เสาเรือนหนาแน่น ทั้งนี้เพราะหาคริมทะเลชุ่มชื้น มีมด และเมื่อถึงหน้ามรสุม การสร้างบ้านในลักษณะนี้จะช่วยป้องกันแรงลมจากมรสุมและน้ำท่วมได้ด้วย

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน ได้กล่าวถึง ยายเฒ่าผู้ไร้ลูกหลานคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในกระท่อมที่มีกลิ่นเหม็นจากซากพืชและซากสัตว์นานาชนิด จึงไม่มีใครคบหาสมาคม ปล่อยให้ยายอยู่อย่างเงิบเหงาเพียงคนเดียวที่เหนือชายหาดร้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยายเฒ่าไร้ลูกหลานอาศัยกระท่อมหลังหนึ่งอยู่เหนือชายหาดร้าง ยามดึกฟ้ามืด คนเดินผ่านกระท่อมได้แลเห็นแสงเรืองลอยออกมาจากหลังกระท่อมในท่ามกลางความมืดแล้วต่อมาผู้คนที่ต่างเล่าลือว่ายายเฒ่าเป็นผีกระสือ พวกเขาหวาดกลัว รังเกียจ เมื่อยามปะหน้ายายเฒ่าไม่ว่ากลางคืนหรือกลางวัน

...เป็นความผิดของพวกเราที่หลงโทษว่าแกเป็นผีกระสือ ที่จริงแล้วไม่ใช่หรอก ช้างหลังกระท่อมที่แกอาศัยอยู่นะ มันมีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสงออกมาให้พวกเราเห็นในบางคืน พวกเราร้ายต่อแกก็ด้วยเชื่อมมาย ..

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 69-71)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่นอกจากมีฐานะยากจนแล้วยังไร้ญาติขาดมิตร สถานที่เต็มไปด้วยซากพืชและซากสัตว์นานาชนิด กลิ่นเหม็นด้วย ดังนั้น จึงไม่มีใครกล้าไปคบหาและคิดแปลกในใจ บ้านพักของชาวประมงก็แสดงถึงเรื่องฐานะ ความอุดมสมบูรณ์ และความสบาย

วรรณกรรมเรื่อง ทะเลรัลมโศก ได้กล่าวถึงฐานะของตัวละครเอกตกตัวอย่างรวดเร็วทุกอย่างก็หายไปหมดแล้ว นอกจากบ้านหลังหนึ่งของพ่อ ก่อนที่พ่อเสียชีวิต พ่อยังบอกให้ทุกคนว่าชายบ้านไม่ได้เด็ดขาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาคิดถึงความไม่แน่นอนของท้องทะเลมายาที่เปลี่ยนแปลงฐานะครอบครัวของพ่อให้ตกตัวอย่างรวดเร็วราวสายฟ้าแลบลมไหว พ่อตายไปนานแล้ว แต่ครอบครัวของเขายังอยู่ในบ้าน เปลี่ยวเปล่าหลังหนึ่งที่มีแม่กับน้องสาวและครอบครัวของหล่อนบนผืนดินแปลงเล็ก ๆ ริมทะเลที่คั่นป่าชายเลน ที่ก่อนตายพ่อบอกเขาว่า

“ที่ดินแปลงอื่น ๆ ของพ่อให้ธนาคารมันเอาไปกินหมดแล้วก็เหลือตรงนี้แหละ ที่เจ้ากับน้องจะอยู่ไป ชายใครอีกไม่ได้แล้ว พ่อมันพวกนกใหญ่ต้องมีรังตายเหลืออยู่มั่ง...”

(ทะเลรัลมโศก. 2546 : 29)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความรู้สึกของชาวประมงถึงความรักความผูกพันและความหวังเหน็บในบ้านเรือนซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัว บ้านของชาวประมงมีความหมายมากกว่าที่อยู่อาศัย เพราะบ้านเป็นสัญลักษณ์อันแสดงถึงความรัก ความผูกพันของคนใน

ครอบครัวบ้านเป็นที่พักซึ่งให้ความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย และเป็นสมบัติที่ต้องเก็บรักษาไว้จนวาระสุดท้ายของชีวิต

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดสรุปได้ว่า บ้านของชาวประมงทั่วไปเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ที่สร้างจากวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติ ปลูกอยู่ริมทะเลเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปประกอบอาชีพ ลักษณะของบ้านเป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง เสาตั้งบนตอหม้อ เพื่อป้องกันมดปลวกและความชื้น ส่วนหลังคามักเตี้ย เพื่อลดแรงพายุที่พัดมาปะทะ บ้านของครอบครัวที่มีฐานะดีจะมีลักษณะพิเศษต่างกับบ้านอื่น แต่ครอบครัวที่ฐานะยากจนจะปลูกสร้างไกลออกไปจากทะเล ถึงแม้ว่าที่พักอาศัยของชุมชนประมงจะเรียบง่าย ไม่หรูหราแต่ทุกครอบครัวจะพักอาศัยอย่างมีความสุข มีความรักความผูกพันและความห่วงใยกันของกันและกัน จนกระทั่งเมื่อรัฐบาลเข้ามากำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยว โดยย้ายหมู่บ้านชาวประมงขึ้นไปอยู่ห่างไกลจากริมทะเล และสร้างที่พักเพื่อนักท่องเที่ยวแทนที่หมู่บ้านเดิมของชาวประมงจึงเป็นเหตุให้วิถีชีวิตของชาวประมงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป

3.1.2 อาหารการกิน

อาหารการกินที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ศึกษานั้น ในช่วงแรกที่ชาวประมงยังทำมาหากินด้วยการออกเรือเล็กไปจับปลาด้วยแหหรืออวน เมื่อได้กุ้ง หอย ปู ปลาจำนวนหนึ่งก็จะกลับเข้าฝั่ง ให้ภรรยาไปขายส่วนหนึ่ง ที่เหลือนำไปทำอาหารกินกันในครอบครัว วิธีทำอาหารเป็นการปรุงง่าย ๆ ด้วยการต้ม นึ่ง ปิ้งย่าง ทอด ผัด และบางส่วนอาจทำเป็นของแห้ง เช่น ปลาเค็ม กุ้งแห้ง เพื่อเก็บไว้เป็นอาหารในช่วงมรสุม ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีเจริญขึ้น มีนายทุนเข้ามาทำประมงด้วยเรือหาปลาขนาดใหญ่ มีห้องเย็นในเรือเพื่อเก็บรักษาปลาที่จับได้ด้วยเครื่องมือทันสมัย ชาวบ้านและชาวประมงไม่มีของสดเพื่อเป็นอาหารเช่นก่อน นอกจากนั้นเครื่องมือการจับสัตว์น้ำของเรือใหญ่สามารถจับได้แม้สัตว์น้ำขนาดเล็ก ทำให้สัตว์น้ำเจริญเติบโตไม่ทัน และบางชนิดก็เกือบสูญพันธุ์

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง สาทรายหยุดหงิดเรื่องบุญเมืองมาจากปลาได้เพียง 2-3 ตัวกลับบ้านทุกวัน ปลาที่จับมานั้นพอเป็นกับข้าวอย่างเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ไปเรียนอีกสักสองปี พอให้รู้หนังสือก็มาลงทะเลได้แล้ว
ช่วยพ่อเอ็งออกเรือ” สาทรายว่าด้วยอารมณ์หงุดหงิดขณะจัดแจง
ให้ลูกไปโรงเรียน บุญเมืองทรุดนั่งอย่างอ่อนระโหยอยู่ตรงมุมหนึ่ง
ของบ้าน เหมือนเกือบทุกวันในระยะหลังมานี้ที่เขากลับจากทะเลมี
เพียงปลาเคราะห์ร้ายเล็กกลับ 2-3 ตัวติดลำเรือมาพอเป็นค่ากับข้าว

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 31-32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความคับแค้นของชาวประมงที่ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในสังคม อาหารการกินของชาวประมงอย่างเรียบง่าย ซึ่งอาหารส่วนใหญ่มาจากทะเล จับได้สักสองสามตัวก็สามารถเป็นกับข้าวได้แล้ว แต่ก็แสดงถึงชีวิตของชาวประมงที่ยากลำบาก เมื่อเกิดปัญหาอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการก็ทำให้เกิดการทะเลาะกัน

ได้ง่าย ดังนั้นต้องหาวิธีอื่นมาแก้ไขปัญหาก็คือเมื่อลูกโตขึ้นแล้วสามารถช่วยพ่อทำประมง ให้หาเงินได้ เยอะกว่าเคย

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน ยังได้กล่าวถึง ฤดูหนาว พ่อแม่ชาวประมงพาลูกไปจับปลา เด็กๆ ก็เล่นกันจับปูลม จับไปกินไป สนุกสนาน แต่วันรุ่งขึ้นเด็ก ๆ บางคนท้องเสีย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปลาก็นาวเป็นเหมือนกัน มันจะหนีจากทะเลลึกเข้ามา
เล่นตามชายฝั่ง...

พ่อกับแม่ได้ปลามาก แต่ผมกับเพื่อน ๆ ไม่ตื่นตื่น
เท่ากับ ปูลมที่ยัวเยี้ยอยู่ในกระป๋องกันลึกลับ ที่พวกเราได้ใช้ฝีมือพิชิต
จับมาได้

พวกเด็กตัวโตจับปูลมซุบแฉ่งทอดกินกันอย่างอร่อย...

...ผมอดอึ้มไม่ได้ เมื่อเห็นเพื่อนตัวโตคนหนึ่งเดิน
กระย่องกระแย่ง หน้าซีดเขียว ออกมาจากหลังกองไม้ชายทะเล...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 20-22)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ฤดูหนาวพาความสุขให้เด็ก ๆ ว่า สัตว์น้ำต่าง ๆ ก็หนีเข้ามาชายฝั่ง ผู้ใหญ่ก็ไปจับปลา เด็ก ๆ ก็ไปเล่นจับปูลมแล้วนำมาซุบแฉ่งทอดกินกันอย่างสนุกสนาน แต่บางคนกินแล้วท้องเสียเพราะสัตว์น้ำบางชนิดนั้นกินมากเข้าไปนั้นไม่เหมาะแก่การเป็นอาหาร เพราะไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ปูลมเป็นสัตว์น้ำที่ชอบกินอาหารสกปรก ดังนั้น เมื่อกินปูลมมากเกินไปอาจจะทำให้เกิดอาการอาหารเป็นพิษได้ แล้วยังแสดงให้เห็นถึงวิธีการทำสัตว์น้ำเพื่อรับประทานต่าง ๆ มีหลากหลาย วิธีทอดก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้อาหารอร่อยและมีคนชอบกินมากมาย

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวว่า นาน ๆ ครั้งชาวเรือได้ปลาโลมาตัวหนึ่ง แล้วเอาไปแล่นเนื้อตากแห้งกินกันเล่น ๆ เด็ก ๆ ทุกคนชอบกินมาก แต่ชาวประมงถ้าจับได้โลมาที่มีชีวิตอยู่ก็ปล่อยไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อก่อน นาน ๆ ลักครั้งที่ชาวเรือจะได้ปลาโลมาหลงฝูง
พลัดติดอวนมาอวด เขาจะแลเนื้อมันทำเค็มตากแห้งกินกันเล่น ๆ
พวกผมเด็ก ๆ นิยมกินกันมาก เนื้อปลาโลมาถ้าทำให้หายคาวแล้ว
หวานเหมือนขนม

ชาวเรือบางคนกลัวเป็นบาป ไม่อยากทำร้ายโลมา ถ้าจับได้
ยังไม่ตาย เค้าก็มักจะปล่อยมันไป – นี่แน่ ลูก...เค้าว่าบางตัวมัน
ร้องให้น้ำตาไหลกลบลูกตา ทำเสียงสะอึกสะอื้นเมื่อรู้ว่าจะตาย
พวกชาวเรือเค้าเรียกว่า – ไอ้โลมากระซิก

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 31)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง นาน ๆ ครั้งจะมีการจับสัตว์น้ำที่พิเศษออกไป สร้างความตื่นเต้นให้กับทุกคน ความรู้สึกเป็นมิตรระหว่างชาวประมงกับโลมา โลมาเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและเป็นสัตว์ที่รู้จักกันเป็นอย่างดีว่าฉลาด เป็นมิตรกับมนุษย์ โลมาจึงเป็นเพื่อนที่สนิทของชาวประมง ในอดีต สามารถกินเนื้อโลมาได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แต่โลมาที่กินนั้นจะได้จากโลมาติดอวนตายแล้วเท่านั้น ถ้าชาวประมง พบเห็นโลมายังมีชีวิตอยู่ส่วนใหญ่จะปล่อยไป เพราะถือว่าโลมาเป็นเพื่อนและเป็นสัตว์ที่มีน้ำใจ แม้ว่าชาวประมงไม่ชอบที่โลมาชอบช่วยเหลือปลาที่ถูกจับด้วยการกัดอวนทำให้ปลาหลุดรอดไปได้ แต่ชาวประมงก็ไม่เคยคิดทำร้ายโลมา ต่อมาด้วยสภาพแวดล้อมของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ปลาหลายชนิดเกือบสูญพันธุ์ ทางรัฐบาลจึงออกกฎหมาย ห้ามกินหรือซื้อขายโลมา

วรรณกรรมเรื่อง เหมือนทะเลมีเจ้าของได้กล่าวถึง ตัวละครเอกได้เห็นถึงร้านอาหารร้านหนึ่ง ชายอาหารทะเลสดทุกชนิด ข้างในร้านเต็มไปด้วยชาวประมงที่รู้จักแต่เด็ก พ่อก็เคยพูดถึงเรื่อง ชาวประมงไม่ได้อาหารทะเลสดในทุกวันนี้แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“กันต๋องไปหาอะไรรองท้องสักหน่อย ไปด้วยกันมั๊ยะ
ร้านอาหารตรงนั้นเขาทำของทะเลอร่อยอย่าบอกใครเชียวะ”

เมื่อฉันปฏิเสธ เขาก็เดินจากหายเข้าไปในร้านอาหารแห่งหนึ่ง ข้างท่าเรือ ที่แขวนป้ายหุ้ไว้ตรงหน้าร้านว่า “มีอาหารทะเลสดทุกชนิด” ฉันมองเข้าไปในร้าน ได้เห็นชาวบ้านที่คุ้นเคยนั่งกันอยู่เต็มแทบทุกโต๊ะ ฉันนึกถึงคำพูดของพ่อ “เดี๋ยวนี้ของขึ้นจากทะเลก็ไม่ได้เป็นของเรา เราต้องไปเที่ยวซื้อเขามากินอีกต่อหนึ่ง”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 21)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง เนื่องด้วยการพัฒนาของสังคม มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการทำประมง เช่น มีห้องเย็น เครื่องมือที่ทันสมัย เป็นต้น ทำให้ธุรกิจการทำประมงจากเรียบง่ายไปสู่เจริญก้าวหน้า ขนส่งอาหารทะเลไปถึงต่างสถานที่ได้ง่ายถึงแม้ว่าธุรกิจสังคมได้พัฒนาขึ้น ชีวิตชาวประมงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ไม่ได้กินอาหารทะเลสด ๆ ที่เพิ่งจับขึ้นจากทะเล และยังต้องไปซื้อของคนอื่นมากิน แต่ก่อนมีสัตว์น้ำสด ๆ หลายชนิดจนถึงกินไม่หมด แต่ภายหลังอาหารทะเลสด ๆ ก็จัดส่งไปต่างจังหวัดแล้ว นอกจากนี้ชาวประมงเริ่มกินอาหารทะเลตั้งแต่เล็ก เข้าปากแล้วก็ทราบว่าจะสดหรือไม่ คุ้นเคยกับอาหารทะเลแล้ว ถ้าไม่มีกินก็คิดถึงรสชาติที่เคยกินมาตั้งแต่เด็กเพราะชาวประมงแยกจากอาหารทะเลไม่ได้

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ว่า อาหารการกินของชาวประมงจะยึดอาหารทะเลเป็นหลัก อาทิ กุ้ง หอย ปู ปลา ปลาหมึก เป็นต้น ในการประกอบอาหารนั้นก็ยังสามารถทำได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการนึ่ง ย่าง ทอด ผัดหรือกระทั่งนำมาเผา ตามความถนัดของแต่ละคน ทำให้ชาวประมงสามารถหาวัตถุดิบมาสำหรับประกอบอาหารสะดวก และในส่วนของวัตถุดิบที่เหลือจากการประกอบ

อาหาร ชาวประมงได้นำมาถนอมอาหารในรูปแบบของการตากแห้ง เพื่อเป็นอาหารในวันที่ไม่สามารถออกไปทำประมงได้ อาจจะช่วยปัจจัยทางมารวมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็สามารถนำมาประกอบอาหารเพื่อดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของชาวประมง แต่ในยุคที่ธุรกิจเข้ามามีบทบาท สังคมพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ วัตถุดิบที่เคยหาได้ง่ายก็กลายเป็นยากขึ้นเนื่องจากอิทธิพลการทำธุรกิจอาหารทะเล ที่เน้นส่งออกไปยังต่างประเทศ และต่างจังหวัด นี่คือเหตุที่ชาวประมงต้องประสบกับความไม่พอใจในการหาอาหารที่เคยหาได้ง่ายดังในอดีต ที่มีสัตว์น้ำหลากหลายชนิดให้ได้รับประทาน เช่นในอดีตที่ผ่านมาชาวประมงก็ยังกินเนื้อโลมาที่ว่ายมาติดอวนจับปลา นั่นก็แสดงให้เห็นถึงชาวประมงได้กินอาหารทะเลหลายประเภท แต่ชาวประมงก็ยังเคารพทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิต

3.1.3 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนประมง

ชุมชนประมง เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ดำรงชีวิตอยู่ริมทะเล ทำมาหากินอยู่ท้องทะเล และห่างไกลกับเมืองหลวง ชาวประมงในก่อนสมัยจึงมีความเป็นอยู่ยังไม่ห่างไกลจากบ้าน ไม่คิดอะไรมากมาย จิตใจบริสุทธิ์ ทำให้ชุมชนประมงดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข และยิ่งเพราะว่าชาวประมงที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันก็ไม่เยอะ ทุกคนรู้จักกันหมด แล้วยังทะเลถนอมซึ่งกันและกัน ที่บ้านมีอะไรก็นำมาแบ่งปันกัน ชุมชนประมงใช้ชีวิตเหมือนญาติพี่น้องกัน

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง เมื่อคนชราได้รับรู้มารวมเบื่องหน้าแล้วก็ตะโกนให้ทุกคนทราบแล้วยังจับกลุ่มช่วยเหลือกันขนเรือเข้าฝั่ง และเมื่อคนชราได้รู้บุญเมืองยังไม่กลับมาที่รีบไปช่วยถามคนอื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้างคนชราพากันจับกลุ่มส่งเสียงดังอยู่บนฝั่งเหนือหาด
ส่วนพวกคนหนุ่มกำลังสาละวนช่วยขยับเรือหาปลาให้ออกไกลชาย
น้ำที่จะซัดสาตถึงได้ พวกเขาเอาขอนไม้มาวางไว้ใต้ท้องเรือ เวลา
ออกแรงเข็นก็ส่งเสียงร้องพร้อมกันว่า “ฮุย! เล-ฮุย!”

“เรือของใครยังไม่เข้าฝั่งมั่ง” ชายชราคน 1 ตะโกนถาม

“ของฉันทเอง...ของฉันท เขายังไม่กลับมาเลย” ...

... “ใครเห็นเรือของไอ้เมืองมั่ง ปันนี่มันยังไม่กลับ”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 2)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นของสมาชิกชาวประมง มีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามที่เจออุปสรรค ชุมชนประมงดำรงชีวิตอยู่ด้วยกัน เมื่อภัยธรรมชาติเกิดขึ้น ทุกคนจะตะโกนส่งเสียงเตือนเพื่อให้รับช่วยกันเตรียมตัว ทุกคนอยู่ด้วยกันช่วยกันขนเรือเข้าฝั่ง เมื่อรับรู้ถึงปัญหาก็ช่วยกันแก้ไข ทุกคนรู้จักกันและสนิทสนมรักใคร่ ถ้ามีสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น ทุกคนก็พร้อมช่วยกันแก้ไข ทุกอย่างจะสำเร็จด้วยดีเพราะความสามัคคี

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง พ่อของบุญเมืองเป็นโรคปอดบวมตายบนเรือตังเก ต่อมาอีกหนึ่งเดือนแม่ก็ล้มเจ็บตายแล้ว ลุงเทิ้มก็รับหน้าที่แทนพ่อแม่เขา เลี้ยงบุญเมืองจนโต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อเป็นโรคปอดบวมตายบนเรือตังเก ขณะที่น้ำทะเลเดือน
อ้ายเย็นและหนาวเหมือนน้ำแข็ง-ลุงเทิ้มเล่าให้เขาฟังอย่างนั้น
หน้าที่ของพ่อต้องโดดน้ำเมื่อเวลาเรือลงอวนล้อมจับปลา พ่อขึ้นมา
หนาวสั่นและเป็นไข้ เรือเข้าฝั่งรุ่งเช้า พ่อก็ตายเสียแล้ว...ส่วนแม่ได้
เงินค่าปลอบขวัญจากนายจ้างมาพันบาท อยู่ได้ไม่ถึงเดือนก็ล้มเจ็บ
ใจตายตามพ่อไปอีกคน ลุงเทิ้มคนครวญในเรื่องซึ่งเป็นเพื่อนกับพ่อได้
เลี้ยงดูเขาต่อมาจนเขาออกทะเลได้

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 14)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนประมงที่
งดงามมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเพื่อนที่อยู่เรือเดียวกันเสียชีวิตแล้วก็รับหน้าที่แทนเพื่อนดูแล
เลี้ยงลูกของเพื่อนจนโต แสดงถึงความมีน้ำใจ ถึงแม้ว่าตนเองจะมีเงินไม่มากนัก แต่ก็สามารถเลี้ยงดูลูก
ของเพื่อนจนดูแลตัวเองได้โดยไม่ย่อท้อหรือเบื่อหน่ายต่อหน้าที่นั้นอันอย่างใหญ่

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวถึง แม่ของตัวละครเอกเล่าเรื่องเกี่ยวกับปลาดาวให้
เพื่อน ๆ ทุกคนฟัง ถ้าปลาดาวมีข้างใดข้างหนึ่ง หักพังขาดหายไป แขน้ำไม่นานก็จะงอกเป็นตัวใหม่
หลายวันต่อมาด้วนที่ขาดนิ้วชี้ขาดท่อนหนึ่งก็ทำตามแม่ของตัวละครเอกบอก แม่ก็ไปปลอบใจด้วนที่
ผิดหวังกับสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไอ้ปลาดาวนี่นะ...” แม่บอกกับผมและเพื่อน ๆ ที่รุ่มล่อม
พวกเราค้นทะเลเรียกมันว่าปลาดาว ... “ต่อให้สับตัวมันออกเป็น
ท่อน ๆ มันก็จะงอกเป็นตัวใหม่เต็มโตต่อไปได้ ดาวข้างใดข้าง 1
ของมัน ถ้าหักพังขาดหายไป ได้แชน้ำไม่นานมันก็จะงอกเต็ม
ตามเดิมอีก”...

ต่อมาอีกหลายวันผมและเพื่อนถึงได้รู้ว่าหลังจากวันที่แม่
เล่าเรื่องปลาดาวนี้แล้ว เจ้าด้วนของเราได้แอบเอาวันที่เหลืออยู่ไม่
ถึงครึ่งนิ้วแชน้ำอยู่ทุกวัน

“ไอ้หนูเอ๊ย...” แม่ดึงด้วนเข้าไปกอด “เลิกเอามือแชน้ำได้
แล้วละ คนเราไม่ใช่ปลาดาวนี่ อะไรที่หักพังไปแล้วมันจะไ้งอกขึ้น
ใหม่ได้ ทั้งที่ปากก็อยากจะทำให้มันเป็นอย่างนั้น”

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 41-42)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชนชาวประมง ชาวประมงมีความน้ำใจ เมื่อผิดหวังก็ให้กำลังใจ ปลอบใจและให้ความอบอุ่นแก่ผู้อื่นเหมือนคนในครอบครัวดูแลความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น ห่วงใยคนข้าง ๆ ชุมชนประมงทุกคนมีน้ำใจ ไม่มีความเห็นแก่ตัว และไม่เพียงแต่เหมือนผู้ใหญ่ดูแลเด็ก ๆ ยังเหมือนเพื่อนที่เข้าใจกันและกัน

วรรณกรรมเรื่อง บ้านริมทะเล กล่าวถึง ทุกคนในหมู่บ้านชาวประมงก็รู้จักทหารแตร ทุกคน เพราะเมื่อคลื่นลมแรง ทหารแตรก็ออกมาช่วยเรือขึ้นฝั่ง และไปเที่ยวกับชาวประมงเวลามีกิจกรรมสนุกสนาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นอกจากพวกเด็ก ๆ พวกผู้ใหญ่เกือบทุกคนในหมู่บ้านต่าง รู้จักเขาเป็นอย่างดี วันไหนคลื่นลมแรง เขาจะออกจากค่ายมาช่วย เข็นเรือขึ้นฝั่ง บางคืนมีการล่าปูลมและลากอวนริมฝั่ง จุดได้ ตะเกียงสว่างไสว เขาก็จะออกจากค่ายมาร่วมสนุกสนานอยู่ด้วย...
“นี่ ทหารแตรกลับเออะ ดีมากแล้ว ประเดี๋ยวก็จะตื่นเป่าแตรเข้า ไม่ทัน” บางคนเตือนเขา กลัวจะสนุกเพลินไป

(บ้านริมทะเล. 2550 : 48)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชน ประมงเป็นความสัมพันธ์ที่รู้จักกันดี เหมือนเพื่อนที่ใกล้ชิดกัน เมื่อได้พบปัญหา ก็พร้อมยินดีที่จะช่วย อย่างเต็มที่ เมื่อมีกิจกรรมที่สนุกสนาน ก็ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ เพราะชาวประมงเป็นเหมือน ครอบครัวกลุ่มใหญ่ ทุกคนใกล้ชิดกันอย่างมีความสุข ไม่มีความคิดอย่างอื่นและเห็นแก่ตัวในการอยู่ ร่วมกัน ดังนั้น ทุกคนได้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข

จากการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชุมชนประมง เป็น ความสัมพันธ์ที่ตรงตาม ทั้งในเรื่องความเข้าใจตรงกันและไม่มีการเห็นแก่ตัวในการที่จะทำกิจกรรม หรือในยามทุกข์ยาก มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในตลอดเวลา มีความสามัคคีกันรักใคร่เป็นหนึ่ง เดียวกัน ชาวประมงริมฝั่งมีจำนวนคนไม่มาก ชุมชนทุกคนรู้จักกันดี เพราะตั้งแต่บรรพบุรุษก็รู้จักกัน อย่างดีแล้ว ทุกคนล้วนเปรียบเหมือนญาติพี่น้อง ดังนั้น ทุกคนก็ทะนุถนอมกัน ถ้าใครพบเจอปัญหา หนัก ชาวประมงคนอื่นก็ให้ความช่วยเหลือเหมือนสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ชาวประมงยังพบ เจอหน้ามรสุมบ่อยมาก ชาวประมงทุกคนจะตระหนักรู้ในใจว่า ถ้ามรสุมมาแล้วก็ต้องสามัคคีกัน เพื่อให้อุปสรรคผ่านไปได้ ทุกคนสามัคคีกันจึงทำให้ทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และยัง เพราะชาวประมงห่างไกลจากเมือง ไม่เหมือนคนในเมืองต่างคนต่างอยู่ ห่างกันไกล ชาวประมงที่อยู่ หมู่บ้านชาวประมงส่วนใหญ่เป็นคนที่จิตใจบริสุทธิ์ คบกันง่าย ดังนั้น ทุกคนจึงดำรงชีวิตกันอย่าง มีความสุข

3.2 ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นความคิดร่วมและค่านิยมทางสังคม หมายความว่า เป็นความคิดของกลุ่มคน เป็นพฤติกรรมของกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็สิ่งทีสืบกันมาจากโบราณหรือว่าขึ้นมาใหม่ก็ตาม ในแต่ละยุคแต่ละประเทศ แต่ละภาคก็ไม่เหมือนกัน เพราะว่าวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น วัฒนธรรมของคนในแต่ละภูมิภาคก็แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อหรือว่าพิธีกรรม ที่ไทย แต่ละภาคก็มีเอกลักษณ์ของตนเอง ทำให้แต่ละภาคมีเสน่ห์มาก ส่วนของชาวประมงก็ยังมีวัฒนธรรมพิเศษของตนเองด้วย ก็มีเสน่ห์ไม่แพ้ใครเลย

3.2.1 ด้านความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง โดยอาศัยประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมาน เช่น เทพเจ้า เทวดา หรือภูตผีปีศาจ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น มีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธอีกหลายประการ ศาสนาพุทธจะมีคำสั่งสอนให้ประชาชนเชื่อฟังอย่างเต็มที่ คนไทยยังเชื่อกันว่ามีผีอยู่และสิ่งอื่น ๆ ที่มีศักดิ์สิทธิ์มากในโลกนี้ ความเชื่อของชาวประมงแบ่งเป็น 2 ลักษณะ 1) เชื่อในอำนาจที่ลึกลับ 2) ความเชื่อที่สืบทอดกันมา

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึงพ่อของตัวละครเอกอธิบายความแตกต่างระหว่างนกนางนวลกับนกอีแร้งให้ตัวละครเอกรับรู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นกนางนวลเหมือนกับพวกชาวเรือ มันอาศัยแสงอาทิตย์
เป็นหลักในการบินกลับฝั่งเหมือนกับที่ชาวประมงอาศัยดวงดาว
แล่นออกทะเลในยามค่ำ ต่างจากอีแร้งมันเป็นสัตว์ต้องห้าม ถ้าง
เกาะหลังคาบ้านใครแล้วก็อาจเคราะห์ร้าย-อย่าเข้าใกล้มันนะลูก
มันเป็นสัตว์สกปรก

...อีแร้งนั้นของเน่าเหม็นอยู่ที่ไหนมันก็พากันไปที่นั่น หมด
ของเน่าแล้วมันก็จะจากไป - ลูกเอ๋ย... คนเลวนั้นก็เหมือนกับอีแร้ง

...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 19-20)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชุมชนชาวประมงที่เชื่อว่าอีแร้งเป็นสัตว์ต้องห้าม ถ้างเกาะหลังคาบ้านใครก็จะมีเคราะห์ร้าย เพราะด้วยพฤติกรรมที่กินซากศพและรูปร่างหน้าตาที่น่าเกลียดน่ากลัว ในความเชื่อของคนไทย แร้งเป็นนกที่นำมาซึ่งความอัปมงคลเช่นเดียวกับนกแสก ดังนั้น จึงถือว่างนกอีแร้งและสัตว์อื่น ๆ บางอย่างเป็นสัตว์ที่อัปมงคลเมื่อพบเจอแล้วก็แสดงถึงโชคร้าย อันนี้เป็ความเชื่อของไทยที่ได้มีมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ และเป็นความเชื่อที่ทุกคนรับรู้

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ตัวละครเอกกำลังไข่มื้อที่นอนตีกระหน้า เจ้าแมงกะพรุนเหลวอยู่ริมทะเล ขณะเดียวกันก็มีพระธุดงค์องค์มาตุตัวละครเอกให้หยุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“บาปกรรมนะเจ้า...” พระธุดงค์องค์หนึ่งปักกลดอยู่บนเนินทราย เดินเข้ามาดูผมขณะที่กำลังไข่มื้อที่นอนตีกระหน้าเจ้าแมงกะพรุนเหลวและอยู่ชายน้ำ...

“พ่อแม่ของเจ้ามีอาชีพเป็นชาวประมงก็ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บาปมากพออยู่แล้ว เจ้ายังเป็นเด็กเล็กควรหัดสร้างแต่เมตตา น่าจะปล่อยมันกลับลงทะเลไปเสีย กินก็ได้ไม่ใช้หรือ...”

พระธุดงค์ว่า

ผมนำความดังกล่าวนี้มาถามพ่อกับแม่ ท่านก็นิ่งเฉยไม่ยอม

ตอบ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 35)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชาวประมงที่เชื่อศาสนาพุทธ ที่ถือว่าการฆ่าสัตว์ถือว่าเป็นบาป ไม่ว่าจะฆ่าอะไรเพราะอะไร คนไทยศาสนาพุทธโดยส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มไหน ชาวไทยเคารพนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น คนไทยจึงหมั่นปล่อยสัตว์ ทำบุญตักบาตร ตามความเชื่อการให้ทานเป็นทานที่ประเสริฐ และที่ไทยมีวันพระเพื่อให้ประชาชนได้เข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ไม่ว่าจะอย่างไร คนไทยทุกคนก็นิยมทำบุญ และเชื่อคำสั่งสอนว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ดังคำสั่งสอนจากศาสนาพุทธยังเตือนใจคนไทยในการทำสิ่งต่าง ๆ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง พ่อแม่ได้สั่งสอนเรื่องบาปและกรรมให้ตัวละครเอกรู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องราวบนแผ่นดินเป็นเช่นไรนั้น ในทะเลไม่ต่างกัน สัตว์ฟิช หรือคนบนบก และในโลกสีน้ำเงินที่ตั้งท่าสูงอยู่เบื้องหน้า ล้วนแต่โลดแล่นไปตามคลื่นแห่งกรรมที่ซึ้นน้ำทั้งสิ้น ถ้ากระทำบาป ก็จะได้รับกรรมชั่ว แต่ถ้าทำดีก็จะได้รับกรรมดี- สรุปลงใจความในคำสอนของแม่ มาถึงตอนนี้ผมซังกังวาล

แม่บอกว่า-บาปกรรม จะต้องได้รับผลสนอง...เราฆ่าเขา

เขาฆ่าเรา เราฆ่าเขา เราต้องถูกฆ่าเอง

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 75-76)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็น ภาพของกลุ่มชาวประมงนับถือศาสนาพุทธ และเชื่อว่าทำบาปได้รับกรรมชั่ว ทำดีได้รับกรรมดี อันนี้เป็นคำสั่งสอนที่เผยแพร่ ทำให้ชาวไทยทุกคน

ตั้งแต่เล็กแต่น้อยก็ถูกสั่งสอนว่าต้องเป็นคนดี มีน้ำใจ หมั่นสะสมทำบุญเพื่อได้รับกรรมดีและผลดี คำสั่งสอนของศาสนาพุทธก็เป็นคำเตือนใจของชาวไทยส่วนใหญ่ที่เชื่อถือศาสนาพุทธ

ในเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง เมื่อบุญเมืองออกเรือในวันที่ลมมรสุมมา เขาก็ฝันถึงผีพราย และได้บอกสิ่งที่จะเกิดขึ้นให้เขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาฝันเห็นผีพรายลงเกาะเสากระโดดเรือเล็ก ๆ ของเขา
มันเป็นแสงวูบวาบสีเขียว ๆ แดง ๆ อย่างที่เขาเคยได้ยินมาจาก คำ
บอกเล่าของพวกชาวประมงชรา มองมันเป็นก้อนนิลเดียว แต่
ริ้วแรงของมันโคลงเรือของเขาแทบจะพลิกคว่ำ ในความฝันเขา
ตกใจเมื่อเจ้าผีพรายจับเขาเหวี่ยงลงทะเล

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 49)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชาวประมงในเรื่องผีพราย ผีพรายส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในแหล่งน้ำมากกว่าบนบก เชื่อกันว่าเป็นจิตวิญญาณชนิดหนึ่งที่มีขนาดเล็ก สุดตามลำดับของดวงจิตวิญญาณที่สามารถปรากฏให้รับรู้ได้ คือ พราย ภูติ ผี ปีศาจ

ในเรื่องเกณฑ์ทหาร เมื่อพี่ชายของพระเอกโดนเลือกเป็นทหาร แม่รู้สึกเสียใจมาก และไม่ยอมให้พี่ชายไปเป็นทหาร ก็อยากเอาพระกำแพงศอกซึ่งตาเคยบอกไว้ว่าเป็นของพี่ชายไปแลกเป็นเงินเพื่อเอาไปให้กองทหารและหลีกเลี่ยงให้ผู้ชายเป็นทหาร แต่คุณตาเคยบอกว่า ยกพระองค์นี้ไปให้พี่ชาย ไม่งั้นจะไม่ได้ไปผูกไปเกิดง่าย ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตามีพระเครื่องเก่าแก่อยู่นหิ้งหัวนอนของแม่มากมาย
หลายองค์ และหลายประเภทหลายกรุ ก่อนจากโลกนี้ไป เมื่อตา
เห็นว่าทั้งพ่อและแม่ผมไม่ค่อยสนใจนัก ตาจึงลงทุน สั่งเสียไว้ด้วย
ถ้อยคำขู่กลาย ๆ ว่า ห้ามมิให้นำพระอันมีค่าเหล่านี้ไปยกให้หรือ
แลกเปลี่ยนจำหน่ายขายแลกใคร นอกจากเก็บเอาไว้คือพระเนื้อ
ชินกำแพงศอกของวัดป่าเลไลยก์ ที่ตาได้กำซบไว้ว่ายกให้พี่ชายผม
เป็นสมบัติส่วนตัวของเขาโดยเฉพาะ ไม่อย่างนั้น ตาก็จะไม่ไปผูก
ไปเกิดง่าย ๆ ตาขู่ไว้อย่างนั้น

(ทะเลรัลลมโศก. 2546 : 96-97)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชาวประมงที่เป็นความเชื่อ พระพุทธรูปของศาสนาพุทธ พระกำแพงศอกเป็นพระองค์ที่ใหญ่ที่สุดที่ได้พบ เป็นพระองค์ที่ศักดิ์สิทธิ์ แห่งดินแดนยุทธหัตถี เหตุที่เรียกพระกำแพงศอกคือเรียกตามขนาดของพระที่ได้พบ หากบ้านใดมีพระกำแพงศอกไว้บูชาถือว่าเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองไว้กราบไหว้เป็นสิริมงคลแก่บ้านและครอบครัวอย่าง ประเสริฐ พระกำแพงศอกถือว่าเป็นเชื่อในอำนาจที่ลึกลับของชาวประมง

ในเรื่องบ้านริมทะเล ได้กล่าวถึง คุณแม่ของพระเอกได้เล่าเรื่องไอ้โจรสลัด ทำให้ตัวละครเอกฝันร้าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่ก็เล่าเรื่องไปจนถึงเรื่องไอ้โจรสลัดครึ่งสมัยแม่เป็นเด็ก ๆ นิทานเรื่องโจรสลัดของแม่ทำให้ผมฝันร้าย ฝันว่าได้พบเห็นมันอยู่บ่อย ๆ แม่ชอบที่จะเล่าเรื่องทะเลครั้งเก่าให้ผมฟัง เมื่อเรานั่งมองทะเลอยู่หลังบ้านหน้ามรสุมนี้...

(บ้านริมทะเล. 2550 : 18-19)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นภาพว่า ความเชื่อของชาวประมงที่เชื่อในเรื่องฝัน เรื่องฝัน หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่คนเราเห็นได้ตอนนอนหลับ แต่ตื่นขึ้นก็หายไป แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในความฝัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย ก็มักจะจดจำไว้และมีอิทธิพลต่อจิตใจคน และเชื่อกันว่าความฝันเป็นสิ่งสามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ในบางครั้ง ความฝันที่เราทุกวันฝันถึงมีหลายลักษณะ ไม่ว่าจะฝันถึงสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติหรือว่าเรื่องที่จะเกิดขึ้นในทุก ๆ วันนั้นก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในทุกวันนี้ ดังนั้น เรื่องความฝันเป็นสิ่งที่คนส่วนมากยอมรับกันทั่วไป

ในเรื่องนางรำ ได้กล่าวถึงผู้หญิงโดนชาวประมงเรียกว่า แม่ย่านาง ความเชื่อของชาวประมงที่เชื่อในเรื่องแม่ย่านาง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่นี้แหละ คุณไม่ค่อยจะได้กลับบ้าน ต้องรู้ว่าชาวประมงแถวนั้นเขาเรียกเธอว่าแม่ย่านางกันทุกคน เรื่องของเธอเหมือนนิยาม...เป็นมาย่อยอยู่กับแม่เก่า ๆ และลูกเล็ก ๆ คนหนึ่ง เธอเป็นคนสวยมาก เมื่อเป็นสาว เคยเป็นดาราราวงมาก่อนที่จะมาช่วยพ่อออกทะเลหาปลา...”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 66)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นภาพว่า เรื่องแม่ย่านางเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่เป็นความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม่ย่านางเป็นเชื่อมาแต่โบราณถือว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพาหนะในการเดินทาง เช่น รถ เรือ ในปัจจุบัน แม้แต่เครื่องบินขนส่งผู้โดยสารบางเครื่องก็มีองค์เทพแม่ย่านางตั้งอยู่ด้วย เพื่อความเป็นสิริมงคลและโชคลาภความปลอดภัย และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจให้สบายใจในการเดินทาง ในส่วนของชาวประมง ทุกวันก็ต้องนั่งเรือไปจับสัตว์น้ำ ต้องลงเรือด้วยความปลอดภัยและมีโชคลาภ ดังนั้น แม่ย่านางมีความสิริมงคลต่อชาวประมง

วรรณกรรมเรื่อง นางรำ กล่าวถึง นางรำเป็นผู้หญิงคนแรกที่ไปลงเรือ มีความกล้าหาญเหมือนชาวประมงผู้ชายคนอื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พ่อของเธอตาย ใคร ๆ ก็คิดว่าเธอคงเปลี่ยนอาชีพ แต่เธอก็ทำให้ชาวประมงไม่คาดคิด และเหมือนว่าจะไม่เคยมีมาก่อน คือผู้หญิงคนเดียวที่ไต่คลื่นไต่ลมอยู่กับเรือเล็ก ๆ กลางทะเล เธอไม่มี

ผู้ใหม่ เป็นห่วงลูก รักแม่ เขาว่าเธออดทนขยัน กล้าหาญ
เหมือนกับผู้ชายชาวประมงคนหนึ่งทั่วอ่าวไทยเธอเป็นผู้หญิงคน
เดียวนะที่อยู่กับคลื่นลม ความมืด ความเปล่าเปลี่ยว รวมทั้งความ
ไม่แน่นอนของทะเล...”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 66)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นภาพว่า ความเชื่อของชาวประมงที่เป็นความ
เชื่อดั้งเดิม ผู้หญิงขึ้นเรือจะนำโชคร้ายมาให้ ตั้งแต่ก่อนเป็นต้นมาก็ห้ามผู้หญิงขึ้นเรือประมง เพราะแต่
ก่อน ไม่ว่าจะเป็ลลูกเรือหรือเจ้าของเรือก็เป็นผู้ชาย ถ้าให้ผู้หญิงขึ้นเรือก็น่าจะมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้น ดังนั้น
ก็มีข้อห้ามว่าไม่ให้ผู้หญิงขึ้นเรือ ถ้าได้เห็นผู้หญิงคนไหนขึ้นเรือ จะถือว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีและแปลกมาก
ในความคิดของชาวประมง

จากการวิเคราะห์ทั้งหมด สรุปได้ว่า ชาวประมงก็ได้รับอิทธิพลจากสังคมไทยในบางส่วน
อย่างเช่น มีความเชื่อในศาสนาพุทธ เชื่อพระพุทธรูป เชื่อคำสั่งสอนจากพระ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
ฆ่าสัตว์เป็นบาป นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อว่านกอิแร้งเป็นสัตว์อัปมงคล เพราะว่านกอิแร้งกินสัตว์
เน่าเปื่อย สกปรก ทำให้คนไทยตั้งแต่โบราณก็ไม่ชอบนกอิแร้ง ยังมีความเชื่อของชาวประมงที่เป็นผี
พราย ผีพรายมักอยู่ในน้ำและสามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่คนได้ แม่น่าง เป็นความเชื่อสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ของคน ถือว่าน่างจะนำโชคลาภให้แก่คนเดินทาง และประจำที่พาหนะในการเดินทาง
ชาวประมงก็ออกเรือบ่อย การลงเรือมีความเสี่ยงก็มีความเชื่อว่าน่างจะนำเอาโชคลาภให้แก่เรือ
ลงเรือได้ปลอดภัยและจับปลาได้ดี นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าน่างห้ามผู้หญิงลงเรือซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิม
ดังนั้น ในความคิดของชาวประมงว่าน่างจะนำโชคร้ายแก่เรือ และยังเชื่อเรื่องผีน ผีนจะเป็น
สิ่งสำคัญบางครั้ง เพราะจะบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ แต่ไม่ว่าน่างเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย ก็มักจะจดจำ
ไว้และมีอิทธิพลต่อจิตใจคน

3.2.2 ด้านประเพณี

ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อ
สังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ
อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่าง ๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกัน
มาโดยลำดับ หากประเพณีนั้นคืออยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไข
เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ ในประเทศไทยมีประเพณีหลากหลาย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณี
ลอยกระทง เป็นต้น ส่วนชวอนาก่อนเก็บเกี่ยวยังมีพิธีกรรมต่าง ๆ นานา กลุ่มชาวประมงก็มี
หลากหลาย

วรรณกรรมบ้านริมทะเลได้กล่าวถึง งานเทศกาลสงกรานต์ มีกิจกรรมจำนวนมาก
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ปู่เป็นคนสร้างบ้านหลังนี้” แม่ว่า “ปู่เล่มเรือฉลอมอพยพครอบครัวขึ้นมาจากทางใต้ จับจองที่ตรงนี้แต่ครั้งยังไม่ค่อยจะมีผู้คน” คลองสุดถนนที่ตื้อเขินแล้ว แม่เล่าว่าเมื่อก่อนเรือใหญ่ ๆ สามารถแล่นเข้ามาพักใบ หลบลมพายุได้ ถึงหน้าตรุษสงกรานต์ พวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็เล่นลูกช่วง เล่นเข้าแม่ศรี และเล่นผีฟ่งได้กัน อยู่ตามหาดทรายชายคลองนั่นเอง

(บ้านริมทะเล. 2550 : 19)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง คนไทยสมัยก่อน อาจจะนึกถึงฤดูร้อนที่พิเศษอีกหลายแบบ ในทุกถิ่นทุกที่จะไม่เหมือนกัน แต่สำหรับปีใหม่ไทยจะตรงกับหน้าร้อนแล้ว จึงเข้ากันอย่างพอเหมาะกับความสนุกสนานที่มาพร้อมกันในวันสงกรานต์ ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ออกมาเล่นกันอย่างมีความสุข แม้ว่าที่ไทยมีเทศกาลเยอะมากกระจายอยู่ทุกฤดู แต่ในฤดูร้อนจะยิ่งใหญ่ที่สุด แม้ว่าแต่ละงานเทศกาลจะมีความแตกต่างกันไป แต่งานเทศกาลทุกวันก็มีความสำคัญอยู่ในตัว ทุกคนก็จะพลาดไม่ได้

วรรณกรรมเรื่อง บ้านริมทะเล กล่าวถึง เทศกาลสงกรานต์ของประเทศไทย เรือถูกถอยไกลลิลิ้ว หนุ่ม ๆ สาว ๆ ออกไปข้างนอกจุดตะเกียง จุดใต้สว่างไสว เล่นร่าวกันตรงชายหาดข้าง ๆ บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดูเหมือนว่าแม่จะมีนิทานเกี่ยวกับทะเลอยู่ทุกฤดูทีเดียว หน้าร้อนน้ำทะเลถอยลงไปไกลและลิลิ้ว ใต้ถุนบ้านของผมสามารถลงไปนอนเล่นคลุกทรายไล่ปล้ำกับเพื่อนได้ ถึงวันสงกรานต์ผมก็ได้เห็นพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ จุดตะเกียง จุดใต้สว่างไสว เล่นร่าวกันตรงชายหาดข้าง ๆ ใต้ถุนบ้านของผม ผมคิดว่าเสียงโชนคงก้องออกไปไกลจนถึงในทะเลลึก

(บ้านริมทะเล. 2550 : 20)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวประมงไทย ไม่ว่าจะเป็ชชาวประมงหรือชุมชนกลุ่มอื่น ก็มีวันสงกรานต์เหมือนกัน วันสงกรานต์เป็ชวันสำคัญของประเทศไทย ถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทย จึงกล่าวได้ว่าเป็นวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ พิธีสงกรานต์เป็ชพิธีที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนหรือครอบครัว มีกิจกรรมหลากหลายให้ชุมชนเล่นด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่ใช้น้ำเป็ชตัวแทนใช้รดน้ำให้แก่เพื่อนเพื่อความสุขชื่น มีการขอพรจากผู้ใหญ่ การรำลึกและกตัญญูถึงบรรพบุรุษ และสร้างน้ำพระที่นำสิริมงคล เพื่อเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ ส่วนของชุมชนประมง ก็ใช้น้ำจากทะเลได้ สะดวกสบายและไม่เปลืองน้ำจัดด้วย ยังเพราะว่าหลังคาของชุมชนประมง ยกพื้นสูง ทุกสถานที่ของหาดทรายก็เป็นสถานที่เล่นได้ของทุกคน สนุกสนานกว่าทุกที่ นอกจากนี้ บางที่ยังจัดพิธีการจุดงานกองไฟเพื่อให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ เต้นรำได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ประเพณีของชาวประมงเช่นเดียวกับประเพณีของสังคมไทยทั่วไป มีประเพณีวันสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทย ในวันสงกรานต์ยังเป็นวันที่สื่อความหมายว่าส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ มีพิธีกรรมร่วมกับครอบครัวและชุมชนใกล้เคียง เพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมหลากหลายที่แสนสนุก เช่น รดน้ำกับเพื่อนให้ชุ่มชื่น เพื่อให้ในปีที่มาถึงเป็นสิริมงคล วันสงกรานต์จึงเป็นวันสำคัญสำหรับคนไทยทุกคน

3.2.3 ด้านค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง ทักษะของคนหรือสังคมที่มีต่อสิ่งของ ความคิด และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนา คุณค่าและความถูกต้องของสิ่งคนั้น ๆ เราทุกคนก็มีค่านิยมของเรา และสังคมด้วย ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเรา จะเสริมสร้างหลักศีลธรรมและพิจารณาถูกผิดได้ และกำหนดพฤติกรรมและแนวปฏิบัติงาน ค่านิยมเป็นสิ่งสวยงามและแสดงถึงบุคลิกภาพของคนได้ ประชาชนไทย ถือว่าเป็นประชาชนที่มีมารยาทมากและมีรอยยิ้มอยู่ในใบหน้าเสมอ จึงถูกเรียกว่าสยามเมืองยิ้ม

วรรณกรรม เรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง สาหร่ายจบ ป.4 ก็ช่วยแม่เลี้ยงน้อง ช่วยแม่ขายปลา และทำงานบ้านต่าง ๆ จนลดความเหนื่อยของแม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สาหร่ายจบ ป. 4 แล้วก็ออกโรงเรียนมาเลี้ยงน้อง อยู่กัน
บ้านช่วยงานบ้านกับแม่ เมื่อเริ่มรุ่นอย่างเป็นสาว สาหร่ายเคยช่วย
แม่หาบปลาไปขายเป็นบางครั้ง และหล่อนก็ได้รู้ว่าปลาที่หาบหนัก
อยู่บนป่านั้น เป็นเงินที่ซื้อ เชื้อจากคนที่เรียกว่า “นายหน้า” และก็ได้
รู้อีกว่า แม่ทั้งเกรงและกลัว “นายหน้า” นั้นมากเหลือเกิน

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 9)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความกตัญญูของชาวประมง ลูกช่วยทำงานบ้าน เลี้ยงน้องอยู่บ้าน ตั้งแต่เล็กก็รู้จักตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ รู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ คนที่มีความกตัญญู ถือว่าเป็นคนดี เหตุที่ลูกชาวประมงรู้จักตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ก็เพราะว่าลูกชาวประมงเห็นว่าพ่อแม่ทำงานหนักเพื่อลูก เพราะว่าชาวประมงทำงานหนักและพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้การทำงานของชาวประมงไม่แบ่งกลางวันกลางคืน หาเช้ากินค่ำ ถ้าไม่ขยันก็ไม่มีอาหารกินถึงหน้ามรสุมก็ยิ่งไม่มีอาหารเก็บไว้ได้

วรรณกรรม เรื่องบ้านริมทะเล กล่าวถึง ตัวละครเอกได้ช่วยแม่ล้างปลาและช่วยนำปลาหมึกที่แลแล้วออกตากแห้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกเด็ก ๆ อย่างพวกผมชอบและรักฤดูร้อน เพราะมัน
สนุกและคึกคักด้วยผู้คน ผมมักจะช่วยแม่ล้างปลา หรือช่วยนำ
ปลาหมึกที่แลแล้วออกตากแห้งบนแผงเหนือชายหาดข้าง ๆ บ้าน
หน้าร้อนปลาหมึกจะมีมาก...

(บ้านริมทะเล. 2550 : 20)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความกตัญญูของชาวประมง เพราะแต่ก่อน ของเล่นของเด็ก ๆ มีน้อย เด็ก ๆ ก็รู้สึกการจับสัตว์น้ำเป็นการละเล่นที่สนุกดี จึงอยากมาช่วยพ่อแม่ ไม่เพียงแต่อยู่ในสังคมชาวประมง ในสังคมไทยคนที่มีความกตัญญูจะเป็นคนที่โดนยกย่องโดยตลอด ไม่ว่าจะอยู่ในสมัยก่อนหรือรุ่นหลัง คนไทยก็เป็นคนที่นิยมความกตัญญู ไม่เพียงแต่กตัญญูพ่อแม่ ยังกตัญญูคนที่มิบุญต่อเราหรือผู้อาวุโสด้วย รุ่นหลังไม่ว่าอายุเท่าไรก็พึ่งพาความสามารถของตนเองไปช่วยเหลือผู้ใหญ่ ดังนั้น ความกตัญญูถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนไทย

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน ได้กล่าวถึง ตัวละครเอกเป็นลูกที่เชื่อฟังพ่อแม่ เป็นเด็กดีในเรื่องนี้มีหลาย ๆ ที่ก็กล่าวถึงพระเอกเป็นเด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผมถูกใช้ให้ทำหน้าที่เป็นคนเฝ้าแข่งปลาที่พ่อกับแม่จับมาได้

กับกระป๋องสังกะสีอีกใบหนึ่งที่ใส่ปลูมของเด็ก ๆ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 20)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยมของชาวประมงที่ว่า เด็กเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ซนจึงเป็นดี เป็นเด็กที่รู้จักตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ รู้จักช่วยเหลืองานของพ่อแม่ เคารพผู้ใหญ่ ในสังคมไทยเด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่จะเป็นเด็กที่โดนยกย่อง เพราะว่าเป็นสังคมนี้เรามีบทบาทหลากหลาย เราเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เราเป็นพนักงานของบริษัท แต่เรายังเป็นลูกของพ่อแม่ เป็นหลานของปู่ย่าตายาย ผู้ใหญ่เลี้ยงเรามา เหนื่อยทั้งใจและกายแต่ไม่เคยขออะไรกับเรา พ่อแม่มียุ่มีอายุมากกว่าเรา มีประสบการณ์เยอะกว่าเรา แม้ว่าไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อแม่พูดมาก็ถูกต้องทั้งหมด แต่เราก็ต้องฟังคำแนะนำของพ่อแม่ พ่อแม่เป็นครูคนแรกของเรา เราก็ต้องเคารพด้วย อันนี้ก็เป็นมารยาทอีกส่วนหนึ่งของเรามาบุษย์ทุกคน

วรรณกรรมเรื่อง ทะเลร่ำลมโศก กล่าวถึง ตัวละครเอกเป็นคนที่ถูกพม่าจับไปหลายสิบปี หลังจากนั้นกลับถึงบ้านเกิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ลุงต้องไปแต่เช้านะ พรงี้” เขาว่า และหล่อนก็ชะงัก

หล่อนยกมือไหว้เขา แต่เขาดึงตัวเข้ามากอด รู้สึกมีน้ำตา

เปียกชื้นอยู่อก แต่เขากับหลานก็ไม่ได้พูดอะไรกัน

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 36)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวประมงที่ว่า การไหว้และเคารพผู้ใหญ่ ถึงแม้ว่าเป็นผู้ใหญ่ของคนรุ่นหลังที่ไม่ได้เจอกันตั้งนานแล้วและยังเป็นผู้ใหญ่ที่เคยทำผิดบางอย่าง ฐานะยังไม่เท่าตนเอง แต่ก็ควรแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่มีอายุมากกว่าเรา และมีความรู้มากกว่าเรา เราต้องให้ความเคารพแก่ผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ในประเทศไทย เด็ก ๆ ตั้งแต่เล็กก็ต้องเรียนมารยาทไทยที่เป็นการไหว้ การไหว้มี 3 ระดับ ไหว้เพื่อนหรือผู้ที่เสมอกัน ไหว้ผู้ใหญ่หรือคนที่มียุ่มีอายุมากกว่า ไหว้พระ แต่ละระดับมีการไหว้ไม่เหมือนกัน ไหว้พระสูงสุด นอกจากนั้นก็ผู้ใหญ่ การ

ไหว้เป็นมารยาทที่สืบทอดกันมาช้านาน แสดงให้เห็นถึงความเคารพและให้เกียรติต่อคน ดังนั้นการไหว้ เป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับคนไทย แม้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปหมด แต่หลานของพระเอกยังเคารพ พระเหมือนเดิม

วรรณกรรมเรื่องสะใภ้แพศยาในเล่มเหมือนทะเลมีเจ้าของ ได้กล่าวถึง สะใภ้ของแม่เป็น “กะหรี” ชาวบ้านเกลียดเขา แม่ก็เหมือนกัน ดังนั้นเขาจึงไม่ค่อยได้คุยกับแม่ แต่วันหนึ่งแม่ไม่สบาย ต้องพักที่บ้านก็ไปขายขนมไม่ได้ สะใภ้แม่ก็รับเรื่องไว้ว่าจะไปช่วยแม่หาบไปขายที่ตลาด เพื่อลดความ เหนื่อยของแม่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่คงหาบขนมขายออกไปตอนสาย ๆ และกลับมาในตอน
บ่ายหรือเย็น ส่วนเธอก็ทำงานบ้านไปตามปกติ ไม่จำเป็นแม่จะไม่
พูดกับเธอ และส่วนใหญ่ผ่านทางผม และเธอก็พูดกับแม่บ้างเป็น
บางครั้งบางคำ แต่ส่วนใหญ่ก็ขลุกอยู่แต่ภายในห้อง
แล้วจู่ ๆ วันหนึ่ง เธอเข้ามาคุกเข่าข้าง ๆ แม่ ถามว่า
“แม่ ให้ฉันช่วยทำขนมได้ไหม ฉันอยากช่วย แม่จะได้ไม่
เหนื่อย”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 55)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความกตัญญูของสมาชิกครอบครัว ถึงแม้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกครอบครัว แต่ก็แยกครอบครัวไม่ได้ เพราะว่ามีความรักอยู่ในใจ ถึงแม้ว่าบางครั้งคำพูดของผู้ใหญ่ไม่ไพเราะ ทำให้เราท้อแท้ ไม่พอใจ เราก็ต้องอดทนเพื่อให้เกียรติ ผู้ใหญ่ อภัยให้พ่อแม่และใช้เวลาประพุดิตนเพื่อให้ผู้ใหญ่รับรู้ความจริงใจของตน ชุมชนประมงก็มี ความคิดว่าผู้หญิงที่เป็น “กะหรี” จะเป็นผู้หญิงนารังเกียจ เราไม่ควรตัดสินคนอื่นจากการฟังคำพูด ของคนอื่นเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เราต้องดูจากพฤติกรรม บุคลิกภาพร่วมด้วย จึงรู้ว่าเขาเป็นคนแบบ ไหน นอกจากนี้ คนเราต้องมีความกตัญญู ไม่ว่าทำอะไรหรือได้รับอิทธิพลจากสิ่งใดก็เปลี่ยนไม่ได้ ดังนั้น เมื่อพ่อแม่ต้องการเรา เราก็ต้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ เพื่อแสดงความคิดจิตใจของตน พ่อแม่ ก็มักจะเข้าใจความคิดของเราผ่านพฤติกรรมได้

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ว่า ชาวประมงมีค่านิยมที่สวยงาม รู้จักความกตัญญู รู้จัก ช่วยเหลือพ่อแม่ รู้จักเคารพผู้ใหญ่และยังมีมารยาทด้วย เด็ก ๆ ชาวประมงส่วนใหญ่ตั้งแต่เล็กก็รู้จัก ช่วยงานบ้านพ่อแม่และมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ เพราะเด็กชาวประมงมีของเล่นไม่เยอะแล้วยังมี จิตใจ บริสุทธิ์ เข้าใจการทำงานของพ่อแม่ว่าหนักเพียงไหน การทำงานของชาวประมงพึ่งพาธรรมชาติ และมีความเสี่ยง ข้อจำกัดด้วย ถ้าพบเจอภัยธรรมชาติแล้วจะทำให้ชาวประมงทำงานยากลำบากด้วย ดังนั้นเด็ก ๆ ตั้งแต่เด็กแล้วก็เข้าใจงานของพ่อแม่ ใช้ความสามารถของตนเองไปช่วยเหลือพ่อแม่ เช่น เชื้อฟุ้งพ่อแม่ ช่วยงานบ้านพ่อแม่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรู้จักเคารพผู้ใหญ่ แสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้ใหญ่ ให้เกียรติผู้ใหญ่ทุกขณะ

3.3 การประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

ในสังคมเราย่อมจะมีอาชีพต่าง ๆ นานา เพราะเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า สังคมเราก็ออมพัฒนาไปด้วย ดังนั้น ก็มีอาชีพต่าง ๆ เกิดมาใหม่ แต่ทุกอาชีพก็มีคุณค่าเท่ากัน มีความสำคัญตรงกัน ในสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงก็ทำให้การประกอบอาชีพและวิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย อย่างเช่น ชาวประมงแต่ก่อนที่ใช้เครื่องมือง่าย ๆ ลงเรือที่ใกล้ริมฝั่ง ภายหลังก็มีการเชื่อมโทรม ส่วนเรือลำใหญ่ที่มีห้องเย็นก็โดนยกย่องในภายหลัง นอกจากนี้ยังมีอาชีพการให้บริการใหม่ ๆ ขึ้นมา เช่น การท่องเที่ยว ถีบสามล้อและคนเฝ้าโรงแรม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวประมงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่โต

3.3.1 อาชีพประมงก่อนการเปลี่ยนแปลง

ก่อนการเปลี่ยนแปลง ชาวประมงริมทะเลมีอาชีพไม่มาก ผู้ชายส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นการออกทะเลจับสัตว์น้ำ อาชีพนี้ก็เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาได้ ดังนั้น ชาวประมงส่วนใหญ่ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงรุ่นใหม่ก็ใช้อาชีพเป็นการออกทะเลจับสัตว์น้ำ ส่วนผู้หญิงก็ดูแลลูก ทำงานบ้าน ถ้าหากว่าจับสัตว์น้ำได้มากก็เอาไปขายที่ตลาด ชุมชนชาวประมงใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและสงบสุข อาชีพของชาวประมงพึ่งพาประสบการณ์ของตนในส่วนใหญ่ ประสบการณ์ของชาวประมงส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ประเภท 1) ความสามารถในการคาดเดาการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ 2) ความสามารถในการจับสัตว์น้ำ ในประเภทที่หนึ่ง ชาวประมงทุกคนมี แต่คนซราจะมั่นใจกว่าทุกคน สามารถรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของอากาศและทิศทางของลมได้ เช่น มรสุมเป็นภัยธรรมชาติประเภทหนึ่ง ภัยธรรมชาติเป็นผลกระทบที่เกิดจากอันตรายทางธรรมชาติ (เช่น พายุ แผ่นดินไหว มรสุม) ซึ่งอย่างหนักก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ได้ ดังนั้น ภัยธรรมชาติเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อยากจะพบเจอแน่นอน โดยเฉพาะชาวประมง ชาวนาที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ เพราะทั้งอันตรายและทำให้ชีวิตยากลำบากด้วย แต่เมื่อได้เจอภัยธรรมชาติก็ยิ่งแสดงถึงความคิดจริง ๆ ของคนว่าเป็นอย่างไร

อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนที่ชอบใช้สภาพธรรมชาติที่เป็นโศกเศร้ามาแสดงถึงความคิด ความรู้สึกของตน ดังนั้น ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นในวรรณกรรมของ อัศศิริ มีจำนวนมาก และสะท้อนให้เห็นความคิดจิตใจของชาวประมงได้ รายละเอียดดังต่อไปนี้

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ชาวประมงที่อยู่โน้มน้ำบ้านเดียวกันกับตัวละครเอกขอบพุดคุยกับทะเล แสดงอารมณ์ความรู้สึกกับทะเลก่อนลงเรือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกชาวประมงนั้นมักจะพูดกับทะเล พวกเขาหาเรื่องมา
คุยกับมันแทบจะทุกวัน
“อ้อมี...วันนี้ดีจริง นิ่งเป็นแผ่นกระจกเลยนะ ฟ้าก็ใส ลมก็
เรื่อย ขอให้เป็นอย่างนี้ไปจนถึงมีดคำเกิด ข้าจะได้หาปลาได้อย่าง
สะดวกสบาย”

“เออแน่ะ!เป็นอะไรไปอีกละ คลื่นเล็กคลื่นน้อยวิ่งกันให้
ไขว้ไปทีเดียว”

“ช่างโศกเศร้าจริงนะ คู่มือครั้นไปหมด คงเหนื่อยละซี
ตอนนี้มีแต่ลมมรสุม” และ ฯลฯ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 16)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ชาวประมงที่อาศัยอยู่ริมฝั่งมีอาชีพเป็นคน
ลงเรือโดยอาศัยธรรมชาติ จับสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหารเลี้ยงครอบครัว ยังสะท้อนให้เห็นถึงชาวประมง
ดำรงชีวิตอยู่ริมฝั่งเพราะสะดวกต่อการจับปลา ทำให้ชาวประมงหลาย ๆ รุ่นก็พึ่งพาการทำประมงเป็น
หลัก เนื่องด้วยสินทรัพย์ของทะเลมีมากมาย การทำประมงที่ใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ ก็สามารถสืบทอดได้
แต่ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับทะเลและธรรมชาติ ถ้าอากาศไม่ดีก็ลงเรือไม่ได้ ดังนั้น การประกอบอาชีพของ
ชาวประมงมีความเสี่ยง สิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับชาวประมง ดังนั้น การลงทะเลจับสัตว์
น้ำมีเวลาจำกัดและต้องรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี ๆ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินกล่าวถึง พ่อของตัวละครเอกเป็นคนลงเรือจับสัตว์น้ำ
ทำงานหนักมาก ไม่ว่าอากาศหนาวถึงขนาดไหนก็ต้องไปจับสัตว์น้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผมใส่เสื้อหนาวหนาพอควรทีเดียว พร้อมกับเพื่อนเด็ก ๆ
ทั้งที่ขนาดเดียวกับผมและโตกว่า เดินตามพ่อกับแม่ไปตาม
ชายหาดที่หมาดชื้นนุ่มนิ่มฝ่าเท้า คืบเดือนหงาย ทะเลสวยสว่าง
ราวกลางวัน จนเห็นฝูงปลาตัวเล็ก ๆ แหวกว่ายอยู่ในน้ำใส

...ผมนั่งอยู่ที่กองไฟเหงาง่วงอยู่คนเดียว ขณะที่ทอดตามอง
แม่กับพ่อลากอวนแหวกผิวน้ำลงไปแค่ครึ่งตัวอย่างรู้สึกหนาวแทน

...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 20)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพชาวประมงเป็นกลุ่มคนที่มีความ
อดทนสูง ขยันขันแข็งและเข้าใจทะเลอย่างชัดเจน ชาวประมงเข้าใจกันว่า ในฤดูไหนจะมีสัตว์น้ำมาริม
ฝั่ง เมื่อไหร่เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับจับสัตว์น้ำชนิดไหน ชาวประมงยังรู้ในใจว่าการทำประมงมีความ
เสี่ยง ถึงแม้ว่าอากาศหนาวก็ต้องต่อสู้ เพื่อจะได้มีสัตว์น้ำจำนวนมาก มีรายได้มากกว่าปกติ การทำ
ประมงทุกวันงานหนัก นำเปื้อน่าย และมีความเสี่ยง แต่ชาวประมงยังถือว่าการทำประมงเป็นอาชีพ
ที่มีความสุข เพราะได้ทำงานร่วมกับครอบครัวและชาวประมงที่มีอาชีพเดียวกันความต้องการตรงกัน

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินกล่าวถึง ชาวประมงใช้เวลาการทำงานในกลางคืน กลับฝั่ง
ในเช้ารุ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นกนางนวลเหมือนกับพวกชาวเรือ มันอาศัยแสงอาทิตย์
เป็นหลักในการบินกลับฝั่งเหมือนกับชาวประมงอาศัยดวงดาวแล่น

ออกทะเลในยามค่ำ ต่างจากอีแร้ง มันเป็นสัตว์ต้องห้ามถ้าลงเกาะ
หลังคาบ้านใครแล้วก็อาจเคราะห์ร้าย - อย่าเข้าใกล้มันนะลูก มัน
เป็นสัตว์สกปรก

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 26)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพชาวประมงต้องอดทนกับความเรื้อรัง
ง่วงนอน เวลาทำงานกับเวลาพักผ่อนสลับกัน กลางวันพักผ่อน กลางคืนทำงาน เพราะว่าการออกเรือ
ในตอนกลางคืน ทะเลสงบ เหมาะกับการจับสัตว์น้ำ ทำให้ชาวประมงต้องลงทะเลในกลางคืน ถึงแม้ว่า
มีความเสี่ยง แต่ชาวประมงก็ยอมรับไปทำงานแบบนี้ เพราะมีทางเลือกไม่มากพอให้ชาวประมงเลือก
อาชีพได้ ดังนั้น นอกจากอดทน ชาวประมงก็ไม่มีเลือกแล้ว ไม่งั้นก็ไม่มีงานทำ เลี้ยงครอบครัวไม่ได้

เรื่องเหมือนทะเลมีเจ้าของก็ได้กล่าวถึงเรื่องเช่นเดียวกันที่ว่าออกค้ำกลับเข้า ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

เรือชายฝั่ง “อย่างพวกเรา” ที่พ่อพูดถึงนั้น เป็นของที่ฉันทัน
เจนตามาตั้งแต่ยังเด็ก มันเป็นเรื่องที่มีรูปร่างคล้ายเรือฉลอมถูก
ย่อส่วนให้เล็กลง ซึ่งจะออกจากชายฝั่งไปทุกยามเช้า เรียกกันว่า
“เรืออวนลอย” ด้วยชาวประมงจะเอาอวนลงลอยคอยดักปลาอยู่
ตามแถบฝั่งตื้น ฉันทันจำได้... พวกเขามักจะไปและกลับจากทะเล
พร้อมกันทีละหลายสิบลำ

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 16)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง เวลาทำงานของชาวประมงมีความ
แตกต่างกับคนทั่วไป กลางวันเป็นเวลาทำงานของคน กลางคืนเป็นเวลาพักผ่อน แต่ชาวประมง
ย้อนกลับมา ทำให้ชาวประมงต้องมีความอดทนสูงกว่าคนอาชีพอื่น นอกจากเวลาการทำงานแล้วยัง
ต้องอดทนความเปียกและง่วงด้วย และเมื่อถึงกลางคืนก็ทำให้การทำงานมีความเสี่ยงมากกว่ากลางวัน
ยังต้องการความตั้งใจในการทำงาน ทำให้ชาวประมงทำงานหนักกว่าคนอาชีพอื่นหลายเท่า แต่บางที่
การทำงานหนักแล้วยังไม่ได้ผลดี ชีวิตของชาวประมงก็ยิ่งยากลำบากไปอีกด้วย

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินกล่าวถึง พ่อของตัวละครเอกใช้อาชีพเป็นการทำประมง
จับสัตว์น้ำ เมื่อตัวละครเอกโตขึ้นก็ใช้อาชีพเดียวกันกับพ่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนทั้งคู่ไม่อยู่แล้ว สลายไปตามเวลาและคลื่นแห่งกรรมพา
ไป เหลือก็แต่ลูกหลานที่ ณ บัดนี้เติบโต และกำลังออกทะเลไปไล่
ล่าปลาอย่างพ่อ

แม่ครับ ครอบครัวของเราเป็นชาวประมงมาหลายชั่วอายุ
แล้ว... จะต้องรับบาปกรรมอันหนักหนานี้ไปนานสักเท่าไรรึกันเล่า
ถึงจะจบสิ้นเสียที

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 76-77)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพการประมงเป็นอาชีพที่มีการสืบทอดกันมาและมีอายุยาวนาน บรรพบุรุษสืบทอดให้รุ่นหลัง รุ่นแล้วรุ่นเล่า ชาวประมงก็ยังทำอาชีพนี้ต่อไปหลายชั่วอายุ ไม่มีวันสิ้นสุด แต่รุ่นหลัง ๆ ก็รู้สึกตื่นเต้นพึงพอใจกับอาชีพนี้แล้ว แถมยังรู้สึกความเป็นบาปที่ได้สืบทอดอาชีพนี้กันมา เพราะว่ารุ่นหลัง ๆ เริ่มสนใจสิ่งใหม่ ๆ ของตัวเมือง อยากไปเยี่ยมชมสภาพข้างนอก ดังนั้น จึงมีความรู้สึกไม่ภูมิใจในอาชีพการประมง

วรรณกรรมของเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างก็ได้กล่าวถึงบุญเมืองเมื่อโตขึ้นก็ใช้อาชีพเช่นเดียวกันกับพ่อที่เป็นคนออกทะเล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อเป็นโรคปอดบวมตายบนเรือดั่งเก ขณะที่น่าทะเลเดือน
 อ้ายเย็นและหนาวเหมือนน้ำแข็ง-ลุงเทิ้มเล่าให้เขาฟังอย่างนั้น
 หน้าที่ของพ่อต้องโดดน้ำเมื่อเวลาเรือลงอวนล้อมจับปลา พ่อขึ้นมา
 หนาวลั่นและเป็นไข้ เรือเข้าฝั่งรุ่งเช้า พ่อก็ตายเสียแล้ว...ส่วนแม่ได้
 เงินค่าปลอบขวัญจากนายจ้างมาพันบาท อยู่ได้ไม่ถึงเดือนก็ล้มเจ็บ
 ใจตายตามพ่อไปอีกคน ลุงเทิ้มคนคร่ำในเรือซึ่งเป็นเพื่อนกับพ่อได้
 เลี้ยงดูเขาต่อมาจนเขาออกทะเลได้

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 12)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพชาวประมงซึ่งเป็นคนลงทะเลจับสัตว์น้ำเป็นอาชีพที่สืบทอดกันได้จากรุ่นเก่าถึงรุ่นใหม่ สืบทอดฝีมือการจับสัตว์น้ำให้แก่คนรุ่นใหม่ ทำให้รุ่นใหม่จับสัตว์น้ำเป็นและเลี้ยงตนเองได้ เมื่อรุ่นใหม่โตขึ้น ก็จะใช้อาชีพของรุ่นเก่าที่สืบทอดกันมาเป็นอาชีพของตนและสืบทอดต่อไป

วรรณกรรมของเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างก็ได้กล่าวถึง ลูกชายของบุญเมืองก็เช่นเดียวกันกับบุญเมืองที่ว่าโตขึ้นแล้วก็ต้องใช้อาชีพเป็นประมงช่วยเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ไปเรียนอีกสักสองปี พอให้รู้หนังสือก็มาลงทะเลได้แล้ว
 ช่วยพ่อเอ็งออกเรือ” สาหร่ายว่าด้วยอารมณ์หงุดหงิดขณะจัดแจง
 ให้ลูกไปโรงเรียน บุญเมืองทรุดนั่งอย่างอ่อนระโหยอยู่ตรงมุมหนึ่ง
 ของบ้าน เหมือนเกือบทุกวันในระยะหลังมานี้ที่เขากลับจากทะเลมี
 เพียงปลาเคราะห์ร้ายเล็กสิบ 2 - 3 ตัวติดล้าเรือมาพอเป็นค่า
 กับข้าว

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 31-32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพชาวประมงที่มีการสืบทอดกันมา ในเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างได้กล่าวถึงอาชีพที่มีการสืบทอดมาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดังนั้น แสดงถึงการสืบทอดอาชีพนี้เป็นความเป็นจริงที่อยู่ในการคิดจิตใจ ประสบการณ์ของ อัศศิริ ธรรมโชติ ถึงแม้ว่าอาชีพการ

ออกทะเลหาปลาเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง บางครั้งหาได้มาก บางครั้งหาได้น้อย ครอบครัวมีรายได้ไม่มาก แต่ถ้าสืบทอดให้รุ่นใหม่งทะเลได้ก็เป็นสิ่งดี เหมือนเอาสิ่งของที่บรรพบุรุษสืบทอดมาให้แก่คนรุ่นหลัง และอาจจะสืบทอดกันไปได้ ดังนั้น คนหนุ่มเรียนหนังสือได้ไม่มาก อายุพอสมควรก็ออกทะเลจับสัตว์น้ำและเลี้ยงครอบครัวได้แล้ว ดังนั้น อาชีพการออกทะเลจับปลาเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาได้

วรรณกรรมเรื่อง ทะเลร่ำลมโศกก็ได้กล่าวถึงพี่ชายของตัวละครเอกเมื่อโตขึ้น แม่ก็สั่งให้ไปลงทะเลช่วยครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พี่ชายของผมนั้นเป็นคนเรียบร้อย เจียบขีริม ไม่ค่อยมีความเห็นและสุดแต่แม่จะว่า เขาต้องออกจากโรงเรียนกลางคันมาลงทะเลจับปลาช่วยครอบครัวทำกินในยามที่เกิดยากจนตกต่ำ แม่รู้สึกเห็นใจ ไม่อยากให้ไปเป็นทหารอยู่ในภาวะที่ยากลำบากตามสายตาของแม่ แม่จึงหมายมั่นที่จะช่วยเขาในทุก ๆ ทาง

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 96)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพชาวประมงที่มีการสืบทอดกันมาเป็นเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กับขอบฟ้าทะเลกว้าง คนรุ่นหลังต้องสืบทอดอาชีพชาวประมงกันมา เพื่อช่วยเลี้ยงครอบครัวและเพิ่มรายได้ของครอบครัว แต่คนที่สืบทอดอาชีพเป็นผู้ชาย โดยเฉพาะเป็นคนโต เพราะทำให้ความสำคัญแต่ลูกคนโตและมีความเชื่อว่าจะไม่ให้ผู้หญิงลงเรือ ดังนั้น คนที่ทำประมงส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย

วรรณกรรมเรื่องเหมือนทะเลมีเจ้าของก็ได้กล่าวถึง อาชีพชาวประมงที่มีการสืบทอดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉันจ้องมองปลีनोंงที่ปูดโปนเป็นมัดกล้ำมของเพื่อน บอกถึงระยะอันยาวนานแห่งการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ แล้วอดนึกถึงภาพเขาลอยเรือลำเล็ก ๆ ออกสู่ท้องทะเลเมื่อดวงตะวันตกดินไม่ได้ ครั้งนั้น ฉันยังคิดว่าเขาคงสืบทอดอาชีพเป็นชาวประมงชายฝั่ง ที่ทะเลง แกร่งกล้า แบบเดียวกันกับที่พ่อของเขาเป็นมาแล้ว

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 13)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพก่อนการเปลี่ยนแปลง มีไม่มาก ทุกคนก็รู้ในใจว่าอาชีพหลังเติบโตก็ไม่มีให้เลือก ดังนั้น คนส่วนใหญ่ก็คิดว่าไม่ต้องเปลี่ยน แต่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้อาชีพชาวประมงมีการเปลี่ยนแปลง ตอนเด็ก ๆ ที่คิดว่าเป็นชาวประมงก็เป็นไปไม่ได้แล้ว แต่อาชีพการทำประมงเป็นอาชีพที่สำคัญมากสำหรับชาวประมง

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวถึง บ้านของตัวละครเอกตั้งอยู่ระหว่างภูเขาและทะเล ทะเลเมื่อถึงหน้าหนาว อากาศก็เปลี่ยนไป ลมแรงกระทบฝั่ง แต่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านเดียวกันก็ยังออกไปเล่นว่าวที่ถนนนอกบ้านอย่างสนุกสนาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลมแรงจัดในหน้านี้ คลื่นก็ใหญ่กว่าปกติ ระลอกสีขาวยลื้อ
แผ่กว้างอย่างเยื่อหุ้ม ทะเลส่งเสียงคำรามระคนปนกับเสียงแซ่
จากฝูงนกนวลที่แว่วมาถึงฝั่ง อีกไม่ช้านานดอก ลมมรสุมก็จะมา
...ว่าวถูกโยนขึ้นไปบนฟ้าสูงสีคราม ว่าวสีเป็นรูปสัตว์
แปลก ๆ ในมือน้อยของเด็กก็ถูกโยนขึ้นไปแล้วแต่มีจะตกเกะกะ
อยู่กับท้องถนนมากกว่า ถนนเส้นนี้จึงมีสีมีชีวิตอยู่ในทุกยามเช้า
เมื่อฤดูฝนมาถึง...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 24-25)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ประสบการณ์ของชาวประมง เพราะว่าในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงต้องพบเจอกับธรรมชาติโดยเฉพาะมรสุมแน่นอน ชาวประมงได้พบเห็นมรสุมบ่อยมาก ถือว่ามรสุมเป็นอีกส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันแล้ว ดังนั้น ถึงแม้ว่าชาวประมงรู้แล้วว่ามรสุมจะมากี่ยังเล่นว่าวอย่างสนุกสนาน เพราะว่าชาวประมงเข้าใจว่าก่อนมรสุมที่มาถึง ลมแรงแต่ไม่อันตราย เหมาะกับการเล่นว่าว คนที่มีอายุมากก็จะดูเมฆ ทิศลมก็รู้ได้ว่ามรสุมจะมาแล้ว ชาวประมงก็เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังนั้น ชาวประมงต้องรับรู้ธรรมชาติอย่างดีจึงจะใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้อย่างดีและเต็มที่ แม้ว่ามรสุมมาแล้วต้องทำให้ชาวประมงหยุดการทำงาน แต่ก็ยังเป็นข่าวดีที่ชาวประมงได้มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจได้บ้าง วิถีชีวิตชาวประมงอย่างเรียบง่าย

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง สาหรัยรู้สึกกว่าชีวิตประจำวันไร้ศักดิ์ศรี บุญเมืองจับปลาไม่ได้ ไม่มีเงินซื้อรองเท้าให้ลูก เสื้อผ้าของลูกก็ขาดต้องเย็บปะจึงจะใส่ได้ ครอบครัวยังเป็นหนี้เป็นสิน ด้วยความเห็นไม่ตรงกัน สาหรัยกับบุญเมืองยังทะเลาะกันเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ส่วนใหญ่บุญเมืองกลับจากทะเลด้วยสองมือว่างเปล่า –
นี่คือความปวดร้าวสำหรับชีวิตทะเลของชาวประมงที่หาเช้ากินค่ำ
ลูกชายคนเดียวของหล่อนและเขาเดินตีนเปล่าไปโรงเรียนทุกวัน
กับชุดนักเรียนที่กางเกงปะกัน – นี่คือการไร้ศักดิ์ศรี ครอบครัวก็
เป็นหนี้เป็นสิน – นี่คือความเดือดร้อน และเมื่อความอึดอัดขาด
แคลนเข้ามาเยือนบ่อยครั้งเข้า หล่อนกับบุญเมืองก็มักจะเป็นปาก
เสียงเกิดทะเลาะเบาะแว้งกันเองอยู่เสมอ – นี่คือการขาดความสุข
สงบของครอบครัวเล็ก ๆ ที่หล่อนเคยคิดหลีกเลี่ยง

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 22)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อาชีพประมงเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชาวประมงในเมื่อสังคมพัฒนาขึ้น ดังนั้น ถ้าหากว่าไม่มีวิธีแก้ไขปัญหาได้ก็ทำให้ชาวประมงเกิดทะเลาะกันบ่อยมากและเบื่อหน่ายกับการทำงานที่ไม่มีผลตอบแทนกับความขยัน ดังนั้น ความคิดของชาวประมงจึงมีการเปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกเดือดร้อนและไร้ศักดิ์ศรี

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง บุญเมืองอยู่บนเรือได้สังเกตเห็นแสงดาวเคลื่อนฟ้า สีทะเลดูดำคล้ำ มีเสียงคลื่นซัดเข้าฝั่ง เป็นโอกาสที่ดีในการจับสัตว์น้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระหว่างแสงดาวเคลื่อนฟ้าในคืนข้างแรมเช่นฉะนี้ สีทะเลดู
คล้ำ – มันทวาระยิบไหวอยู่คล้ายกับม่านแพรผืนดำอันโตใหญ่ที่ถูก
ลมไล้อย่างเจียบ ๆ มีเสียงคลื่นซัดเข้าฝั่ง ส่งเสียงครวญคราง
คล้ายคนทอดอาลัย

...นี่แหละทะเลนอนหลับแล้วละ หลับอย่างสงบ ส่งเสียง
กรนสนั่นอยู่กลางกระแสลมอ่อนและแสงระยิบบนฟ้า บุญเมืองคิด
ต่อไปว่า ช่วงในโอกาสนี้เองที่ชาวประมงอย่างพวกเขาถึงได้มี
จังหวะที่ยึดดวงเอาทรัพย์สินจากมันได้

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 11)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ประสบการณ์ของชาวประมง ดูจากท้องฟ้า แสงดาว สีทะเล ก็สามารถรู้ได้ว่าเป็นวันที่จับสัตว์น้ำได้มากและได้ผลดีกลับฝั่ง ถ้าไม่ใช่คนช่างสังเกตและได้ออกทะเลมาหลายครั้งก็ไม่มีทางรู้ว่าทำไมแสงดาวเคลื่อนฟ้า สีทะเลดำคล้ำ เสียงคลื่นกระทบฝั่งก็จับสัตว์น้ำได้จำนวนมาก การจับสัตว์น้ำต้องพึ่งพาธรรมชาติ เครื่องมือ ฝีมือ และโชคลาภด้วย ถึงแม้ว่าบางคนออกทะเลบ่อยก็ไม่ใช่ว่าทุกครั้งก็มีโชคลาภได้จับสัตว์น้ำได้จำนวนมาก ดังนั้น การทำประมงนอกจากมีฝีมือและประสบการณ์แล้วยังต้องมีโชคลาภด้วย

ในเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง แม่ของสาหร่ายเป็นคนขายปลาอยู่ตลาด เพื่อมีเงินเลี้ยงครอบครัวได้ ผู้หญิงชาวประมงห้ามลงเรือ แต่ช่วยเอาปลาที่เหลือไปขายที่ตลาดได้ การขายปลาที่ตลาดเป็นการค้าขายง่าย ๆ แต่เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้ ส่วนพ่อของสาหร่ายเป็นคนออกเรือใช้อวนซึ่งเป็นเครื่องมือง่าย ๆ แต่ในสมัยของพ่อสาหร่ายยังจับสัตว์น้ำได้พอกินอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่ของสาหร่ายเป็นคนขายปลาอยู่ในตลาด ส่วนพ่อรับจ้าง
ออกเรืออวนดำที่จะออกทะเลไปครั้งละนาน ๆ หนจากเล็กโตเป็น
สาว จากฤดูร้อนหนึ่งสู่อีกฤดูร้อนหนึ่ง ซึ่งลมมรสุมจะพัดผ่านผืน
น้ำหน้าบ้านผ่านไปครั้งแล้วครั้งเล่านั้น และจากน้ำใสแจ๋วซึ่ง

กลายเป็นน้ำซุ้น สาหร่ายไม่เคยเห็นความเปลี่ยนแปลงของพ่อแม่
นอกจากวัยและสังขารที่ร่วงโรยไปตามกาล

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 7)

สาหร่ายเคยช่วยแม่หาปลาไปขายเป็นบางครั้งและหล่อน
ก็รู้ว่าปลาที่หาบนบกอยู่บนบ้านนั้นเป็นเงินที่ซื้อเชื่อจากคนที่
เรียกว่า “นายหน้า” และก็ได้รู้อีกว่าแม่ทั้งเกรงและกลัว
“นายหน้า” นั้นมากเหลือเกิน

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 9)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพชาวประมงนั้น ถึงแม้ว่าการ
ทำงานของทุกวันเหมือนกันหมด ซ้ำแล้วซ้ำเล่า นำเปื้อนน้ำ แต่ชาวประมงยังถือว่าอาชีพการประมง
เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เช่น กินข้าว ตื่นน้ำ นอน ดังนั้น ไม่ว่าเวลาผ่านไปนานแค่ไหนก็ไม่
เคยเปลี่ยนอาชีพ และถือว่าการทำประมงเป็นสิ่งสำคัญที่เหมือนมรดกของชาติ เมื่อมีอายุมากแล้วยัง
คิดว่าจะสืบทอดให้รุ่นหลังและสามารถสืบทอดแก่ลูกหลานได้ ดังนั้น แต่ไม่ว่าชาวประมงทำอาชีพ
ไหนก็แยกออกจากทะเลไม่ได้ การทำประมงไม่เพียงแต่เป็นอาชีพเท่านั้น ยังเหมือนมีความหมายที่
เป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมของชาวประมง

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง ยังได้กล่าวถึง บุญเมืองอยากจะขายอวน ขาย
เรือแล้วเปลี่ยนอาชีพการทำประมงเป็นอย่างอื่น แต่สาหร่ายไม่ยินยอม ไม่ให้บุญเมืองเลิกการทำ
ประมง เพราะสาหร่ายคิดจะทำต่อไป ต่อสู้ต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เลิกกันเสียทีเถิด เราควรจะขายเรือ ขายอวน ใช้หนี้เขา
เสียให้หมด แล้วก็หาทางใหม่”...

“เอะอะก็จะเลิก จะขาย ไม่รู้หรือว่าฉันคิดอย่างไร” หล่อน
ส่งเสียงดังคร่ำครวญ “ทำไมไม่คิดสู้มันต่อไปอีก ในเมื่อเรามี
เครื่องมือทำมาหากินอยู่พร้อมแล้วจะยังคิดงอมืองอเท้ายอมแพ้
กลับไปเป็นลูกจ้างเขาได้หรือว่าอยากจะเที่ยว อยากหนีหน้าลูกเมีย
ไปเสีย...”

บุญเมืองสายหน้า เขาทรุดลงข้าง ๆ สาหร่าย กล่าวส่งเสียง
เบาและกระต่อนกระแท่น

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 33-34)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า สาหร่ายเป็นตัวแทนของชาวประมงที่
ใคร่รักการทำประมง ถึงแม้ว่าการทำประมงในช่วงหลังมีปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นก็ไม่คิดจะเปลี่ยน
ทำอาชีพอื่น ยังคิดว่าจะต้องต่อสู้ต่อไป เพราะว่าชาวประมงให้ความสำคัญแก่การทำประมง ถือว่า
อาชีพการทำประมงเป็นอาชีพที่มั่นคงและสามารถทำต่อไปได้หลายรุ่น ถ้าจะเปลี่ยนเหมือนละทิ้งบ้าน

เกิดของตนเองไป อีกทั้งเครื่องมือทำประมงก็ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ชาวประมงรุ่นหลังมีเครื่องมือประมงที่ครบถ้วน สามารถออกทำการประมงในทะเลได้อย่างง่ายดาย ชาวประมงยังคิดว่าทะเลกว้างใหญ่ มีพื้นที่กว้างใหญ่บุกเบิกได้มากมาย ทะเลมีศักยภาพในด้านสินทรัพย์ยังสามารถทำได้อีกต่อไป

วรรณกรรมเรื่อง บ้านริมทะเล กล่าวถึง ตัวละครเอกกับเด็ก ๆ ทุกคนชอบฤดูหนาว เพราะมีของเล่นมากมายหลายอย่างและมีปลาหมึกด้วย พ่อก็ต้องไปจับปลาหมึกด้วยวิธีแขวนตะเกียงไว้เรือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

*พวกเด็ก ๆ อย่างพวกผมชอบฤดูร้อน เพราะมันสนุกและ
คึกคักด้วยผู้คน ผมมักจะช่วยแม่ล้างปลา หรือช่วยนำปลาหมึกที่
แลแล้วออกตากแห้งบนแผงเหนือชายหาดข้าง ๆ บ้าน หน้าร้อน
ปลาหมึกจะมีมาก มันจะเข้ามาอยู่ฝั่งทะเลที่ตื้น ๆ และพ่อก็มี
หน้าที่ที่จะต้องนำเรือออกไปจับมันด้วยวิธี “แขวนตะเกียงไว้กับ
เรือ ให้มันเข้ามาเล่นแสงไฟ”*

(บ้านริมทะเล. 2550 : 20-21)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ประสบการณ์ของชาวประมง เมื่อถึงฤดูหนาวจะมีปลาหมึกมากมาย ถึงฤดูที่ไปจับปลาหมึก ปลาหมึกโตขึ้นจับได้ และด้วยประสบการณ์ของชาวประมงจะรู้ว่าปลาหมึกชอบแสงสว่าง ถ้าได้เจอแสงสว่างก็เป็นฝูงรวมกัน ดังนั้น เมื่อออกเรือไปถึงท้องทะเลและวางตะเกียงด้วยจะสามารถดึงดูดปลาหมึกมากมายหลากหลาย ในโอกาสนี้จึงจะได้ปลาหมึกมากมาย อันนี้ต้องดูจะประสบการณ์ของชาวประมงจึงจะรู้ว่าต้องแขวนตะเกียงจับปลาหมึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าเป็นประชาชนทั่วไปจะไม่มีประสบการณ์มากเท่ากับชาวประมง

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ว่า อาชีพประมงก่อนการเปลี่ยนแปลง ผู้ชายส่วนใหญ่จะทำอาชีพประมง จับสัตว์น้ำเป็นหลัก ด้วยเครื่องมือง่าย ๆ เช่น อวน แห การจับสัตว์น้ำด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ และจากประสบการณ์ที่สืบทอดกันมาด้วยการสั่งสอนจากบรรพบุรุษ จากการสังเกต นอกจากนี้แล้ว การทำประมงยังเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาได้ตั้งแต่เล็ก ได้เรียนหนังสือเพียงเล็กน้อยก็ต้องออกไปช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น อาหารที่จับมานั้น หากมีเหลือ ผู้หญิงจะหาไปขายที่ตลาดเพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย หากมีไม่พอก็จะเอาเป็นอาหาร ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้ำงเรือหรือเจ้าของเรือก็ใช้อาชีพอย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าการจับปลาต้องมีความอดทนสูงและมีความเสี่ยงสูง การทำประมง นอกจากมีการสืบทอดและเรียบง่ายแล้วยังพึ่งพาประสบการณ์ของชาวประมง ส่วนประสบการณ์การทำประมงแบ่งเป็น 2 ด้าน มีประสบการณ์ในด้านการจับปลา มีประสบการณ์ในด้านการเจอภาพธรรมชาติ ชีวิตที่อยู่ริมทะเล ทำมาหากินอยู่ท้องทะเลจะต้องเผชิญหน้ากับภัยธรรมชาติแน่นอน โดยเฉพาะมรสุม ลมแรง คลื่นกระทบฝั่งอย่างแรงก็แสดงว่ามรสุมจะมาแล้ว เด็ก ๆ เล่นว่าวได้ผู้ใหญ่ได้กลับฝั่งพักผ่อนหย่อนใจ การประกอบอาชีพของชาวประมงอย่างเรียบง่าย

3.3.2 อาชีพประมงหลังการเปลี่ยนแปลง

ก่อนการเปลี่ยนแปลง ชุมชนประมงอยู่ในสังคมที่เป็นธุรกิจพอเพียง อาชีพของชาวประมงจะทำอาชีพประมงเป็นส่วนมาก หากมีเหลือ ก็เอาไปขายที่ตลาด เป็นการค้าขายขนาดเล็ก แต่หลังจากมีนายทุนนำเรือจับปลาลำใหญ่ซึ่งมีเทคโนโลยีช่วยในการหาปลาเข้ามาใช้จับปลาและรุกเข้ามาจับปลาถึงชายฝั่ง ทำให้ปลาบางชนิดสูญพันธุ์ไป และทำให้เรือเล็กไม่สามารถจับปลาได้เช่นในอดีต ประกอบกับทางรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว จึงได้มีการจัดระเบียบชุมชนชาวประมง โดยย้ายชาวประมงที่อาศัยอยู่ริมทะเลไปอยู่ในบริเวณที่ทางรัฐบาลจัดสรรไว้ให้ ซึ่งห่างไกลจากทะเลประมาณ 2-3 กิโลเมตร ทำให้ไม่สะดวกต่อการประกอบอาชีพประมงอีกต่อไป ชาวประมงบางส่วนจึงต้องขายเรือ ขายอวน ขายแหและหาอาชีพใหม่ บางคนถีบสามล้อ บางคนเปิดร้านขายของที่ระลึก บางคนเป็นยามในโรงแรม เป็นต้น วิถีชีวิตที่เคยเรียบง่ายจึงเปลี่ยนไป

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง มีเรือสินค้าลำหนึ่งออกแล่นเรือในฤดูเดือนมกราคม แล้วก็แล่นเรือหลงทางในทะเลจนชนหิน ทำให้เรือจมหายไป มีสินค้ามากมายอยู่ที่ท้องเรือ เช่น จักรยาน ผลไม้สด ๆ ถังเหล้า ส่วนในเรื่องบ้านริมทะเลก็ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กัน แสดงให้เห็นว่า อยุ่ใจความทรงจำของ อัศศิริ ธรรมโชติ มีเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรือสินค้าหลงทะเลชนหินโสโครก ล่มอยู่ไม่ไกลนัก เท่าที่มองจากฝั่งหลังฝนหาย ฟ้าใส ผมกับเพื่อนเด็ก ๆ ตื่นเต้นที่ได้เห็นเรือใหญ่กำลังค่อย ๆ จมหายไปกับโลกน้ำสีน้ำเงิน มีแต่เสากระโดง ค้างคาขยับเขยื้อนขึ้นลงตามแรงคลื่น กระแทกกับธงสีแดงประดับเรือที่ไหวอยู่อย่างอ่อนล้า

มีจักรยานหลายสิบคันอยู่ที่ท้องเรือลำนี้ มีจักรเย็บผ้า มีเครื่องแก้ว ถ้วยโอโอะซาม ถังน้ำมัน ถังเหล้า ฯลฯ และสื่อกันว่า แม้แต่เครื่องเงินบางอย่าง จึงใช้เวลาไม่นานนัก รอบ ๆ เรือสินค้าที่คล้ายกับสัตว์โลกตาย ก็เต็มไปด้วยเรือเร่ของนักค้าหนังมหาของมีค่า มองมีดตำดูคล้ายกับฝูงแมลงวันตอม

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 43-45)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ชาวประมงก็ได้แลเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน วิถีชีวิตที่เรียบง่ายเปลี่ยนไปแล้ว ผลไม้สด ๆ ปลาที่จับขึ้นมาจากตลาด ไม่เพียงแต่เป็นอาหารของชาวประมงได้ยังได้ส่งออกไปต่างจังหวัด ต่างประเทศ ธุรกิจได้พัฒนาขึ้น มีสินค้าใหม่ ๆ เกิดขึ้นในตลาด และไม่เพียงแต่มีการค้าขายขนาดเล็กแล้ว ยังเป็นการค้าขายที่ทำเป็นโช้และมีกระบวนการในการผลิตและค้าขาย นอกจากชาวประมงหรือว่าชาวไทยได้มีผลประโยชน์แล้ว ชาวต่างประเทศก็มีประโยชน์ด้วย

ส่วนในวรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง ในช่วงฤดูร้อน คนกรุงเทพฯ ไปท่องเที่ยวที่ชายหาดทะเล ชาวประมงจึงเปิดบ้านพักอากาศเพื่อให้ชาวกรุงเทพฯ มาเช่าพักอาศัย และมีรายได้มากกว่าการจับสัตว์น้ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทะเลตอนนี้ไม่มีอะไรให้ตื่นเต้น คนกรุงเทพฯ กลับไปแล้ว
หลังฤดูร้อน บ้านพักตากอากาศเกือบทุกหลังปิดตาย ไม่มีสีลันของ
เสื้อผ้าของคนที่อยู่บนกำแพงบ้านริมทะเลหรือว่าของคนที่ชอบนั่ง
นอนเล่นอยู่ตามหาดทรายขาวเป็นสีลันเหมือนลูกกวาดให้สะดุดตา
พบเห็นอีกต่อไป จนกว่าหน้าร้อนปีใหม่จะได้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 33)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง การท่องเที่ยวพัฒนาขึ้นกระตุ้นให้ชุมชนประมงมีกิจการการให้บริการเกิดขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้พบเห็นสิ่งของใหม่ ๆ อีกมากมายที่ชาวกรุงเทพฯ นำมา ทำให้ชีวิตชาวประมงจากเรียบง่ายกลายเป็นวิถีชีวิตที่มีความต้องการสูง ความคิดจิตใจของชาวประมงก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย

ในวรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง ยังได้กล่าวถึง ชาวประมงเรือลำใหญ่จับสัตว์น้ำจากทะเลมากมายแล้วขนส่งไปยังต่างสถานที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สะพานท่าเรือแห่งนี้ไม่มีวันไหน ว่ากันว่ามันเป็นผู้นำปลา
จากทะเลไปสู่ตลาด ไปยังอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง และก็ไป
กรุงเทพฯ ที่ดินท่าจึงมักจะมีรถคันน้อยใหญ่หลายสิบล้อคันพร้อมกัน
มารอรับและวิ่งเข้าวิ่งออกอยู่อย่างสับสนทั้งวันคืน ขณะที่ตรงหัว
สะพานล้อมรอบไปด้วยเรือลำใหญ่ ๆ นับร้อยลำกำลังขนปลาเข้า
เทียบ... ปลาที่มันบรรทุกมามีหลายชนิด... ปลาเหล่านั้นส่วนใหญ่
จะซุกอยู่ในห้องน้ำแข็งของเรือที่เปิดออกมาเต็มไปด้วยไอน้ำเย็นเยียบ
มันจะถูกนำลงในลังเล็ก ๆ ที่เรียงซ้อนกันเป็นเป็นกองพะเนินบน
รถเข็นแต่ละคัน และคันแล้วคันเล่าที่พวกผู้หญิงและเด็ก ๆ พวกมัน
เข็นนั้น ก็จะมาเทกองรวมกันไว้ตรงดินท่าเพื่อรอคำสั่งของใครสัก
คนก่อนจะถูกขนขึ้นรถบรรทุกต่อไป

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 35-36)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง การประมงธุรกิจที่ทำมานั้นไม่ใช่ทำเป็นเรียบง่าย คือมีหลากหลายขั้นตอน และต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทำให้มีรายได้มากกว่าและรวดเร็วกลายเป็นธุรกิจอุตสาหกรรม มีคนจับสัตว์น้ำ มีคนขับรถจัดส่งสินค้า มีรองรับสินค้าและค้าขายสินค้า ทำให้ทุกคนได้ใช้ความสามารถของตนไปหาเงินได้ ส่วนในการทำประมงก็ได้ใช้เครื่องมือทันสมัย ช่วยความสะดวกและความเจริญก้าวหน้าของการทำประมง การทำประมงในภายหลังการเปลี่ยนแปลง มี

จุดเด่นชัดก็คือ ทำให้การทำประมงก็เพียงแต่พึ่งพาธรรมชาติและสภาพแวดล้อมแล้ว ยังได้ใช้ปัญญาของมนุษย์ เพื่อสร้างสรรค์อาชีพการทำประมงให้เจริญขึ้นและมีสีสันขึ้น

วรรณกรรม ขอบฟ้าทะเลกว้าง ยังได้กล่าวถึง สาหร่ายไปกู้เงินจากผู้หญิงที่อยู่บนสะพานมามากมายเพื่อมีเงินซื้อน้ำมันได้และให้ลูกไปเรียนได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันไม่เข้าใจเรื่องแกคงจะต้องกู้เงินเขามาเป็นค่าน้ำมัน ค่า
ลูกไปเรียนหนังสือ และเมื่อนาน ๆ ครั้งได้ปลามาก ... แกต้อง
ขายในราคาถูก ๆ เพราะต้องแข่งราคากับปลาจากสะพานของคน
ที่มันให้เงินแกกู้นั้นแหละ แกควรจะรู้ว่าไอพวกนั้นมันร่วมมือกัน
หากินจนร่ำรวย”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 25)

“แกเที่ยวไปกู้เงินตั้งร้อยละยี่สิบ ชาตินี้ทั้งชาติก็คงใช้มัน
ไม่หมด ให้มันรวยดอกเบี้ยยไปเถอะ”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 33)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง การกู้เงิน บางคนหาเงินได้มากมายก็เอาเงินที่เหลือไปกู้ให้คนอื่น แล้วได้รับดอกเบี้ยสูง คนที่รวยก็ยิ่งรวยกว่าเดิม แต่ชาวประมงที่พึ่งพาธรรมชาติก็ยิ่งจนขึ้น เหตุนี้นอกจากเพราะจะต้องจ่ายดอกเบี้ย ยังเพราะว่าชาวประมงลำเล็กมีความเสื่อมโทรมและยังเป็นหนี้เป็นสิน ทำให้คนจนยิ่งจนกว่าเดิมอีก และยิ่งเพราะว่าใช้เงินล่วงหน้า ทำให้ตนเองมีความกดดันสูงและชีวิตยากลำบาก

ในเรื่องทะเลรัลมโตกได้กล่าวถึง เมื่อตัวละครเอกกลับถึงบ้านก็เห็นความเปลี่ยนแปลงของบ้านเกิด เพื่อนชาวประมงที่ทำประมงด้วยกันกลายเป็นคนที่ถีบสามล้อ ถึงแม้ว่าไม่จับสัตว์น้ำแล้วก็ยังทำอาชีพอื่น ๆ เพื่อเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สามล้อที่กูถีบรับจ้างอยู่นี่ก็ของโรงแรมเขาณะ รับ
นักท่องเที่ยวจากโรงแรมชมตัวเมือง กูไม่มีที่ดินดี ๆ จะขาย ก็ต้อง
ทำงี้แหละเลี้ยงครอบครัวกู พวกเราไม่มีใครคิดทำเรืออีกแล้ว ไม่ทำ
บ่อกุ้งก็ขายที่ดินได้ราคางาม ๆ กัน แล้วก็ไปทำที่อื่น ๆ กระจัด
กระจายกันไปคนละทิศ

(ทะเลรัลมโตก. 2546 : 31-32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพของชาวประมงที่บางคนก็เลือกเปลี่ยนอาชีพเป็นคนถีบสามล้อก็เพราะว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่อิสระและยังได้อยู่ใกล้เคียงกันกับทะเล พนักงานท่องเที่ยวไปชมวิว และไม่ต้องโดนกดขี่ของคนอื่น ชาวประมงแต่ก่อนเกือบทุกคนก็เปลี่ยนอาชีพไปหมดแล้ว เพราะการทำประมงที่ใช้เครื่องมือง่าย ๆ แข่งกับเรือลำใหญ่ที่มีแอร์ไม่ได้แล้ว

วรรณกรรมเรื่องเหมือนทะเลมีเจ้าของได้กล่าวถึง ชาวประมงส่วนมากขายเรือและอวนไปหมด แล้วก็ไปเป็นลูกจ้างของเรือลำใหญ่ มีรายได้มากกว่าเคยแต่ก็เหนื่อยกว่าเคย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลังจากที่ขายเรือและอวนด้วยราคาถูก ๆ ฉันได้รับคำบอกเล่าว่า พวกชาวประมงชายฝั่งหลายคนไปเป็นลูกเรือรับจ้างอยู่กับเรือลำใหญ่ที่เรียกกันว่า “เรืออวนลาก” ซึ่งเป็นเรือที่มากไปด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและใช้เครื่องกว้านลากอวนอยู่ทั่วทุกส่วนของทะเล พวกเขามีรายได้จากเจ้าแก่นายจ้างเป็นประจำแน่นอนจนสม่ำเสมอ และอาจมากขึ้นกว่าที่เคยออกเรืออยู่ตามชายฝั่ง แต่ในขณะเดียวกันกับที่พวกเขาต้องออกทะเลไปไกลลึก พวกเขาต้องทำงานหนักยิ่งขึ้น มีความเสี่ยงในเครื่องจักรกลภายในเรือนั้นมากกว่าที่เสี่ยงต่อมรสุมจากทะเล

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 16-17)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพของชาวประมง ที่ว่าชาวประมงบางคนขายเครื่องมือการจับสัตว์น้ำไปหมดแล้ว แม้ว่าไม่ได้ทำประมงด้วยเรือลำเล็กใกล้ฝั่งของตนเองแล้ว เป็นลูกจ้างเรือของเรือลำใหญ่ด้วยเครื่องมือทันสมัย ถึงแม้ว่าเป็นอาชีพที่คล้าย ๆ กัน แต่กระบวนการทำงานและเวลา วิธีการของการทำงานก็เปลี่ยนไป มีค่าจ้างมากกว่าเดิม แต่เสียสละและไม่ปลอดภัย ความรู้สึกในการจับสัตว์น้ำก็มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว จากความรู้สึกที่เป็นสุขสบายกลายเป็นความเหนื่อยเมื่อยและเหงา

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า หลังจากมีนายทุนนำเรือจับปลาลำใหญ่ซึ่งมีเทคโนโลยีช่วยในการหาปลาเข้ามาใช้จับปลาและรุกเข้ามาจับปลาถึงชายฝั่ง ทำให้ปลาบางชนิดสูญพันธุ์ไป และทำให้เรือเล็กไม่สามารถจับปลาได้เช่นในอดีต ประกอบกับทางรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว จึงได้มีการจัดระเบียบชุมชนชาวประมง โดยย้ายชาวประมงที่อาศัยอยู่ริมทะเลไปอยู่ในบริเวณที่ทางรัฐบาลจัดสรรไว้ให้ ซึ่งห่างไกลจากทะเลประมาณ 2-3 กิโลเมตร ทำให้ไม่สะดวกต่อการประกอบอาชีพประมงอีกต่อไป ชาวประมงบางส่วนจึงต้องขายเรือ ขายอวน ขายแหและหาอาชีพใหม่ บางคนก็บสามล้อ บางคนเปิดร้านขายของที่ระลึก บางคนเป็นยามในโรงแรม เป็นต้น วิถีชีวิตที่เคยเรียบง่ายจึงเปลี่ยนไป

3.3.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า ไม่เพียงแต่สังคมเราเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย มีอาคารใหญ่โตสร้างขึ้น อินเทอร์เน็ต เกมส์บันเทิงมากมายขึ้นมาใหญ่ ทุกคนก็ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ชาวประมงก็ไม่เพียงแต่จับสัตว์น้ำนานาชนิด ยังมีเรือ

ใหญ่เกิดขึ้น ชาวประมงยังขนส่งปลาไปจังหวัดต่าง ๆ คนรวยยังเอาเงินที่เหลือไปกู้ยืมให้คนอื่น เพื่อได้รับดอกเบี้ย เป็นต้น

วรรณกรรม เรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึง สาหร่ายไปกู้เงินจากคนรวย คนรวยเก็บดอกเบี้ยอย่างเดียวก็ได้เงินมากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แกเที่ยวไปกู้เงินตั้งร้อยละยี่สิบ ชาตินี้ทั้งชาติก็คงใช้มันไม่หมด ให้มันรวยดอกเบี้ยไปเถอะ แกนะมันโง่บอกที่ไรก็ไม่เชื่อว่าเราควรจะทำอะไรที่ทำงานอยู่ตอนนี้เสียที” บุญเมืองพูดโพล่งออกไป ขณะที่เหลือบตามองถึงน้ำมันสำหรับเรือที่เมียหิ้วไว้ในมือ “เลิกกันเสียทีเถิด เราควรจะขายเรือ ขายอวน ใช้หนี้เขาเสียให้หมด แล้วก็หาทางใหม่”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 33)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก่อนชาวประมงพึ่งพาฝีมือ ความสามารถของตนเองก็จับปลาได้ ขายได้ มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว เพราะว่าแต่ก่อนวิถีชีวิตของชาวประมงอย่างเรียบง่าย มีความต้องการไม่มาก แต่ภายหลังเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าขึ้น การทำประมงมีการเสื่อมโทรม ชาวประมงที่ลงทะเลจับสัตว์น้ำได้น้อย สู้กับเรือใหญ่ไม่ได้จึงต้องเป็นหนี้เป็นสินของคนอื่น คนจนก็ยิ่งจนกว่าคนอื่น คนรวยก็ยิ่งรวยเพราะดอกเบี้ย และใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ชาวประมงดั้งเดิมก็ดำรงชีวิตต่อไปได้ยาก ดังนั้น มีชาวประมงส่วนมากคิดจะขายเรือ ขายอวน เปลี่ยนอาชีพใหม่ เพื่อเลี้ยงครอบครัวและดำรงชีวิตต่อไปได้

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง ตอนที่อาชีพชาวประมงเสื่อมโทรมแล้ว ก็มีอาชีพอื่น ๆ เกิดขึ้น เช่น การท่องเที่ยว ชาวบ้านก็เปิดบ้านพักเพื่อเช่าให้แก่นักท่องเที่ยว และหาเงินได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทะเลตอนนี้ไม่มีอะไรให้ตื่นเต้น คนกรุงเทพฯกลับไปแล้ว หลังฤดูร้อน บ้านพักตากอากาศเกือบทุกหลังปิดตาย ไม่มีสีสนของเสื้อผ้าของคนที่อยู่บนกำแพงบ้านริมทะเล หรือว่าของคนที่ชอบนั่งนอนเล่นอยู่ตามหาดทรายขาวเป็นสีสนเหมือนลูกกวาดให้สะดุดตา พบเห็นอีกต่อไป จนกว่าหน้าร้อนปีใหม่จะได้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 33)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง คนในสังคมมีเงินพอกินพอใช้และยังมีเงินเหลือแล้วก็อยากหาอะไรสักอย่างพักผ่อนหย่อนใจได้ และได้ดูวิวทัศนียภาพสวยงาม จึงทำให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้น เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นก็ทำให้อาชีพให้บริการต่าง ๆ เกิดขึ้นไปด้วยที่สถานที่ท่องเที่ยว เช่น การเปิดโรงแรม ถีบสามล้อ เป็นต้น ทำให้อาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นตามมา และยังทำให้ชาวประมงได้เปิดตัวกว้างเพื่อรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ข้างนอกเกิดขึ้น นอกจากนี้ทางรัฐบาลก็ได้

เห็นโอกาสที่ดีมาหาเงินได้ ก็คือจัดทำบริเวณชายหาดทะเลเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้วยย้ายบ้านของชาวประมงไปห่างไกลจากริมฝั่ง ทำให้วิถีชีวิตชาวประมงมีการเปลี่ยนแปลง และเมื่อได้เห็นนักท่องเที่ยวมาถึงชายหาด ก็ได้สัมผัสกับสิ่งใหญ่ ทำให้มุมมองชาวประมงกว้างขึ้น

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวถึง คุณแม่ของพระเอกกล่าวว่า คนหนุ่มสาวลูกหลานชาวประมงหลายคนเข้าเมืองไปทำงานอื่นแล้วไม่กลับเป็นชาวประมงอีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มีคนหนุ่มสาวลูกชาวเรือหลายคนที่บ้านชายทะเลเงียบ
เข้าเมืองหลวงแล้วไม่กลับมาอีก...

แม่บอกผมว่า พวกคนเหล่านี้ก็เหมือนกับ “ฝูงหมึกที่มัน
หลงแสงสี” หายหน้าจากทะเลอันเป็นต้นกำเนิดไปคล้ายกับคน
ตายจาก

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 51)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง คนรุ่นใหม่ไม่พอใจกับโลกที่เพียงอยู่ในทะเลนี้ อยากไปข้างนอกเรียนฝีมือต่าง ๆ เรียนความรู้ใหม่ ๆ ถึงแม้ว่าบางคนไปแล้วก็ชินกับโลกที่ข้างนอกทะเลก็ไม่อยากกลับมาแล้ว เพราะวิถีชีวิตที่อยู่ในเมืองมีความแตกต่างกับทะเล ข้างนอกมีกิจกรรมต่าง ๆ สนุกสนาน คนเราก็ควรรับรู้สิ่งใหม่ ๆ แต่สิ่งสำคัญคือไม่ลืมต้นกำเนิดของตนเอง

วรรณกรรมเรื่อง โลกสีน้ำเงิน กล่าวถึง เรือสินค้าลำ 1 คนหิน ล่มอยู่ไม่ไกลจากชายฝั่งแล้วค่อย ๆ จมหายไปกับเวียงน้ำสีน้ำเงิน แต่เรือลำใหญ่ ๆ ลำนี้เต็มไปด้วยสินค้ามากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรือสินค้าหลงทะเลชนหินโสโครก ล่มอยู่ไม่ไกลนัก เท่าที่
มองจากฝั่งหลังฝนหาย พ้าไล ...

มีจักรยานหลายสิบคันอยู่ใต้ท้องเรือลำนี้ มีจักรเย็บผ้า มี
เครื่องแก้ว ถ้วยโถโอชาม ถังน้ำมัน ถังเหล้า ฯลฯ และลือกันว่า
แม้แต่เครื่องเงินบางอย่าง จึงใช้เวลาไม่นานนัก รอบ ๆ เรือสินค้าที่
คล้ายกับสัตว์โลกตาย ก็เต็มไปด้วยเรือเร่ของนักดำน้ำมหาของ
มีค่า มองมีดตำดูคล้ายกับฝูงแมลงวันตอม

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 44-45)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง เรือขนส่งสินค้ามากมายไปขายถึงต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ กลายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อมีลูกค้าสั่งของก็มีความต้องการจัดส่งสินค้า ด้วยการติดต่อสื่อสารอย่างสะดวกและสังคมก้าวหน้า เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า มนุษย์ที่กระจายอยู่ทั่วโลกก็มีความต้องการต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ ดังนั้น การผลิตสินค้าไม่

เพียงแต่ขายให้คนในจังหวัดเดียวกันยังต้องเข้าสู่ต่างจังหวัด ต่างประเทศ ไม่เหมือนแต่ก่อนที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง อุดมสมบูรณ์

วรรณกรรมเรื่อง ทะเลร่ำลมโศก กล่าวถึง ตอนที่พระเอกออกจากสถานีรถไฟ ก็ได้เห็นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย อาคารสูง รถแบบใหม่ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อพ้นออกจากตัวสถานีรถไฟแล้ว เขาก็เดินดิ่งตามถนนไปเรื่อย ๆ มุ่งหน้าอย่างคึกคักเคยไปสู่ตำบลบ้านชายทะเล ที่ตลอดสองข้างทางมีแต่ป่าดึกที่จืดจางไปด้วยผู้คนแปลกหน้าและรถวิ่งขวกไขว่รถยนต์ รถสองล้อเครื่อง บ้านทาวน์เฮาส์ บ้านจัดสรร ตึกคอนโดมิเนียม และโรงแรมตระหง่าน หลายชื่อที่เป็นฝรั่งมั่งคั่ง และตึกธนาคารสารพัดยี่ห้อ มีชาวต่างชาติให้พบเห็นอยู่ไม่ขาด ผู้คนที่เขารู้จักไปหลบอยู่ไหนกันหมดหนอ

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 30-31)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง นาน ๆ ไม่ได้กลับถึงบ้านชายทะเล ก็ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่โต อาคารสูง บ้านทาวน์เฮาส์ ก็สร้างขึ้นเพราะคนเยอะยิ่งขึ้น ถ้าไม่สร้างอาคารสูงก็ไม่พออยู่ ไม่เพียงแต่มีคนไทยเท่านั้น ยังมีชาวต่างชาติเข้ามาด้วย รถแบบใหม่สำหรับคนเดินทางอย่างสะดวก ไม่เปลืองเวลา สำหรับโรงแรมเปิดให้แก่นักท่องเที่ยว และยังมีห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ เพื่อเดินเล่น ช้อปปิ้ง วิถีชีวิตของคนปัจจุบันเต็มไปด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจและทำให้วิถีชีวิตมีสีสันมากยิ่งขึ้น

วรรณกรรมเรื่อง ทะเลร่ำลมโศก กล่าวถึง พระเอกเมื่อกลับถึงบ้านเกิดของเขาแล้ว ได้เห็นทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แล้วลมแห่งกาลเวลาได้พาเอาความเปลี่ยนแปลงมาสู่บ้านเกิด และโรงเรียนเก่าของผมให้ต่างไปจากในวัยเด็กจนหมดสิ้น ตึกเก่า “เกสต์พยานาค” ถูกรื้อทิ้ง รั้วไม้ข้างโรงเรียนและบ้านทิวสนเปลี่ยนเป็นกำแพงอิฐบดบัง ถนนดินเป็นถนนคอนกรีต ป่าใหญ่ ป่าละเมาะริมทะเลกลายเป็นบ้านตากอากาศ คอนโดมิเนียม รีสอร์ท และโรงแรมใหญ่ คลองน้ำจืดแหล่งบ่อน้ำมันของดำก็ถูกทุบไปแล้ว กลายเป็นบ้านจัดสรร

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 82)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง สังคมเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย สภาพที่เป็นธรรมชาติทั้งหมดกลายเป็นโรงแรม คอนโด บ้านพัก เป็นต้น การสร้างอาคาร ตึกทั้งหมดนี้ ทำให้ธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงมามากมาย ทิวทัศน์สวยงามหายไปหมดกลายเป็นตึกที่สร้างขึ้นมาเพื่อธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้คนเราได้

พัฒนาตามโลกาภิวัตน์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งจะทำให้สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง อากาศก็ไม่สดชื่นเหมือนแต่ก่อนแล้ว

วรรณกรรมเรื่อง บ้านริมทะเลได้กล่าวถึง ทางรัฐบาลออกนโยบายมาว่าจะต้องสนับสนุนการท่องเที่ยว แล้วก็ต้องให้ชาวประมงย้ายบ้านจากชายหาดไปถึงหมู่บ้านใหม่ที่ทางรัฐบาลสร้างขึ้น หมู่บ้านใหม่ของชาวประมงมีการเปลี่ยนแปลงแล้ว ไม่เหมือนแต่ก่อน ห่างไกลจากทะเลมา 2-3 กิโลเมตร ตอนนี้สงบและเงียบเหงาด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หมู่บ้านชาวประมง” ของพวกเราเย็นเหงาเงียบกันไปหมด
ทุก ๆ หลังและทุกกลางวันกลางคืน เช่นเดียวกันกับบ้านของผม
ไม่ว่าจะเป็นหน้าหนาว หน้าร้อน หรือตอนที่มรสุมมา เราก็ได้แต่นอนฟังเสียงคลื่นและลมครวญครางอยู่ไกล ๆ และได้ยินแต่แมว ๆ

(บ้านริมทะเล. 2550 : 22)

จากวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ที่อยู่ของบ้านชาวประมงที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่เพียงแต่ที่อยู่มีการเปลี่ยนแปลง ยังเป็นความรู้สึกและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลง มีความหมายโดยนัยที่ว่า จากไปจากต้นกำเนิดของตนเองแล้ว เหมือนจิตใจไม่อบอุ่น ไม่คุ้นเคย ไม่สบายใจ แต่ก่อนบ้านหันทางทะเล ทะเลกว้างใหญ่ ทำให้จิตใจกว้างใหญ่ คนที่ใกล้บ้านก็เป็นคนรู้จักกัน เหมือนญาติพี่น้องกัน ทุกคนชอบชุมนุมกันชวนคุยและทำงานพร้อมกัน แต่เมื่อเข้าพักในบ้านหลังโดดเดี่ยวก็เหมือนแยกกันอยู่ ต่างคนต่างอยู่ ทำให้เงียบเหงาและทำให้จิตใจของคนยิ่งห่างกันไป

หลังจากที่ชุมชนชาวประมงเปลี่ยนสภาพไป วิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงดั้งเดิมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ชีวิตที่เคยเงียบสงบอยู่กับธรรมชาติเริ่มมีกิจกรรมบันเทิงเข้ามา ชีวิตเริ่มมีสีสันมากขึ้น ด้วยเหตุที่ทางรัฐบาลสนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวนำเทคโนโลยี และเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวันที่ทันสมัยเข้ามา สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบเดิมของชุมชนทั้งสิ้น ดังนั้น วิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงที่เคยเรียบง่าย อยู่ใกล้ชิดกับทะเล กับธรรมชาติก็หมดสิ้นไป เปลี่ยนเป็นวิถีชีวิตที่ทันสมัยเช่นชุมชนเมืองทั่วไป

บทที่ 4

แนวคิดในวรรณกรรมของ อศศิริ ธรรมโชติ

วรรณกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบหลายส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลและมีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องทั้งหมด แนวคิดหรือแก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรม และเป็นสาระสำคัญที่นักเขียนพึงพาถ่ายทอดความคิดแนวคิดหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้อ่าน แก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ผู้แต่งถ่ายทอดออกมานั้นเป็นทัศนคติ ความคิดเห็นที่มีต่อโลก มักจะสอดคล้องกับความเป็นจริงของปัจจุบันหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นแนวคิดหรือแก่นเรื่องมีมากกว่าหนึ่งตัวก็ได้

ในวรรณกรรมของ อศศิริ ธรรมโชติ ทั้ง 5 เล่มนั้น ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง โลกสีน้ำเงิน บ้านริมทะเล ทะเลรำลุมโศก เหมือนทะเลมีเจ้าของ ได้แสดงถึงวิถีชีวิต พฤติกรรม และเหตุการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนประมง ผลงานที่ อศศิริ ธรรมโชติ เขียนขึ้นมานั้นประณีต เจาะลึกและให้แง่มุมแปลกใหม่ นอกจากความสวยงามของงานเขียนแล้วยังชักชวนผู้อ่านไปนึกคิดและยกระดับจิตใจด้วย อศศิริ ธรรมโชติ ใช้ความรู้ ประสบการณ์ของตนเองที่เกิดและเติบโตมาจากครอบครัวชาวประมงที่อาศัยอยู่ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาแต่งเนื้อเรื่อง ทำให้ผลงานน่าเชื่อถือ ละเอียด ลึกซึ้ง และชักจูงใจ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เรื่องราว เหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมของ อศศิริ ธรรมโชติ ที่แสดงถึงแนวคิดเกี่ยวกับ 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ปัญหาสังคม และ 3) แนวคิดคนต่างรุ่น เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

4.1.1 ความกตัญญู

4.1.2 ความขยัน

4.1.3 ความกล้าหาญ

4.1.4 ความรับผิดชอบ

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคม

4.2.1 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม

4.2.2 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ

4.2.3 ปัญหาจากการออกกฎหมายของรัฐ

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่น

4.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นเก่า

4.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นใหม่

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรม เป็นคุณลักษณะของความรู้สึกนึกคิด หรือสภาวะจิตใจที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และดีงาม ที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรพึงมีช่วยยกคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในการใช้ชีวิต ดังนั้น คุณธรรม ถือว่าเป็นป้อมป้องเกิดของจริยธรรม จริยธรรม คือ ความประพฤติ กิริยา หรือสิ่งที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ ในทางที่ถูกต้อง ดีงาม และเหมาะสม ซึ่งจะสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมเป็นลักษณะความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจและภายใต้จิตสำนึกการคิดดี ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในแต่ละบุคคล ส่วน จริยธรรม เป็นลักษณะการแสดงออกของร่างกาย ทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรมนั่นเอง ในวรรณกรรมของ อัครศิโรตธรรมโชติ ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของชุมชนประมง ได้แก่ ความกตัญญู ความขยัน ความกล้าหาญ ความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ความกตัญญู

คนไทยเป็นคนที่ยกย่องความกตัญญู กตัญญู คือ ความรู้คุณ หมายถึง ความเป็นผู้มีใจ กระจาง มีสติ มีปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก่ตนแล้ว ไม่ว่าจะมากก็ตาม น้อยก็ตาม และพยายามที่จะหาวิธีมาตอบแทนบุญคุณท่านที่เคยช่วยเหลือเพื่อตอบแทนกับสิ่งที่อีกฝ่ายเคยทำให้ สำหรับชุมชนประมงมีคนจำนวนน้อย ครอบครัวหนึ่งมักมีลูกไม่มาก แต่ละคนก็เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้านและดูแลน้อง ดังต่อไปนี้

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ยายเฒ่าคนหนึ่งในหมู่บ้าน ไร่ลูกหลาน อาศัยอยู่ชายหาดร้าง ไร่คนพูดคุยด้วย แต่ก็ไม่เคยทำอะไรกับคนอื่นบ้าง วันหนึ่งยายเฒ่าก็หายไปจากกระท่อมอันโดดเดี่ยวที่พักอยู่แล้ว แต่ชาวประมงในหมู่บ้าน ก็ยังบอกว่ายายเป็นกระสือ-ผีพรายและไม่เคยส่งสารยายเฒ่าที่จากกันไป แต่คนหนุ่มไม่เชื่อในเรื่องนี้ไปสำรวจหลายครั้งแล้วได้เห็นว่ายายเฒ่าไม่ใช่ผีคือกระท่อมที่ยายพักอยู่นั้นเป็นที่ที่มีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสงออกมาให้พวกเราเห็นในบางคืน ทำให้คนอื่นรู้สึกน่ากลัว เมื่อคนหนุ่มพูดความจริงออกมา เด็กเพื่อน ๆ ของตัวละครเอกก็เริ่มนึกถึงยายและห่วงยาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เราเลิกเชื่อมงายได้แล้วละ...” คนหนุ่มว่า “อย่างยายเฒ่าบนหาดร้างนั้น เป็นความผิดของพวกเราที่หลงโทษว่าแกเป็นผีกระสือ ที่จริงแล้วไม่ใช่หรอก ช้างหลังกระท่อมที่แกอาศัยอยู่น่ะ มันมีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสงออกมาให้พวกเราเห็นในบางคืน พวกเราร้ายต่อแกก็ด้วยเชื่อมงาย”

พวกผมเด็ก ๆ เริ่มคิดถึงยายเฒ่าบนหาดร้างที่ไร้คนพูดจา
ด้วย และเริ่มรู้สึกว้าแถกกลางโทษหนักอย่างน่าสงสารเห็นใจยิ่งกว่า
ผีพรายในท้องทะเลเสียอีก...

ยายเอ๋ย...ยายเฒ่า

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 71-72)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูระหว่างเด็กและคนหนุ่มที่มีต่อ
ยายเฒ่า ชุมชนประมงก็เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งของชาวไทยที่ยก่องในสิ่งที่ว่ากตัญญู ความกตัญญูไม่
เพียงแต่กตัญญูถึงพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ยังต้องเคารพถึงคนที่อยู่ข้าง ๆ เรา ถึงแม้ว่าไม่รู้จักกัน แต่ก็ควร
เคารพและกตัญญูด้วย ความกตัญญูไม่เพียงแต่เป็นคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น ยังแสดงถึงความรักใน
ชุมชนกัน ทุกคนมีความกตัญญูกัน ทำให้ชุมชนทุกคนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีความ
สามัคคีกัน มีความช่วยเหลือกัน สังคมก็พัฒนาตามไปด้วย

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง พ่อแม่ของตัวละครเอกเป็นชาวประมง ส่วน
อาชีพของชาวประมงมีการสืบทอด ตัวละครเอกสืบทอดอาชีพการลงทะเลจับสัตว์น้ำที่พ่อเคยทำอยู่
เมื่อตัวละครเอกโตขึ้นแล้ว แม้ว่าพ่อแม่ไม่อยู่แล้ว แต่ก็ยังช่วยสืบทอดฝีมือกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนทั้งคู่ไม่อยู่แล้ว สลายไปตามเวลาและคลื่นแห่งกรรมพา
ไป เหลือก็แต่ลูกหลานที่ ณ บัดนี้เติบโต และกำลังออกทะเลไปไล่
ล่าปลาอย่างพ่อ

แม่ครับ ครอบครัวของเราเป็นชาวประมงมาหลายชั่วอายุ
แล้ว...จะต้องรับบาปกรรมอันหนักหนานี้ไปนานสักเท่าไรรึกันเล่า
ถึงจะจบสิ้นเสียที

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 76-77)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึงความกตัญญูต่อบิดามารดา สังคมของกลุ่ม
ชาวประมงก็ให้ความสำคัญแก่ครอบครัว อาชีพชาวประมงก็เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมา เพราะตั้งแต่
บรรพบุรุษก็ดำรงชีวิตอยู่ริมหาดทะเล คนรุ่นหลัง ๆ สืบทอดไม่ได้ในแต่ละขณะ ดังนั้น ลูกหลานก็
ควรสืบทอดอาชีพต่อมา แม้ว่าในตอนหลังมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และดึงดูดใจของคนรุ่นหลังแต่เพื่อตอบ
แทนพ่อแม่ที่เลี้ยงเราจนโตและไม่ให้คนรุ่นหลังสืบทอดไม่ได้ คนรุ่นหลังหลาย ๆ คน แม้ว่าไม่ตั้งใจที่ทำ
อาชีพนี้ก็ทำตามก๊อตทนทำต่อไปตามความหวังของพ่อแม่ อันนี้ก็แสดงถึงความกตัญญูของลูกต่อพ่อแม่
นอกจากนี้ ยังทำให้คนรุ่นหลังได้เห็นความปัญญาของคนรุ่นเก่าและเป็นเครื่องมือที่จดจำวัฒนธรรม
ประวัติศาสตร์ได้ เพราะสังคมพัฒนาขึ้น เทคโนโลยีพัฒนาขึ้น ก็ทำให้การทำประมงมีความเสื่อมโทรม
สิ่งที่ดีที่สืบทอดวัฒนธรรมได้ นอกจากตัวอักษรก็คือคน อันนี้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม
ปัจจุบัน

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างได้กล่าวถึง สาหร่ายช่วยแม่ทำงานบ้าน เลี้ยงดูน้อง และช่วยแม่หาปลาไปขายที่ตลาด เข้าใจความยากลำบากของชีวิตในครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สาหร่ายจบ ป. 4 แล้วก็ออกโรงเรียนมาเลี้ยงน้อง อยู่กับ
บ้านช่วยงานบ้านกับแม่ เมื่อเริ่มรุ่นอย่างเป็นสาว สาหร่ายเคยช่วย
แม่หาปลาไปขายเป็นบางครั้ง และหล่อนก็ได้รู้ว่าปลาที่หาบนั่น
อยู่บนบ้านนั้น เป็นเงินที่ซื้อ เชื้อจากคนที่เรียกว่า “นายหน้า” และก็ได้
รู้อีกว่า แม่ทั้งเกรงและกลัว “นายหน้า” นั้นมากเหลือเกิน

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 9)

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงถึงความกตัญญูของลูกที่อยู่ในครอบครัวชาวประมง ครอบครัวชาวประมง มีวิธีหาเงินไม่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นคนออกเรือ ชีวิตไม่มั่นคง ทำให้รายได้ของครัวรั้วไม่พอใช้ต่อเดือน ต้องมีวิธีอื่นมาช่วยเพิ่มรายได้ของครอบครัว เด็ก ๆ ชาวประมงเป็นเด็ก ๆ ที่เข้าใจพ่อแม่ รู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ มีความกตัญญู นอกจากนี้ยังได้แสดงถึงเด็ก ๆ เอาใจใส่พ่อแม่ เข้าใจพ่อแม่ มีความรักซึ่งกันและกัน

วรรณกรรมเรื่องบ้านริมทะเลได้กล่าวถึง ตัวละครเอกได้ช่วยแม่ทำงานบ้าน สนุกสนานกับการช่วยแม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกเด็ก ๆ อย่างพวกผมชอบและรักฤดูร้อน เพราะมัน
สนุกและคึกคักด้วยผู้คน ผมมักจะช่วยแม่ล้างปลา หรือช่วยนำ
ปลาหมึกที่แลแล้วออกตากแห้งบนแผงเหนือชายหาดข้าง ๆ บ้าน
หน้าร้อนปลาหมึกจะมีมาก...

(บ้านริมทะเล. 2550 : 20)

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อพ่อแม่ ไม่เพียงแต่ช่วยงานบ้านแม่ ยังถือว่าการทำงานเป็นสิ่งที่สนุกสนาน ทำให้เห็นถึงเด็ก ๆ ชาวประมงไม่ชน ถึงแม้ว่ายังเป็นเด็กที่อยู่ในอายุชอบเที่ยว แต่ก็ยังเชื่อฟังพ่อแม่ มีความรักต่อกัน อีกทั้งดำรงชีวิตอยู่ใกล้กับทะเล การละเล่นของเด็ก ๆ ก็เกี่ยวข้องกับทะเล มาจากธรรมชาติ ทำให้เด็ก ๆ ได้รู้จักสิ่งของได้มากกว่า และพัฒนาความรู้ จินตนาการกันได้

วรรณกรรมเรื่องสะเก็ดไฟแพศยาในเหมือนทะเลมีเจ้าของได้กล่าวถึง สะเก็ดไฟของแม่เป็น “กะหรี” ชาวบ้านรังเกียจเขา แม่ก็เกลียดเขา เขาไม่ค่อยพูดอะไรที่บ้าน แต่เมื่อแม่ป่วยแล้ว สะเก็ดไฟของแม่ก็อยากจะช่วยงานบ้านแม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่คงหาบขนมขายออกไปตอนสาย ๆ และกลับมาในตอน
บ่ายหรือเย็น ส่วนเธอก็ทำงานบ้านไปตามปกติ ไม่จำเป็นแม่จะไม่
พูดกับเธอ และส่วนใหญ่ผ่านทางผม และเธอก็พูดกับแม่บ้างเป็น
บางครั้งบางคำ แต่ส่วนใหญ่ก็ซุกก้อยู่แต่ภายในห้อง

แล้วจู่ ๆ วันหนึ่ง เธอเข้ามาคุกเข่าข้าง ๆ แม่ ถามว่า

“แม่ ให้ฉันช่วยทำขนมได้ไหม ฉันอยากช่วย แม่จะได้ไม่
เหนื่อย”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 55)

จากตัวอย่างแสดงถึงความกตัญญูต่อแม่ ถึงแม้ว่าแม่ไม่พอใจกับลูกในบางอย่าง ไม่พูดคุย
ด้วย และรังเกียจด้วย แต่ก็ยังต้องเคารพผู้ใหญ่ ดูแลผู้ใหญ่ในทุกครั้ง นอกจากนี้ยังแสดงถึง การดู
ท่าทางหรืออาชีพของคนอื่นจะเห็นความคิดจิตใจและคุณธรรมจริยธรรมไม่เต็มที บางคนทำอาชีพใน
ระดับต่ำแต่มีความเคารพ น้ำใจต่อผู้ใหญ่ แต่บางคนก็ไม่เคารพผู้ใหญ่ ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมใน
บางครั้งดูจากท่าที่ไม่ได้ ต้องรู้จักคนแล้วจึงเข้าใจนิสัยของคน

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะสรุปได้ว่า ความกตัญญูเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่งดงาม และ
เผยแพร่ในสังคมได้อย่างกว้างขวาง ในวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ ได้แสดงถึงความกตัญญู
ระหว่างลูกกับพ่อแม่ ผู้ใหญ่กับรุ่นน้อง ลูกช่วยเหลืองานบ้านพ่อแม่ ช่วยดูแลน้องที่บ้าน ช่วยขายของ
หรือรุ่นน้องช่วยหาความจริงเพื่อให้ชาวบ้านเคารพและเข้าใจยายเฒ่าก็เป็นสิ่งที่แสดงถึงความกตัญญู
ความกตัญญูเป็นสิ่งที่ไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดเชื้อชาติ ทุกคนก็ควรจะมี ความกตัญญูต่อผู้ที่มีคุณ จะทำให้
สังคมมีความสามัคคีกัน อันนี้ก็สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของปัจจุบัน คนในปัจจุบันจะยกย่องและ
ถือเป็นเรื่องสำคัญ

4.1.2 ความขยัน

ชุมชนประมงเป็นชุมชนที่มีความขยัน ผู้ชายลงทะเลจับสัตว์น้ำ ผู้หญิงค้าขายปลาและ
ดูแลครอบครัว ทุกคนมีหน้าที่ของตนเอง ผู้ชายจะต้องลงทะเลทุกวันเพื่อมีรายได้เลี้ยงครอบครัว
ถึงแม้ว่ารายได้ไม่มาก การทำงานมีความเสี่ยง แต่ก็ทำงานขยัน ส่วนผู้หญิงถึงแม้ว่าลงทะเลไม่ได้
ก็พยายามช่วยหาเงินได้ เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตไม่ยากลำบาก ถึงแม้ว่าวิธีการมาหากินมีไม่มาก
แต่ทุกคนก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างตั้งใจ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ก่อนลงทะเลหาปลา ชาวประมงก็จะพูดคุยกับ
ทะเลว่าวันนี้อากาศและคลื่นเป็นอย่างไรเกือบทุกวัน เพราะชาวประมงจะลงทะเลทุกวันไปจับสัตว์น้ำ
ยกเว้นหน้ามรสุมมาแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พวกชาวประมงนั้นมักจะพูดกับทะเล พวกเขาหาเรื่องมา
คุยกับมันแทบจะทุกวัน

“อ้อมมี...วันนี้ดีจริง นิ่งเป็นแผ่นกระจกเลยนะ ฟ้าก็ใส ลมก็
เรื่อย ขอให้เป็นอย่างนี้ไปตจนถึงมีดค่าเถิด ข้าจะได้หาปลาได้อย่าง
สะดวกสบาย”

“เออแน่ะ! เป็นอะไรไปอีกล่ะ คลื่นเล็กคลื่นน้อยวังกันให้
ไขวไปทีเดียว”

“ช่างโคกเคร้าจริงนะ คูมีตครั้นไปหมด คงเหน้อยละซี
ตอนนี้มีแต่ลมมรสุม” และ ฯลฯ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 16)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงชาวประมงมีความขยันในการทำงาน ชาวประมงส่วนใหญ่ก็ใช้อาชีพเป็นคนลงทะเลจับสัตว์น้ำเป็นหลัก ปลาหมออยู่ทุกวัน แต่ถ้าไม่ไปหากินน่าจะไม่มีข้าวกิน ไม่มีเงินใช้ ส่วนใหญ่คนที่ลงเรือก็เป็นผู้ชาย ผู้ชายต้องเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น ต้องไปหาปลาเกือบทุกวัน ไปสักหนึ่งอาทิตย์สองอาทิตย์ก็ยังอดทนได้ แต่ชาวประมงไปเกือบทุกวัน ไม่มีวันหยุด ชาวประมงมีความอดทนสูง แสดงถึงความขยันในการทำงาน แม้ว่าการลงทะเลหาปลา งานหนักและเบื่อหน่ายก็ตาม นอกจากนี้ยังได้เห็นถึงชาวประมงมีความพยายามต่อการทำงานและมีความรักต่ออาชีพและทะเล

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ฤดูหนาว ในกลางคืนอากาศก็ยิ่งหนาวอีก แต่สัตว์น้ำจะเข้ามาเล่นตามชายฝั่ง พ่อแม่จะจับสัตว์น้ำได้มากกว่าวันธรรมดา ดังนั้น พ่อแม่ก็ไปกันจับปลาในกลางคืนฤดูหนาว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผมใส่เสื้อกันหนาวหนาพอควรทีเดียว พร้อมกับเพื่อน
เด็ก ๆ ทั้งที่ขนาดเดียวกับผมและโตกว่า เดินตามพ่อกับแม่ไปตาม
ชายหาดที่หาดขึ้นนุ่มนวลผ้าเท้า คืบเดือนหงาย ทะเลสวยสว่าง
ราวกลางวัน จนเห็นฝูงปลาตัวเล็ก ๆ แหวกว่ายอยู่ในน้ำใส
...ผมนั่งอยู่ที่กองไฟเหงาง่วงอยู่คนเดียว ขณะที่ทอดตามอง
แม่กับพ่อลากอวนแหวกผิวน้ำลงไปแค่ครึ่งตัวอย่างรู้สึกหนาวแทน

...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 20)

จากตัวอย่างข้างต้นได้แสดงถึงชาวประมงที่มีความขยันในการทำงาน แม้ว่าในฤดูหนาวกลางคืน น้ำเย็น อากาศหนาว แต่เมื่อได้รู้มีสัตว์น้ำเข้าฝั่งจำนวนมาก ชาวประมงก็ไม่เคยสงสัยก็ไปทำงาน แม้ว่าถึงเวลาพักผ่อนแล้ว ก็อดทนทำงาน อันนี้แสดงถึงความขยันในการทำงาน แนวทางในการหาเงินมีน้อย ดังนั้น ชาวประมงก็ต้องขยันมากกว่าคนอื่นจึงจะได้เงินพอเลี้ยงครอบครัว ไม่งั้นก็จะพลาดโอกาสไปแล้ว อีกทั้งยังเพราะว่าฤดูหนาว ถึงแม้ว่าอากาศหนาวแต่เป็นโอกาสดี และง่ายที่จะจับปลาได้จำนวนมาก

วรรณกรรมขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึง บุญเมืองเกิดทะเลาะกันกับสาหร่าย ในเรื่องการเลิกจับสัตว์น้ำ เพราะว่าเรือเล็กริมฝั่งมีการเสื่อมโทรม บุญเมืองอยากเปลี่ยนอาชีพเป็นอย่างอื่น เพราะหวังจะมีรายได้ที่มากขึ้นและเลี้ยงครอบครัวได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สาหร่าย...แกต้องเข้าใจ ต้องยอมรับว่าปลามันพากันไป
รวมอยู่ที่สะพานนั้น มันไม่เปิดโอกาสให้คนอย่างพวกเราอีกต่อไป

แล้วละ ฉันยังมีกำลัง ยังทำงานหนักได้ตั้งหลายอย่าง ไปทำอะไร
จะได้ประโยชน์กว่านี้ดีกว่า มันไม่มีอะไรดีขึ้นหรอก

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 34)

จากตัวอย่างข้างต้นได้แสดงถึงความขยันในการทำงานของผู้ชายชาวประมง ผู้ชายมีหน้าที่ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัว เมื่อมีอุปสรรคของการมาหากิน ชาวประมงยังอยากหาวิธีอื่นเพื่อหาเงินได้ งานหนักก็ตาม ชาวประมงก็ยอมรับการไปทำงานอย่างอื่นเพื่อผ่านอุปสรรคได้ในกรณีพิเศษ อีกทั้งไม่เคยท้อแท้ ยังคิดจะต่อสู้กับการทำงาน ขยันหาเงินเพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตดีกว่า อีกทั้งยังได้เห็นถึงสังคมพัฒนาขึ้น วิธีทำมาหากินมีทางเลือกมากกว่าแล้ว ถึงแม้ว่าการทำประมงด้วยเรือเล็กมีการเสื่อมโทรม ก็ทำให้ชาวประมงหารายได้ได้สะดวก

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างกล่าวถึง แม่พูดคุยกับสาหร่ายในวันหนึ่ง แม่รู้สึกว้ากสาหร่ายมีชีวิตดีกว่าแม่ เพราะผิวขยันขันแข็งและมีเรือส่วนตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แกเริ่มต้นวันนี้ดีกว่าแม่มากนัก ผู้หญิงทะเลที่ไม่มีอะไร
อย่างแม่นั้นมีแต่ทางลำบาก แต่แกมีเรือหาปลา มีเวลานอนและมี
ผิวที่ขยันขันแข็ง บุญเมืองเขาเป็นคนดีที่รู้จักเก็บหอมรอมริบ แก
ต้องเป็นกำลังใจ เป็นขวัญให้เขาต่อสู้กับชีวิตในวันข้างหน้า และแก
จะต้องเข้มแข็งไม่อ่อนแอ เริ่มเสียแต่วันนี้”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 44)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงความขยันของชาวประมง ผู้ชายชาวประมงขยันขันแข็ง เพราะการทำประมงมีเสี่ยง และต้องพึ่งพาธรรมชาติ ถ้าหากว่าวันไหนอากาศไม่ดีหรือถึงหน้ามรสุมแล้วก็ออกทะเลไม่ได้ ดังนั้น การออกทะเลต้องมีความขยันเพื่อหารายได้ได้ในเวลาที่สะดวก ไม่งั้นจะมีรายได้ไม่พอกับชีวิต นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกับความขยันของรุ่นหลัง เพราะว่าความขยันถึงแม้ว่าทำให้คนเรารวยไม่ได้ แต่ทำให้เรามีชีวิตไม่ลำบาก ความขยันเป็นพฤติกรรมที่ดีงามและยกย่องตลอด

วรรณกรรมเรื่อง พี่เหและจดหมายรัก 2 ในบ้านริมทะเล กล่าวถึง พี่เหเป็นคนขยันในการทำมาหากิน ออกทะเลทุกวันไม่เคยขาด เมื่อถึงมรสุมก็เซ็นเรือทำทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้วไปช่วยคนอื่น และถึงฤดูหนาวแล้วก็ช่วยทำงานของชุมชนประมง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พี่เหเป็นคนขยันในเรื่องการทำมาหากิน ฝ่าฝืนเสี่ยงพ่อก่ที่มี
อยู่คนเดียวภายในบ้านนั้นอย่างไม่ให้อดยาก เมื่อลมฟ้าปกติ พี่เห
ออกทะเลไปลอยอวนไม่เคยขาด เมื่อถึงหน้ามรสุม พี่เหเซ็นเรือขึ้น
ฝั่งหลบคลื่นยักษ์เรียบร้อยแล้ว ก็มาทำเบ็ดทำฉมวกออกไปล่าปลา
ตามโขดหินอยู่ทุกวัน เมื่อหน้าหนาว ทะเลเย็น ผนตกหนัก พี่เห
ไม่ได้้ออกทะเล ก็ไม่นอนอยู่กับบ้าน เขามักจะชวนพรรคพวกลง

ลากอวนตามชายฝั่งโดยไม่ครั้นคร้ามต่อความหนาวของดินฟ้า
อากาศต่ออย่างใด

(บ้านริมทะเล. 2550 : 65)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความขยันของชาวประมง การทำประมงควรออกทะเล
ทุกวัน งานหนัก ไม่นั่นคง แต่เมื่อถึงฤดูหนาวหรือหน้ามรสุมก็เป็นเวลาพักผ่อนของชาวประมง แต่
ชาวประมงบางคนยังต้องเก็บของทุกอย่างเรียบริ้อย จริง ๆ แล้ว ถ้าเป็นคนขยัน เห็นงานได้ทุกที่ งาน
เต็มไปหมด ทำได้ไม่หมด ความขยันเป็นคุณธรรมที่ตึงงามและช่วยพัฒนาสังคม ประเทศชาติได้อย่าง
รวดเร็วและงดงาม นอกจากนี้ คนขยันเห็นได้จากพฤติกรรมที่ทำทุกวัน และถือว่าไม่มีวันไหนเป็น
วันหยุดที่ไม่ต้องทำอะไรสักอย่าง คนขยันไม่ว่าไปไหนก็เป็นคนที่นิยมแน่นอน

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ชาวประมงมีความขยันในการทำงาน ออกทะเลเกือบทุกวัน
ถึงแม้ว่าการทำงานหนักไม่นั่นคงก็ไม่เคยท้อแท้ เมื่อพบเจออุปสรรคแล้วก็ยังหาวิธีแก้ไข เมื่อถึงฤดู
หนาวและหน้ามรสุมก็พยายามทำทุกอย่างให้เรียบริ้อย และทำงานอย่างอื่นต่อ ผู้ใหญ่ก็ชอบรุ่นใหม่ที่
ค่านิยมความขยัน อันนี้ก็สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน คนที่ขยันไปไหนก็โดนเคารพนับถือและยกย่อง
ดังนั้น อันนี้ก็เป็คุณธรรมจริยธรรมที่โดนเผยแพร่ในปัจจุบัน

4.1.3 ความกล้าหาญ

ความกล้าหาญ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ เมื่อเราพบเจอปัญหา เราต้องกล้าไปแก้ไขไป
เผชิญหน้า ถ้าเป็นอย่างนี้ปัญหาใหญ่ ๆ ก็กลายเป็นปัญหาเล็ก ๆ ในชีวิตเรา คนที่มีความกล้าหาญ
ไม่ใช่บอกว่าไม่กลัวทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เป็นคนทีกล้าทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเชื่อมั่นในตัวเรา คนที่มี
ความสำเร็จก็เป็นคนที่มีความกล้าหาญเป็นส่วนมาก กล้าเผชิญหน้ากับการท้าทาย กล้าสงสัยปัญหา
กล้าแก้ไขข้อเสียของตนเอง ความกล้าหาญก็เป็นสิ่งที่ได้พบเห็นบ่อยในชาวประมง เพราะการทำ
ประมงมีเสียง พบเจอภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง และยังมีการทำนายต่าง ๆ นานา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง คนหนุ่มไม่เชื่อในเรื่องผีพรายที่ผู้เฒ่าบอกก็ไป
สำรวจโรงเรียนที่ยายเฒ่าอาศัยอยู่นั้น ไปมาหลายครั้งและอธิบายให้คนรอบข้างฟังอย่างละเอียดว่า
ความเป็นจริง คือ กระโจมที่ยายเฒ่าพักอยู่นั้นเป็นที่ที่มีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสง
ออกมาให้พวกเราเห็นในบางคืน ทำให้คนอื่นเกิดความรู้สึกน่ากลัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้เฒ่าชาวเรือมีความเชื่อต่างกับกับคนหนุ่มเสมอ พวกคน
หนุ่มไม่ยอมเชื่อเรื่องผีพรายที่ผู้เฒ่าบอก...

...คนหนุ่มผู้ผ่านโรงเรียน ไม่ยอมเชื่อผู้เฒ่าต่อความเชื่อ
เก่าแก่นี้ เขาเฒ่าอธิบายขยายความลึกลับแห่งโลกสีน้ำเงินให้ผู้คนที่
ห้อมล้อมจับกลุ่มคุยกันที่ริมหาด

“เราเลิกเชื่อมาได้แล้วละ...” คนหนุ่มว่า “อย่างยายเฒ่า
บนหาดร้างนั้น เป็นความผิดของพวกเราที่หลงโทษว่าแกเป็นผี

กระสือ ที่จริงแล้วไม่ใช่หอรก ข้างหลังกระท่อมที่แกอาศัยอยู่นะ
มันมีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสงออกมาให้พวกเรา
เห็นในบางคืน พวกเราร้ายต่อแกก็ด้วยเรื่องงาย”

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 69-71)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ชาวประมงรุ่นหลังที่มีความกล้าหาญในการ
แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่มีประสบการณ์ ความรู้มากกว่ารุ่นหลัง แต่เมื่อ
เราพบเจอปัญหาที่เราสงสัย เราก็ต้องมีความกล้าหาญไปหาความเป็นจริงเป็นอย่างไร ไม่ใช่หลงเชื่อ
ผู้เฒ่า เมื่อเราได้รู้ความจริงแล้วเราก็ต้องกล้าแสดงออกมาให้ชักชวนคนอื่น ไม่ต้องกลัวคนอื่น สำนวน
จีนได้กล่าวว่า ปฏิบัติในการทำจะเป็นมาตรฐานที่พิสูจน์ความจริงได้ หมายถึง ถ้าเรามีปัญหาเกิดขึ้น
และมีข้อสงสัย การปฏิบัติงานจึงทำให้เรารู้จักความเป็นจริงคืออะไร ถ้าเราไม่กล้าไปแสวงหาคำตอบ
ของปัญหาเราจะไม่มีทางรู้ความจริงแน่นอน แม้ว่าเราจะแพ้หรือผิดพลาดก็ตาม ไม่มีใครไม่ไปปฏิบัติก็
ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นเราต้องมีความกล้าหาญในการแสวงหาความรู้

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง คนหนุ่มสาวลูกเรือหลายคนที่บ้านชายทะเล
เจียบเข้าไปเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก... ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนหนุ่มสาวลูกเรือหลายคนที่บ้านชายทะเลเจียบเข้าไป
ไปเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก...

แม่บอกว่า พวกคนเหล่านี้ก็เหมือนกับ “ฝูงหมึกที่มัน
หลงแสงสี” หายหน้าจากทะเลอันเป็นต้นกำเนิดไปคล้ายกับคนตาย
จาก

แม่ไม่เคยไปเมืองหลวงและไม่รู้จักเมืองหลวง รู้แต่ตามคำ
เล่าบอกว่าคือ “เมืองมายา” มากไปด้วยแสงสีที่ล่อให้คนหลงไหล
คล้ายกับพยับแดดที่ส่องท้องทะเลยามเที่ยง

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 51)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึง ความกล้าหาญของคนหนุ่มที่เป็นชาวประมง
ชาวประมงรุ่นเก่าจะอยู่ในหมู่บ้านริมทะเลไม่เคยออกไปข้างนอกและไม่อยากออกไปข้างนอก อยู่ใน
เมืองที่ปิดตัวไว้และความคิดไม่กว้างไกล แต่คนรุ่นใหม่ก็อยากออกไปข้างนอกดูสภาพสังคมของข้าง
นอกว่าเป็นอย่างไร แม้ว่าไม่เคยไป ไม่เคยได้ยินก็กล้าออกไปเผชิญโลก อันนี้ก็แสดงถึงความกล้าหาญ
เพราะเราทุกคนอยู่ในสังคม จะปิดตัวไว้ไม่ได้ ไม่เข้าสังคมไม่ได้ เพราะถ้าเป็นอย่างนี้ก็ไม่ได้รับรู้ความรู้
ใหม่ ๆ เทคโนโลยี ฝีมือต่าง ๆ แล้วก็พัฒนาตนเองหรือประเทศชาติไม่ได้สักที ดังนั้น เราต้องกล้ามี
ความขัดแย้งกับความคิดรุ่นเก่า และไปสัมผัสกับสภาพข้างนอกจึงจะรู้ว่าสังคมข้างนอกกว้างขวางถึง
ขนาดไหน จึงจะไม่เย่อหยิ่งในตัวที่มีอยู่และมีความก้าวหน้าขึ้น

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง ชายร่อนเร่คนหนึ่งขอข้าวกินอยู่แถวเรือบ้านริมทะเล หน้าตาคร่ำและผู้ใหญ่มากคนได้ยื่นข่าวว่าคนนี้เคยฆ่าคนมาจึงคบไม่ได้ ให้เด็กทุกคนไม่ไปใกล้ชิดกับเขา แต่เมื่อเด็กได้ใกล้ชิดกับเขาจึงจะรู้ว่าชายร่อนเร่คนนี้ไม่เลวร้ายเหมือนผู้ใหญ่พูด แม้ว่าในที่สุดท้ายได้รู้แล้วว่าเขาคือคนเคยฆ่าคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาเที่ยวร่อนเร่ขอข้าวกินอยู่แถวเรือบ้านริมทะเล เป็นชายวัยกลางคนที่มีความเคร่งครัด และมีนิสัยตาตุ่แดงราวกับสีแมงกะพรุนไฟ เขาปลุกเฟิงพักหลับนอนอยู่ชายหาดที่ค่อนข้างเปลี่ยวและไกลออกไปจากหมู่บ้าน แต่พวกเราเด็กเล็กชอบจับกลุ่มชวนกันย่องไปแอบดูเขา

เมื่อแรก พวกเราเห็นเขานั่งอยู่ไกล ...เรานึกถึงคำเตือนที่ว่า “เฮ้ย ไอ้หนู พวกเอ็งอย่าเข้าไปใกล้มันน่ะ มันเป็นบ้าจะทำร้ายเอาได้” ..เมื่อหลัง อีกนานต่อมา...พวกเราถึงได้รู้ว่า เขาเป็นชายใจดีที่รักสนุกและชอบทำตลกให้เด็ก ๆ ได้หัวเราะ และมีได้มีพิชรายดังที่เคยหวาดหวั่น

...ตำรวจว่า “มันเป็นคนบ้าอันตรายที่ฆ่าคนตายมาแล้ว” ...
พ่อครับทำไมเจ้าคนบ้าจึงไม่ทำร้ายเด็ก ๆ อย่างพวกเราล่ะ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 63-67)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึง ความกล้าหาญของชาวประมง แม้ว่าผู้ใหญ่ได้มีประสบการณ์มากกว่าเรา แต่ถ้าเราไม่ไปสัมผัสกับความจริง เราจะไม่รู้ในสิ่งที่เป็นความจริงคืออย่างไร และไม่ได้สังเกตข้อดีของคนอื่นก็แน่ใจว่าคนนี้เป็นคนร้ายก็จะไม่ถูกต้อง แม้ว่าบางสิ่งบางอย่างมีคนบอกให้เราว่าคำตอบก็คือแบบนี้ ถ้าเราไม่เชื่อเธอก็ต้องไปหาคำตอบเองเถิด เพื่อจะได้รับรู้ความจริงและมีสิทธิ์ที่ไม่เชื่อคนอื่นพูดอย่างไร อันนี้ก็เป็นคนกล้าหาญ คนที่กล้าไปสัมผัสกับคนเลวร้ายและหาข้อดีจากคนนั้น

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างกล่าวถึง สหายรายได้นึกถึงคำพูดของบุญเมืองที่จะพาเขาหนีไป แล้วค่อยกลับมาทำขวัญ สหายรายรู้สึกดีใจมาก ยิ้มแย้มแจ่มใส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เรือหาปลาสักลำหนึ่ง...ซึ่งฉันจะออกไปลอยอวนได้” เขาบอกหล่อนเมื่อก่อนนั้น “และก็จะไร้อีกบ้าง ที่ฉันจะต้องกลับมาทำขวัญหลังจากที่พาเธอหนี” สหายรายนึกถึงตอนนี้แล้วยิ้มรอยยิ้มรับลมรื่นชื่นเข้าที่พัดมาลูบใบหน้าและปลายผมของหล่อน
หล่อนเตรียมห่อผ้ามาแล้ว เ้านี้-จะหนีตามเขาไป

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 6)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ความกล้าหาญในเรื่องความรัก แต่ก่อนผู้หญิงไม่มีสิทธิ์หาแฟนหรือสามีได้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ก็คือพ่อแม่หาให้ ไม่เสรีเท่าปัจจุบัน แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ชุมชนมุมมองกว้างขึ้นก็เริ่มอยากมีความรักเสรี หากคนที่ตนเองชอบ แต่ก่อนส่วนมากจะไม่กล้าไปแสวงหาความรักเสรี เพราะว่าผู้หญิงอยู่ในระดับต่ำ อ่อนแอ และมีความคิดในใจของผู้ใหญ่ว่าผู้หญิงต้องนุ่งนวล ไม่ควรไปบอกรักได้ ดังนั้น ในแต่ก่อน ผู้หญิงที่มีความกล้าหาญในการแสวงหาความรักก็มีอยู่ไม่มาก แต่เป็นสิ่งที่ดี ทำให้สังคมในเรื่องระดับผู้หญิงกับผู้ชายเริ่มยุติธรรมแล้ว ความรักก็เริ่มเสรีภาพแล้ว

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้างได้กล่าวถึง บุญเมืองหลังจะได้รอดชีวิตกลับมา นิสัยก็เปลี่ยนแล้ว ไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพแล้วก็ยังซื้อเรือใหม่ เครื่องมือใหม่ เพื่อต่อสู้กับทะเล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำหรับจะไม่ให้บุญเมืองออกทะเลต่อไปอีก หล่อนคิดจะ
ให้ผิวเปลี่ยนอาชีพใหม่จากเงินที่จะได้มาจากการชดใช้นั้น แต่บุญ
เมืองไม่ยอม เขาจะซื้อเรือใหม่ เครื่องใหม่ และอวนลอยใหม่ และ
จะออกเรือชายฝั่งสู้ต่อไปอีก

บุญเมืองบอกกับสำหรับว่า ทะเลกว้างต้องการคนอย่าง
เขา ขอบฟ้าต้องการชาวประมงผู้กล้าหาญออกไปบุกเบิก ต้องทั้ง
ทรหดและอดทนต่อโชคชะตาที่เปลี่ยนไปของท้องทะเล...

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 54)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึงความกล้าหาญของชาวประมง ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ แล้วจึงจะรู้ว่า ในใจของตนต้องการอะไรบ้าง จึงรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญ อันนี้ถือว่ามีประสบการณ์ในการแพ้วแล้ว แพ้วเพราะมาเผชิญหน้ากับปัญหา การทำทนาย การทำประมงต้องการคนที่มีความกล้าหาญ เพราะว่าทะเลกว้างใหญ่ ต้องการคนเรามีความกล้าหาญไปต่อสู้กับทะเล นอกจากไปทะเลริมฝั่ง ยังสามารถไปได้ทะเลลึก หรือหาวิธีแข่งขันกับเรือลำใหญ่ได้ ส่วนในชีวิตประจำวันก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าเราเจอปัญหาที่ท้อแท้ ก็ยอมแพ้ว เราจะไม่มีทางประสบความสำเร็จได้ แต่ถ้าเราแน่ใจว่าเราควรจะทำอะไร เราก็ต้องทำให้สำเร็จ เราต้องมีความกล้าหาญในการพบเจอปัญหาแล้วแก้ไขได้

วรรณกรรมเรื่อง เหมือนทะเลมีเจ้าของ ได้กล่าวถึง เวลาผ่านไปยาวนาน ตัวละครได้กลับบ้านที่ริมหาดทะเล ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนไปหมด เพื่อนชาวประมงก็กลายเป็นคนถีบสามล้อแล้วทำเรือเต็มไปด้วยเรือลำใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ที่จริงฉันคิดว่า ทะเลนั้นยังคงสภาพอันยิ่งใหญ่และเป็นไป
อย่างมีชีวิตอยู่เสมอ ยังคงพร้อมที่จะต้อนรับชาวประมงที่กล้าหาญ
มีอิสระเสรีพอที่จะออกไปทำทนายมันอยู่เรื่อย ๆ แต่ว่าจะหา

ชาวประมงพวกนี้ได้จากที่ไหนล่ะ เพราะดูเหมือนว่าจะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดใหญ่ยิ่งไปกว่าทะเลเสียแล้ว วันนี้... “ทะเลเดี๋ยวนี้นี้เหมือนมีเจ้าของ” อย่างที่เพื่อนคนถีบสามล้อว่า แต่ฉันก็นึกไม่ออกว่าระหว่างท่าเรือกับ “เรือใหญ่ ๆ” และระหว่างนายจ้างของชาวประมงที่เรียกกันว่า “เถ้าแก่” กับ “นายหน้า”...

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 24-25)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงความกล้าหาญ เมื่อสังคมพัฒนาขึ้น เรือลำใหญ่เข้ามาจับบทบาทในทะเล ทำให้เรือลำเล็กเสื่อมโทรม ชาวประมงส่วนมากก็ทำประมงต่อไปไม่ได้ ต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่จึงจะหากินได้ แต่ว่าทะเลกว้างใหญ่ วิถีหาเงินมีมากมาย ไม่เพียงแต่เรือลำใหญ่จึงหาปลาได้ เรือลำเล็กก็มีความสำคัญแน่นอน แต่คนส่วนมากเนื่องด้วยความยากลำบากของชีวิตก็ยอมแพ้แล้ว ทำให้เรือลำเล็กหายไปหมดแล้ว ถ้าหากมีคนที่มีความกล้าหาญ มีความสร้างสรรค์ก็ต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายของทะเล จึงจะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น ไม่ว่าในชีวิตหรืออาชีพก็ต้องการคนที่มีความกล้าหาญ

วรรณกรรมเรื่องนางรำ ในเหมือนทะเลมีเจ้าของ ได้กล่าวถึงผู้หญิงคนหนึ่ง พ่อตายแล้วก็เลยพาลูกกลับบ้าน ดูแลแม่ แล้วลงเรือไปจับสัตว์น้ำเพื่อหากินเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พ่อของเธอตาย ใคร ๆ ก็คิดว่าเธอคงเปลี่ยนอาชีพ แต่เธอก็ทำให้ชาวประมงไม่คาดคิด และเหมือนว่าจะไม่เคยมีมาก่อน คือเป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้คลื่นโต้ลมอยู่กับเรือเล็ก ๆ กลางทะเล เธอไม่มีผัวใหม่ เป็นห่วงลูก รักแม่ เชื่อว่าเธออดทนขยัน กล้าหาญ เหมือนกับผู้ชายชาวประมงคนหนึ่ง ทว่าชาวไทยเธอเป็นผู้หญิงคนเดียวนะที่อยู่กับคลื่นลม ความมืด ความเปล่าเปลี่ยว รวมทั้งความไม่แน่นอนของทะเล...”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 24-25)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึงความกล้าหาญของผู้หญิงที่มีต่อความเชื่อ แต่ก่อนมีความเชื่อว่าผู้หญิงลงเรือไม่ได้ ถือว่าเป็นสิ่งเคราะห์ร้ายต่อเรือ ดังนั้น ผู้หญิงชาวประมงส่วนมากก็จะไม่เหยียบเรือ แต่เมื่อครอบครัวมีปัญหา สมาชิกครอบครัวไม่มีผู้ชายอยู่บ้านแล้ว ชาวประมงก็จะหากินไม่ได้ ดังนั้น ก็สนใจเรื่องความเชื่อ วัฒนธรรมไม่ได้แล้ว ดังนั้น ผู้หญิงที่กล้าไปลงเรือจับสัตว์น้ำเป็นคนที่มีความกล้าหาญ และเป็นตัวอย่างที่ดีที่ทำให้คนอื่นเห็นได้ว่าผู้หญิงก็ไม่อ่อนแอและสามารถลงเรือได้เหมือนผู้ชาย ยังแสดงถึงความเท่าเทียมระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะสรุปได้ว่า ความกล้าหาญเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ความกล้าหาญ คือ สามารถสงสัยปัญหาและกล้าไปแสวงหาความจริง สามารถออกไปบรรลุ

ความฝัน กล้าไปแสวงหาความรักเสรี กล้าไปเผชิญหน้าความท้าทาย กล้าไปทำสิ่งที่ควรจะทำถึงแม้ว่ายากลำบาก ชีวิตเราต้องมีความท้าทายจึงมีสีสัน ความกล้าหาญทำให้สังคมเราพัฒนาได้

4.1.4 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวัน ความรับผิดชอบแสดงถึงคนที่มีความตั้งใจและรู้จักเริ่มทำเบื้องต้นและเสร็จในขั้นตอนสุดท้าย ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ไม่ว่าจะในการทำงานหรือการเรียนหรือในครอบครัวก็เป็นเช่นกัน ความรับผิดชอบจะทำให้เรามีความก้าวหน้าขึ้น และรู้จักความหมายของชีวิตเป็นแบบไหน และมีความสุขในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรับผิดชอบยังเป็นสิ่งที่ทุกคนชื่นชมและยกย่องในสังคม

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง คุณพ่อของพระเอกไปลงทะเลไล่ปลาทุกวันแล้วกลับมายังเอาของขวัญให้แก่พระเอกและอธิบายความรู้ให้แก่พระเอกฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผมใส่เสื้อสีสวย เปิดประตูบ้านออก แล้ววิ่งดิ่งลงไปยัง
ชายหาดเบื้องหน้า ที่เรือหาปลาของพ่อลอยล้าอยู่อย่างเงียบ ๆ
“พ่อได้เอาม้าน้ำมาฝากตัวหนึ่ง” พ่อว่าแล้วแบมือให้ดู
ม้าน้ำตายแล้วสีซีดออกน้ำตาลยังเปียกชุ่มขึ้นน้ำ หน้าตามันเหมือน
ม้า มีปากยาวเป็นปุ่ม ลำตัวเป็นเปลือกแข็ง และมีหางยาวอคมวด
มองไม่ต่างไปจากกุ้ง มันอยู่ทะเลน้ำลึก แต่คงพลัดหลงฝูงเข้ามา
ชายฝั่งฉัน จึงได้ติดตาชายอวนของพ่อมาเป็นของขวัญผมได้

... พ่ออุ้มผมแบกใส่บาฬ้าขึ้นฝั่งกลับบ้าน

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 16-17)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึงความรับผิดชอบของชาวประมง บิดาเป็นครอบครัวของชาวประมงมักจะเป็นผู้นำของครอบครัว ทำหน้าที่เลี้ยงครอบครัว ต้องไปหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ในฐานะเป็นชาวประมง งานของเขาก็คือการลงทะเลไล่ปลาเพื่อได้สัตว์น้ำมากินและขาย บิดาไปไล่ปลาทุกวัน อันนี้ก็จะแสดงถึงความรับผิดชอบในผู้เป็นผู้นำของครอบครัว ส่วนในฐานะเป็นบิดา ก็หมายความว่า เป็นคุณพ่อของลูกก็มีหน้าที่ดูแลลูกและสั่งสอนลูก ดังนั้น เอาสิ่งที่ตนเองถือว่าดี มาให้แก่ลูกทั้งหมดก็เป็นพฤติกรรมที่ดีของบิดา และเมื่อในการเล่นการแนะนำสิ่งของก็สอนความรู้ให้แก่ลูกได้อย่างดีและสนุก บิดาเป็นผู้ที่ขาดไม่ได้ในครอบครัว ไม่งั้นจะไม่สมบูรณ์ ดังนั้น อันนี้ก็แสดงถึงความรับผิดชอบอยู่แล้ว

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง พระเอกเป็นลูกของคุณพ่อคุณแม่ อาชีพการลงทะเลเป็นอาชีพที่ต้องสืบทอดต่อ ๆ ไป ส่วนพระเอกเป็นลูกของพ่อแม่ก็ทำตามอาชีพที่พ่อเคยทำที่เป็นชาวประมง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนทั้งคู่ไม่อยู่แล้ว สลายไปตามเวลาและคลื่นแห่งกรรม
พาไป เหลือก็แต่ลูกหลานที่ ณ บัดนี้เติบโต และกำลังออกทะเลไป
ไล่ล่าปลาอย่างพ้อ

แม่ครับ ครอบครัวของเราเป็นชาวประมงมาหลายชั่วอายุ
แล้ว... จะต้องรับบาปกรรมอันหนักหนานี้ไปนานสักเท่าไรกัน
เล่าถึงจะจบสิ้นเสียที

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 76-77)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบของชาวประมง ที่เป็นลูกทำ
หน้าที่สืบทอดอาชีพที่บรรพบุรุษทำไว้ลงมา ไม่ได้ละทิ้ง ในฐานะเป็นคนส่วนหนึ่งของครอบครัวก็มี
หน้าที่รักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา ไม่ใช่บอกว่าไม่ตั้งใจไม่ยอม
ทำก็จะทิ้งไปได้ ในฐานะเป็นลูกก็ทำหน้าที่สืบทอดอาชีพลงมาแล้ว อันนี้ก็แสดงถึงความรับผิดชอบต่อ
ครอบครัว ชาวประมงก็ให้ความสำคัญกับครอบครัว ให้ความสำคัญกับคำว่า การสืบทอด เพราะ
ชาวประมงมีประวัติยาวนานแล้ว ถ้าไม่ไปรักษาไว้ก็น่าจะสูญหายไปในวันหนึ่ง

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง พระเอกกับเพื่อนเด็ก ๆ เมื่อได้เห็นน้ำตาของ
โลมาก็ตกลงกันว่าจะไม่กินเนื้อโลมาอีกต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไอ้โลมาที่มาเกยตื้นตัวนี้เป็นชนิดใด ผมไม่ใส่ใจนัก คิดว่า
มันคงจะหลงฝูง พลัดเพื่อนจนได้รับอันตรายเข้า หรือไม่ก็คง
เจ็บป่วยใกล้ตายถึงได้มาชายฝั่งรอวาระสุดท้าย

นี่เจ้าคิดถึงเพื่อนไหม มีลูกอยู่ด้วยหรือเปล่า เออเคยซี ร้องไห้
น้ำตาไหลเป็นทาง...เจ้าโลมากระซิกเอ๊ย...

ผมกับเพื่อนเด็ก ๆ เราตกลงกันวันนั้นว่าจะไม่กินเนื้อ
ปลาโลมาอีกต่อไป

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจะแสดงถึง ชาวประมงที่มีความรับผิดชอบต่อ คนเราดำรงชีวิต
อยู่ในสังคม ทุกคนก็มีหน้าที่รักษาธรรมชาติเพื่อให้โลกเราสวยงามทุกวัน และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ไม่ให้ใช้มากเกินไปเท่าที่ควร ธรรมชาติเป็นเพื่อนที่สนิทของมนุษย์ เราทุกคนมีหน้าที่รักษาไว้ เพื่อ
ลูกหลานที่เกิดในรุ่นใหม่หลัง ๆ ก็มีสิทธิ์ดำรงชีวิตอยู่กับโลกใบนี้ อันนี้ก็แสดงถึงความรับผิดชอบต่อ
สิ่งแวดล้อมต้องการเราทุกคนไปทำหน้าที่ของตนเองให้ดี

วรรณกรรมเรื่องพลทหารแดร ในบ้านริมทะเลได้กล่าวถึงหมู่บ้านชาวประมง
มีทหารแดรคนหนึ่ง เป้าแดรให้ชาวประมงทุกวัน วันละสองครั้ง เข้ากับเย็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก็ไอ้สองคนที่ซกธงนั้นแหละ มันต้องปลุกผมทุกเช้า ผมไม่
เป้าแดรให้มัน มันคงซกไม่ขึ้นหรอก ไม่มีแรง

เขาทำหน้าที่เป่าแตรมาตั้งแต่เมื่อไหร่ผมไม่รู้ จำความได้ก็รู้ว่าเขานี้แหละเป่าแตรเป็นขาวนา เคยอยู่วงแตรแห่มามาก่อนจะเป็นทหาร จึงมีอยู่บ่อยครั้งที่เขาจะเป่าเพลงร่ำวงเล่นครึกครื้นให้พวกผมเด็ก ๆ ฟัง...

(บ้านริมทะเล. 2550 : 49)

จากตัวอย่างที่ยกมาได้แสดงถึง ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องตลอดเป่าแตรทุกวันเช้าเย็น เพื่อเตือนชาวประมงกลับฝั่ง เป็นสิ่งที่ไม่ง่าย ถ้าหากว่าทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งสองสามวันคงจะได้ ถ้าทำในเวลานานก็น่าจะยากเพราะว่าจะต้องการให้คนเรามีความรับผิดชอบและมีความรักต่อการทำงาน

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ทุกคนก็ต้องมีในตัวและสำคัญมาก เพราะเราทุกคนมีบทบาทมากมายในสังคมนี้ แต่ละบทบาทก็มีหน้าที่ที่ต้องทำตาม ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ดีสำหรับเราทุกคน

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของสังคม

ปัญหาสังคม หมายถึง สภาวะการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมากในสังคมและเห็นว่าควรร่วมกันแก้ปัญหานั้นให้ดีขึ้น ส่วนเหตุที่ทำให้ปัญหาเกิดขึ้นมีหลายอย่าง เช่น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดจากสมาชิกในสังคมบางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ เกิดจากการที่กลุ่มสังคมต่าง ๆ มีความคิดเห็นความต้องการและผลประโยชน์ขัดกันไม่ยอมรับร่วมมือแก้ไขปัญหาของสังคม เป็นต้น ส่วนการแก้ไขปัญหาของสังคมมักจะต้องรัฐบาล ประชาชนใจเดียวกันจึงจะแก้ได้ในทุกวันนี้ แม้ว่าปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นบ่อย แต่ถ้าทุกคนร่วมกันแก้ไขจะไม่มียะไรแก้ไขไม่ได้อีก

4.2.1 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม

ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน ไม่ยุติธรรม ความเหลื่อมล้ำระหว่างประชากรต่าง ๆ ภายในประเทศไทย มีความแตกต่างกัน เช่น ระหว่างประชากรในเมือง ระหว่างประชากรที่มีเพศ อายุต่างกัน หรือว่าความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ เป็นต้น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ผู้หญิงกับผู้ชายหรือคนจนคนรวยอยู่ในสถานภาพไม่เหมือนกัน ผู้หญิงต่ำกว่าผู้ชาย คนจนต่ำกว่าคนรวย ประชากรส่วนใหญ่ใช้อาชีพเป็นเกษตรกร ฟังพารธรรมชาติ รายได้ไม่มั่นคง ยังขาดการศึกษาอีก จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง ในหมู่บ้านริมทะเลตรงหัวถนนเลียบชายทะเลมีบ้านหลังหนึ่งเรียกว่า “ช่อง” มีหญิงสาวหลายคนกับผู้ชายปะปนอยู่ ผู้ชายที่นี้ให้ผู้หญิงหาเงินให้ ไม่ทำมาหากินเอง แต่เกาะผู้หญิงกินไปวัน ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตรงหัวถนนเลียบชายทะเล มีบ้านหลังหนึ่งซึ่งพวกเราเด็กเล็กเรียกกันว่า “บ้านสีไฟ” คือ ล้วงเข้าคืนค่าประตูบ้านหลังนี้จะ

ถูกแต่งแต้มไว้ด้วยสีจากแสงไฟแพรวพราวกับมีวามรื่นเริงอยู่ในทุก
ฤดูกาล

คนทั่วไปเรียกว่า “ช่อง” มีผู้หญิงสาวสวยหลายคนซึ่งนาง
ถูกเรียกว่ากะหรี่ และมีผู้ชายอยู่ส่วนหนึ่งซึ่งปะปนอยู่ในบ้านหลังนี้
เขากลับถูกเรียกอย่างแปลกประหลาดเหมือนไม่ใช่มนุษย์ว่า
แมงดา...

“ไอพวกนี้ มันให้ผู้หญิงหาเงินให้ มันไม่ทำมาหากินหรอก
เอาแต่เกาะผู้หญิงกินไปวัน ๆ...”

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 55)

จากตัวอย่างข้างต้นที่ยกมานั้นแสดงถึง ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ผู้หญิงกับ
ผู้ชายมีสถานภาพไม่เหมือนกัน เพราะในสมัยก่อนผู้หญิงก็เป็นคนอยู่ในฐานะต่ำกว่า ผู้ชายจะเป็นผู้นำ
ในครอบครัว สั่งให้ผู้หญิงทำอะไรก็ต้องทำตาม ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นออกมาได้ในทุกขณะ
ดังนั้น ผู้หญิงถ้าแต่งงานแล้วก็ต้องอดทนทุกวันจึงทำให้ผู้หญิงดำรงชีวิตอย่างไม่ค่อยมีความสุข ส่วนมี
ผู้ชายบางคนยังไม่ไปทำมาหากินเองแถมยังให้ผู้หญิงไปหาเงินให้ สั่งให้ผู้หญิงไปทำงานหาเงิน อันนี้
ก็เพราะมนุษย์เราในแต่ก่อนปิดตัวไว้มีความคิดไม่กว้างไกลจึงทำให้ปัญหาไม่ยุติธรรมนี้เกิดขึ้น

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง ยายเฒ่าไร้ลูกหลานและอาศัยอยู่กระท่อมหลัง
หนึ่งอยู่เหนือชายหาดร้าง ไม่มีคนไม่คบและพูดด้วย แถมยังโดนบอกว่าเป็นผีกระสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยายเฒ่าไร้ลูกหลานอาศัยกระท่อมหลังหนึ่งอยู่เหนือ
ชายหาดร้าง ยามดึกฟ้ามืด คนเดินผ่านกระท่อมได้แลเห็นแสงเรือง
ลอยออกมาจากหลังกระท่อมในท่ามกลางความมืดแล้วต่อมาผู้คน
ต่างเล่าลือว่ายายเฒ่าเป็นผีกระสือ พวกเขาหวาดกลัว รังเกียจ เมื่อ
ยามปะหน้ายายเฒ่าไม่ว่ากลางคืนหรือกลางวัน

ยายเฒ่าไร้คนคบหา พูดคุยด้วย วันหนึ่งแกก็หายไปจาก
กระท่อมอันโดดเดี่ยว ชาวว่าย้ายหนีไปอยู่ในที่อื่นแล้ว พร้อมกับ
ความโล่งใจของคนบ้านชายทะเล...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 69)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึง ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม คนชรา ผู้เฒ่า
เป็นกลุ่มคนที่เราต้องดูแลรักษาใส่ใจ เพราะคนกลุ่มนี้มีอายุมากแล้ว ต้องการคนหนุ่มสาวไปช่วยเหลือ
เขาเท่าที่ควร คนกลุ่มนี้ไม่เพียงต้องการเงินกินข้าวได้ยังต้องการใส่ใจกับเขาอย่างพอเพียง คนกลุ่มนี้
อุทิศกำลังให้กับสังคมมาหลายสิบปี ในฐานะเป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคม เราก็ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือ
เขาแล้ว คนชราบางคนยังไร้ลูกหลาน ถึงอายุมากแล้วยังไม่มีคนไปดูแลก็ยังต้องการให้สังคมเราไปสนใจ
เขาอย่างยิ่ง แต่กลับยังมีคนมาบ่นคนกลุ่มนี้สกปรก ขอบลื้อของ ทำงานช้า ฯลฯ อันนี้ก็เกิดปัญหาไม่

ยุคิธรรมเกิดขึ้น ทำให้คนชราพวกนี้โดนลูกหลานทิ้งไปข้างนอกหรือทิ้งไว้ที่ห้องไม่มีคนดูแล และโดนดูถูกในสังคมอีกจึงทำให้คนชราไม่มีความสุข ใครก็กลายเป็นคนชราได้ ถ้าเราแก่แล้ว คนอื่นก็ทำกลับมาต่อเรา เราก็รู้แล้วมันทรมาณถึงขนาดไหน

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้างได้กล่าวถึง สาหร่ายเคยถามพ่อในเรื่องความแตกต่างของคนรวยกับคนจนที่ว่า คนรวยมีทองใส่ มีบ้าน มีตึก แต่ชาวประมงที่เหมือนพ่อแม่สาหร่ายกับสาหร่าย ทำไม่มีเสื้อผ้าเพียงชุดเดียว รายได้ก็ไม่พอลังเดือน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนทะเลอย่างพวกเรานะรี แต่ครั้งทวด ปู่ ตา ก็อยู่มาอย่างนี้
แหละ จะมามีอะไรมากกว่านี้ได้เล่า” พ่อตอบ

“ก็แล้วพวกเค้าแก่นั่นนะ ทำไมเขาถึงได้มีมากกว่าเรา
มีบ้าน มีตึก มีทองใส่” สาหร่ายว่า

“ก็...นั่นมันพวกคนรวยนี่นา เอ็งจะไปเอาอย่างเขาได้อย่างไร
พ่อว่าท่าทางง ๆ จนสาหร่ายเลิกถาม หล่อน เชื่อว่าพ่อเองก็ไม่
เข้าใจเหมือนกัน

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 8-9)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ความเหลื่อมล้ำในเรื่องการกระจายรายได้ ชาวประมงที่ใช้เรือลำเล็กริมฝั่งหรือลูกจ้างเรือมีรายได้น้อย ชีวิตยากจน แต่คนรวยชีวิตร่ำรวย มีบ้าน มีตึกด้วย คนจนก็ยิ่งจนเพราะไม่มีวิธีที่หาเงินได้ คนรวยก็ยิ่งรวยทั้งกตขี้คนจนอีก ทำให้กระจายรายได้ไม่เท่าเทียม แล้วยังเพราะว่าคนจนไม่มีเงิน ไม่มีโอกาสที่จะหาวิธีพัฒนาตนเองได้ ต้องพึ่งพาคนรวย จึงทำให้คนจนหาเงินได้ช้าและน้อย ส่วนคนรวยมีเงินแล้วก็กั๊ยืมให้คนอื่นแล้วได้ดอกเบี้ยก็ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นได้รวดเร็ว แต่สภาพนี้ทำให้สังคมก็พัฒนาขึ้นได้ช้า

จากวรรณกรรมขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง บุญเมืองถูกเกณฑ์ทหาร ถึงแม้ว่าเขาไม่
อยากไป เขาก็ต้องไป เพราะว่าเขาไม่มีเงิน ไม่เหมือนเพื่อนที่มีเงินและไม่โดนทหาร ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

เขานั่งอยู่ตรงโคนต้นสนที่หล่นกิ่งใบเกลื่อนด้วยลมแรงหน้า
ร้อน ตัดผมเสียเกเรียนเตียนหัวก่อนจากบ้านชายทะเลไปใช้ชีวิตอีก
แบบหนึ่ง ตอนนั้นเขารู้สึกเหงาและหม่นหมองสร้อยเศร้าอยู่ภายใน
ใจลึก ๆ พลงนึกถึงเครื่องแบบ การฝึกและเพื่อนใหม่ แล้วนึกถึง
เพื่อนเก่า ๆ อีกหลายคนที่ไม่โดนทหารคราวนี้ เขาคิดเอาง่าย ๆ
ว่า ถ้าเขามีเงินสักก้อนเหมือนเพื่อน เขาก็คงจะไม่ต้องไปเป็นทหาร
เขาไม่อยากจะใช้ชีวิตที่ขาดความมั่นคงมั่นใจและไม่คุ้มเคย เพราะ
รู้สึกเหมือนว่าจะได้เข้าโรงเรียนใหม่ที่ที่เขาอาจเป็นครูคนได้

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 15)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงว่า ปัญหาการเหลื่อมล้ำของสังคมที่ว่า คนมีเงินก็มีอำนาจมากกว่าคนจน คนจนมีแต่ทำตามทุกสิ่งทุกอย่าง ทางปฏิบัติพระราชบัญญัติรับราชการทหารผู้ชายเมื่อครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้วส่วนใหญ่ก็ต้องไปเป็นทหารหนึ่งครั้งด้วยปฏิบัติตามกฎหมาย แต่มีส่วนน้อยที่ใช้เงินไปให้ทางรัฐบาลก็สามารถหนีไปได้ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เหลื่อมล้ำทางสังคม เพราะว่าคนส่วนมากก็ไม่อยากถูกทหารเหมือนกันแต่ไม่มีเงินที่จะหนีได้ แต่ส่วนที่มีเงินก็มีอำนาจที่จะหนีไปได้ ทำให้สังคมมีความเหลื่อมล้ำ และกฎต่าง ๆ ก็ไม่สามารถจะควบคุมสังคมได้

วรรณกรรมขอบฟ้าทะเลกว้าง กล่าวถึง บุญเมื่อนึกถึงภาพตนเองในตอนที่เด็กถูกเชกหัวและเตะถีบ และภาพของพ่อของเขาที่โดนนายจ้างก่นด่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บุญเมื่อนึกถึงเรื่องชายฝั่งที่ทอดสมอลอยน้ำอยู่อย่างว่าแหว
ลำหนึ่งแล้วก็มองไกลออกไป เห็นเรือลำใหญ่สองสามลำวิ่งหาปลา
ไปมาอยู่กับขอบทะเลลึก เขานึกถึงการต่อสู้ นึกถึงชีวิตที่จะต้องอยู่
กับทะเลไปจนหมดลมหายใจ เห็นภาพตัวเองถูกเชกหัวและเตะถีบ
เมื่อตอนเป็นเด็กรับใช้และล้างเรือดั่งเก เห็นภาพพ่อของสาหร่ายที่
เวลาเมามายแล้วส่งเสียงดัง เห็นภาพลุงเทิ้ม... ชายชราผู้เป็น
เหมือนพ่อของเขาถูกนายจ้างและลูกเรือตวาดด่าเมื่อยามหุงข้าว
ปลาไม่ทันกิน และเขานึกเห็นภาพตัวเองต่อสู้กับคลื่นทะเลอยู่บน
เรือหาปลาลำเล็กขณะที่ทอดสมอลอยอยู่เบื้องหน้านั้น

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 18)

วรรณกรรมเรื่อง ขอบฟ้าทะเลกว้างได้กล่าวถึง ชาวประมงริมฝั่งไปฟ้องพวกนายจ้างใช้ระเบิดปลา เรื่องตาอวนที่ถีบเล็กก็ผิดกฎหมาย แต่นายกสมาคมก็สายหน้า เพราะผู้เป็นนายกสมาคมก็เป็นผู้สนิทชิดเชื้อกับพวกเจ้าแกเรือขนาดใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้เป็นนายกสมาคมเอง เป็นเจ้าของรถบรรทุกเที่ยวรับจ้าง
ขนปลาและเป็นผู้สนิทชิดเชื้อกับพวกเจ้าแกเรือขนาดใหญ่ทั้งสิ้น
พวกเรือเล็กชายฝั่งเคยร้องเรียนสมาคมชาวประมงถึงเรื่อง
การใช้ระเบิดปลา เรื่องตาอวนที่ถีบเล็กแคบผิดกฎหมายประมง
ของพวกเรือขนาดใหญ่ แต่นายกสมาคมชาวประมงสายหน้า
เขาบอกว่า “ไอ้ปลาเอ๊ย...พวกเอ็งก็รู้นี่นะ เสียเงินค่าคำร้อง
เปล่า ๆ” พร้อมกับอธิบายให้พวกเรือเล็กชายฝั่งฟังอย่างไม่มีผู้จะ
เข้าใจนักกว่า อาชีพของชาวประมง เวลานี้ได้เปลี่ยนแปลงสภาพไป
เป็นการอุตสาหกรรมเสียแล้ว

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 47)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ชาวประมงริมฝั่ง ผู้นำจ้างเรือลำใหญ่ไม่ได้ ชาวประมงริมฝั่งเป็นตัวแทนของคนจน นายจ้างเป็นตัวแทนคนรวย แสดงถึงคนรวยมีอำนาจมากกว่าคนจน คนรวยถ้าทำผิดกฎหมายก็ไม่ต้องติดคุกด้วย เพราะว่ามีเงิน สิ่งที่ทำผิดกฎหมายก็กลายเป็นสิ่งเล็กน้อยหรือมีผู้อื่นติดคุกแทน ปัญหาเรื่องนี้ก็ทำให้คนจนเสียประโยชน์และทำร้ายสิทธิด้วย ส่วนทางรัฐบาลต้องใช้พระราชบัญญัติรักษาสีทธิของประชาชน ทางประชาชนถ้าโดนทำลายสิทธิก็ต้องพึ่งพากฎหมายรักษาสีทธิด้วย ถ้าเป็นแบบนี้ต่อไปประชาชนทุกคนจึงมีความสุข

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมที่ว่า คนชนชั้นต่ำ โดนคนมีอำนาจกดขี่ด้วยวิธีตาและตี เพราะว่าคนที่ไม่มีอำนาจก็มักจะโดนคนอื่นทำร้ายด้วยไม่พอใจ และดูถูก ถึงแม้ว่า สังคมเราโดยส่วนมากแบ่งตามชนชั้นทางสังคมแบ่งได้ 3 ระดับ ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง ชนชั้นล่าง แบ่งตามรายได้ วุฒิการศึกษาก็ตาม คนที่อยู่ในสังคมก็ไม่มีสิทธิดูถูกคนอื่น เพราะเราทุกคนก็มีความสำคัญ ทั้งส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ ดังนั้น มนุษย์เราไม่ควรดูถูกคนอื่นโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะไม่มีเหตุผลประการใด เราต้องให้เกียรติทุกคนที่อยู่ในสังคมเรา คนที่ไร้พ่อแม่ หรือลูกหลานก็ยังต้องการเราดูแลรักษาให้ดี

จากวรรณกรรมเรื่องสะใภ้แพศยาในเล่มเหมือนทะเลมีเจ้าของ ได้กล่าวถึง สะใภ้แม่ช่วยแม่ไปขายขนมที่ตลาด แต่ชาวบ้านไม่ไปซื้อขนมของเขา เพราะรังเกียจเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกือบค่ำแล้วที่เธอกลับมาบ้าน พร้อมขนมเกือบเต็มทาบ
ท่าทางและสีหน้าดูอ่อนโรย เหนื่อยล้าเหมือนเดินทางมาไกลแสน
เธอเดินเข้ามาสู่เข่าลงข้างแม่เหมือนอย่างเคย
ไม่มีใครเขาอยากจะทำซื้อ เขารังเกียจฉัน...” เธอว่าขึ้นด้วย
น้ำเสียงขวนขวร “แต่พรุ่งนี้ ฉันจะออกไปขายใหม่เลย จะทำแต่น้อย ๆ”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 57)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ความเหลื่อมล้ำในเรื่องอาชีพ สังคมเรามีอาชีพมาตั้งหลายร้อย หลายพันประเภท แต่ละประเภทก็มีความสำคัญสำหรับสังคม ถึงแม้ว่า อาชีพบางประเภทไม่ได้รับความนิยมของสังคม แต่คนเราทุกคนรู้จักคนจากเรื่องอาชีพไม่ได้และดูถูกอาชีพอื่นไม่ได้ อาชีพเป็นสิ่งที่เราพึ่งมาหากิน ไม่ใช่ทั้งหมดของเราและแสดงฐานะของเราไม่ได้ แต่รายละเอียดของแต่ละประเภทเป็นอย่างไรบ้าง คนอื่นก็รู้ไม่ชัดเจน ดังนั้น เราไม่ควรดูถูกคนอื่นด้วยอาชีพที่เขาทำไว้ เราต้องดูจากพฤติกรรม บุคลิกภาพต่าง ๆ จึงพิจารณาได้ว่าคนนั้นเป็นคนแบบไหน บางที่อาชีพบางอย่างไม่ค่อยสะอาด เช่น แม่บ้าน ช่างทำห้องน้ำ ไล่ส้วมหรือคนเก็บขยะ แต่อาชีพนี้ก็อาชีพที่สำคัญมากสำหรับสังคม คนที่ทำอาชีพแบบนี้ก็พึ่งพาความขยันของตนไปหาเงิน เราก็ต้องเคารพด้วย ไม่ว่าจะทำอาชีพแบบไหน ก็ขอให้ไม่ผิดกฎหมายและมีคุณธรรมจริยธรรม

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ไม่เท่าเทียมในสังคม ในวรรณกรรมของ อัครศิรี ธรรมโชติ กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำในเรื่องกระจายรายได้ เรื่องอาชีพ เรื่องสถานภาพระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายและเรื่องชนชั้น มีปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ปัญหาเกิดขึ้น เช่น การศึกษา วัฒนธรรม และความคิด แต่อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำของสังคมจะทำให้สังคมพัฒนาได้ช้า สมาชิกชุมชนก็ไม่มีความสุขสบาย ปัญหาความเหลื่อมล้ำต้องการทุกคนร่วมมือกันจึงจะแก้ไขได้ ถ้าแก้ไขได้แล้ว สังคมเราก็พัฒนาได้รวดเร็วขึ้น ชุมชนทุกคนก็ยิ่งมีความสุขกว่าเดิม

4.2.2 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ

ปัญหาล้างแวดล้อมระบบนิเวศ ได้แก่ อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย เสียงเป็นพิษ ขยะมูลฝอย เป็นต้น มีสาเหตุเกิดจาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ขาดความรับผิดชอบ และระเบียบวินัยของสมาชิกในสังคม รักษาสิ่งแวดล้อมให้ดี ๆ เป็นสิ่งที่เราทุกคนควรทำ มนุษย์เราเป็นเพื่อนที่สนิทของโลก เราพึ่งพาโลกดำรงชีวิตทุกวัน ดังนั้นหากสิ่งแวดล้อมดีงามและสะอาด เราจึงจะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขสบายใจและยาวนาน

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้กล่าวถึง นกอีแร้งเป็นสัตว์ที่ชอบกินของเน่าเหม็น แม้ว่าสกปรกแต่ก็ทำให้ลดอากาศพิษของเราได้ แต่ในปีหนึ่งทางรัฐบาลปราบหามาทั่วประเทศ ฆ่ายาเบื่อหมาตาย อีแร้งไปกินหมากก็เลยพลอยตายด้วย ทำให้อีแร้งเกือบสูญพันธุ์ ต่อจากนั้นจึงจะไม่ค่อยได้เห็น นกอีแร้งมาตั้งนาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปีต่อมาหรือไม่ว่าจะปีไหน พวกเราไม่เห็นฝูงอีแร้งอีกเลย
เขาซุบซิบกันว่าปีนั้นรัฐบาลท่านปราบหามาทั่วประเทศ ฆ่ายาเบื่อ
หมาตาย และอีแร้งไปกินหมา มันก็เลยพลอยตายไปด้วย ไม่รู้ว่าจะ
สูญพันธุ์ไปหมดแล้วหรือเปล่า

ทุกฤดูหนาว ฝูงนกนางนวลยังคงมา แต่ฝูงอีแร้งมาหาย
หน้า แปลกประหลาดที่ผมคิดถึงมันและคิดว่า “คนเลว” ของ
พ่อตายอย่างไม่ยุติธรรมนัก...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 27)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศสัตว์บางชนิดสวยงามแต่หายาก เพราะสูญพันธุ์ไปแล้ว เป็นเรื่องที่หนักมากสำหรับโลก เพราะสัตว์ทุกชนิดก็มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเรา เพราะแต่ละอย่างมีประโยชน์ไม่เหมือนกัน สัตว์บางชนิดช่วยเราทำงานได้ บางชนิดทำให้เราพัฒนาสังคมขึ้น บางชนิดยังทำดีต่อเรา ช่วยกินแมลง กินของเน่า เป็นต้น ถ้าเราไม่รักษาสัตว์ไว้ เราจะขาดเพื่อนที่สนิทของเราไปอีกเยอะ และหาเจอไม่ได้แล้ว จะเป็นสิ่งสูญเสียบางอย่างของมนุษย์เรา มนุษย์เราบางทีทำพฤติกรรมบางอย่างจะทำร้ายสัตว์บางชนิดได้ ก่อนที่เราจะปฏิบัติไปทำ เราต้องคิดให้รอบคอบและคิดวิธีการแก้ไขออกมา ไม่งั้นเราไม่ตั้งใจจะทำให้สัตว์มีอันตรายต่อชีวิต

ก็เป็นบาปแล้ว อันนี้ก็แสดงถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์เราจะไม่ตั้งใจทำให้สัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ไป

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง โลมาตัวหนึ่งเกยตื้นและมีน้ำตาไหลเป็นทาง เด็ก ๆ ทุกคนก็ตกลงกันว่าไม่กินเนื้อโลมาอีกต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไอ้โลมาที่มาเกยตื้นตัวนี้เป็นชนิดใด ผมไม่ใส่ใจนัก คิดว่า
มันคงจะหลงฝูง ปลัดเพื่อนจนได้รับอันตรายเข้า หรือไม่ก็คง
เจ็บป่วยใกล้ตายถึงได้มาชายฝั่งรอรอวาระสุดท้าย

นี่เจ้าคิดถึงเพื่อนไหม มีลูกอยู่ด้วยหรือเปล่า เออ! ดูซี ร้องไห้
น้ำตาไหลเป็นทาง...เจ้าโลมากระซิกเอ๊ย...

ผมกับเพื่อนเด็ก ๆ เราตกลงกันวันนั้นว่าจะไม่กินเนื้อ
ปลาโลมาอีกต่อไป

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ เนื่องจากมนุษย์ขาดการศึกษา ขาดความรู้ และบางคนเห็นแก่ตัว ไม่สนใจธรรมชาติ เมื่อได้เจอสัตว์ที่หายากและเป็นสัตว์ที่ต้องรักษาระดับโลกไม่ไปรักษาไว้ยังไปฆ่าตายกิน ทำให้สัตว์พวกที่มีค่าและหายากสูญพันธุ์ได้เรื่อย ๆ และเกือบหมดแล้ว สัตว์บางตัวอยู่ในโลกนี้ยังเหลือไม่กี่ตัวแล้ว สังคมโลกจึงโน้มน้ำหนักมนุษย์ให้รักษามันไว้ไม่ให้มันสูญพันธุ์ไปและอยู่ในโลกได้อย่างยาวนานและสามารถสืบพันธุ์ต่อไปนี้ แต่บางคนไม่สนใจสิ่งแวดล้อมของโลกแค่อยากลองดูสิ่งที่ไม่เคยกินมาเพื่อสนุก แต่พฤติกรรมนี้จะทำให้โลกเรามีความอันตรายยิ่งขึ้นและทำให้สัตว์สูญหายไป อันนี้เป็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่ได้เห็นบ่อย

วรรณกรรมเรื่องเหมือนทะเลมีเจ้าของได้กล่าวถึง “เจ้าแก้ว” เรือลำใหญ่ลากปลาชายฝั่งทั้งวันทั้งคืน ทำให้ปลาไม่ว่าเป็นขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กก็หายไปหมดแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เครื่องมือทันสมัย... มันจะเข้ามาลากปลาชายฝั่งเมื่อไหร่ก็ได้ทั้งวันทั้งคืน ปลาเล็กปลาน้อยมันไม่เหลือตกมาถึงเรืออวนลอยอย่างพวกเรา ก็ต้องเลิกอาชีพกัน หมดทางหากินกันไป ใครไปทางอื่นไม่ได้ก็ต้องไปรับจ้างออกเรืออยู่กับเขา ก็อยู่กับเรืออวนลากนั่นแหละ เขาให้เงินเดือนประจำเลย แต่กันไม่เอาหรอก ถีบสามล้ออย่างนี้สบายกว่า...”

...“นี่นะทะเลของเราจะหมดปลา เพราะไอ้เรืออวนลากบ้า ๆ นี่แหละ มันลากไม่มีกำหนด ไม่มีกลางวันกลางคืน ไม่ว่าขึ้นหรือแรม ลูกเอ๊ย มันทำให้เรือชายฝั่งอย่างพวกเราหมดไป”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 13-14)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่านายจ้าง เรือลำใหญ่ไม่ได้รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดี ลากปลาด้วยไม่จำกัดเวลาและฤดู ทำให้ปลาที่ลากมามี น้อยใหญ่หลายประเภท แต่ถ้าได้ปลาที่เป็นตัวเล็กก็ต้องปล่อยกลับไปทะเล ทำให้ปลาอยู่ได้นานถึง วางไข่และสืบทอดกันไปได้ ถ้าเป็นแบบนี้ก็ไม่ทำให้ปลาสูญพันธุ์ได้ ชาวประมงต้องจำกัดเวลาและ ฤดูกาลปลา ทำให้ปลามีเวลาวางไข่และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพราะว่าทรัพยากรทางทะเลก็เป็น ทรัพยากรที่หมุนเวียนได้ แต่ถ้าหากว่าใช้ให้มันสูญพันธุ์แล้วก็ไม่มีทางแก้ไขได้แล้ว เราก็ไม่มีปลากิน แล้ว ทะเลก็ไม่สายอีกต่อไป ดังนั้น เราต้องรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดี ปัจจัยที่ทำให้ปัญหานี้เกิดขึ้นน่าจะ เพราะขาดการศึกษาและเห็นแก่ตัว เพียงได้เห็นสิ่งที่มีอยู่ปัจจุบัน

วรรณกรรมเรื่อง วันเวลากับเพื่อนเก่าในเล่ม ทะเลร่ำลมโศก กล่าวถึง ทางการสั่งเปื่อยา หมาทั่วประเทศ หมามันกินยาเบื่อตาย อีแร้งก็เลยสูญพันธุ์ไป ไม่นานมานี้ เพื่อนดำก็พาลูกไปดูรังที่ ห้างสรรพสินค้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นายจำได้ไหม” คำว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งทางการสั่งเปื่อยา หมาทั่วประเทศ หมามันกินยาเบื่อตาย อีแร้งก็เลยพลอยสูญพันธุ์ ไปด้วย เขวากันยังงี้”

เหตุที่ผมนึกถึงดำเพื่อนคนนี้ก็กับฝูงอีแร้งอีก ก็เพราะเมื่อไม่ นานมานี้ ดำได้พาลูก ๆ ของเขามากรุงเทพฯ และขึ้นไปบนตึกสูง ของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งเพื่อดูรังตัวหนึ่ง

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 79)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ปัญหาสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่าอีแร้งเกือบสูญพันธุ์ เพราะว่ามันก็รังขอบกินซากสัตว์ จึงทำให้มันเกือบสูญพันธุ์ที่กินยาเบื่อตายแล้วตายพลอยไป และทำ ให้มันเกือบสูญพันธุ์ไปและหาได้ยากในท้องฟ้า แต่มนุษย์เราก็เริ่มนึกถึงเวลาที่ทะเลเต็มไปด้วยนก อีแร้ง แล้วเมื่อหาเจอสักตัวหนึ่งก็ดีใจมากและทะนุถนอมด้วยใส่ใจ เพื่อจะค้นหากาภาพที่เคยมีอยู่ทะเล และทำให้มนุษย์เริ่มเข้าใจความสำคัญของสัตว์

จากวรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึง ชายหนุ่มบอกว่าปีศาจก็คือเรือลำใหญ่ เพราะทำให้หมดความสวยงามของทะเล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผีพรายใช้ไหมยะ” เด็กน้อยถาม

ชายหนุ่มหัวเราะอีก “นั่นไงละ ปีศาจทะเลมันอยู่นั่น เห็น ไหมว่ามันทำให้ทะเลของเราจะต้องหมดความสวยงามลงไป ลึกขนาดไหน”

เด็กน้อยมองตามมือชี้ของเขาอย่างไม่รู้เข้าใจ – เรือลำใหญ่ ขนาดเรือทหารสามสี่ลำกำลังลากอวนอยู่ระหว่างฝนพรำ

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 39)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่าเรือลำใหญ่เอาความสวยงามไปหมดแล้ว เพราะว่าการไม่หยุดการลากปลาในทุกช่วง ทำให้ปลาสูญพันธุ์ด้วย และยังเพราะว่าทะเลเต็มไปด้วยเรือลำใหญ่ ทำให้ไม่เห็นความสวยงามของทะเลได้ นอกจากนี้ปลาที่ลากขึ้นมาขึ้นเอาไปขายที่ต่างจังหวัด ทำให้เรือลำเล็กอยู่ต่อไปไม่ได้ ก็ทำให้ชาวประมงริมฝั่งที่รู้จักทะเลจนอมสัตว์น้ำต้องเลือกทางใหม่ ทะเลก็เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ไม่ใช่ทะเลที่เป็นของชาวประมงดั้งเดิม เป็นของลำใหญ่และเครื่องมือทันสมัย ชาวประมงก็เห็นภาพดั้งเดิมที่เป็นทะเลสงบและสวยงามไม่ได้อีกแล้ว

จากวรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึง เรือลำหิมา เก็บเอาสัตว์ทะเล แม้แต่กุ้งตัวเล็กก็หมดสิ้นแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทุก ๆ อย่างเกิดขึ้นเป็นเรื่องของคนอื่นทั้งสิ้น เรือลากอวน
ลำหิมา สะพานปลา ท่าเรือ และสมาคมชาวประมง เรือลำหิมา
นั้นใช้เครื่องกว้านลากอวนเข้ามาตามชายฝั่งตื้น เทียบเก็บเอาสัตว์
ทะเล แม้แต่กุ้งตัวเล็ก ๆ ไปเข้าห้องเย็นแช่แข็งจนหมดสิ้น

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 47)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ปัญหาสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่าไม่รักษาทรัพยากรทางทะเล ลากปลาควรมีเวลา ฤดูและสิ่งต่าง ๆ กำหนดแน่นอน กำหนดเวลาจะให้ทะเลมีเวลาพักผ่อนและปรับปรุง กำหนดฤดูทำให้ปลาวางไข่ได้เสรี แล้วยังต้องกำหนดขนาดสัตว์น้ำที่ลากขึ้นมาขึ้นนั้น ไม่งั้นสัตว์น้ำก็ไม่มีเวลาเติบโต วางไข่ได้ ถ้าไม่มีการหยุดตกปลาก็ทำให้ปลาบางประเภทสูญพันธุ์ไป ก็ทำให้ทะเลเราไม่สวยเท่าเดิมได้แล้ว

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่า ชาวประมงเรือลำใหญ่ไม่อนุรักษ์สัตว์น้ำ ไม่หยุดตกปลาเพื่อให้พักผ่อนวางไข่ เห็นแก่ตัว จึงทำให้สัตว์น้ำเกือบสูญพันธุ์ไปแล้วทางการวางยาเบื่อให้หิมา ทำให้หนักอึ้งพลอยตายไปเกือบสูญพันธุ์ ปัจจัยที่ทำให้ปัญหานี้เกิดขึ้นก็เพราะว่าขาดการศึกษาและการนึกถึงอนาคตเห็นแต่ปัจจุบัน และการพัฒนาของสังคมอย่างรวดเร็วทำให้ประชาชนหรือทางการไม่ได้นึกถึงเรื่องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

4.2.3 ปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐ

บุคคลที่อยู่ในสังคมย่อมจะมีกฎระเบียบกำหนดพฤติกรรมของคน ทุกคนก็ต้องทำตามกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่งั้นสังคมนี้จะสับสนวุ่นวาย เราทุกคนมีหน้าที่ปฏิบัติตาม เพราะเราเป็นคนที่อยู่ในสังคมนั้น สังคมเป็นมนุษย์เราอยู่ร่วมกัน เพื่อเราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เราต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคม

ทางปฏิบัติพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดหน้าที่นี้ให้เฉพาะชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายมีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน ชายไทยเริ่มเป็นทหาร

กองเกินนับแต่อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ และได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ดังนั้น ผู้ชายเมื่อครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้วส่วนใหญ่ก็ต้องไปเป็นทหารหนึ่งครั้งด้วยปฏิบัติตามกฎหมาย

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง ตัวนเป็นเด็กตัวเล็กที่สุด เมื่อยังเล็ก เขานั่งรถเข็นเอามือเหยงลื้อ จึงทำให้นิวเป็นแผลเน่าจะต้องตัดออก ชาวประมงที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันก็บอกตัวนว่าตัวนไม่มีนิวจึงไม่ต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่เป็นทหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในกลุ่มเด็ก ๆ เขาเป็นคนตัวเล็กที่สุด มีฉายาว่า-ไอ้ตัวน
ด้วยนิวชี้ข้างมือขวาของเขาตัวนหายไปกว่าครึ่ง... เล่ากันว่าเมื่อตัว
ยังน้อย เขานั่งรถเข็น เอามือเหยงลื้อ นิวเลยละเป็นแผลเน่าจน
ต้องตัดออก

...แต่ที่ปลอบใจมองด้านดีของตัวนก็มีอยู่ เป็นต้นว่า-มึงโต
ขึ้นก็ไม่ต้องถูกเกณฑ์ทหารแน่ เพราะยิงปืนไม่ได้ไม่มีนิวชี้เหนี่ยวไก
ปืน เค้าไม่เอามึงหรอก

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 39-40)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐ สำหรับผู้ชายที่ต้องไปเป็นทหาร ต้องทำตามกฎหมายที่กำหนดไว้ เพื่อฝึกฝนประชาชน ถ้ามีการรบมาถึงแล้วก็มีประชาชนที่ไปต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามได้ อันนี้จะเป็นกฎหมายที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคง มีอำนาจอยู่ตลอด ชาวไทยไม่ว่าจะเป็นใคร ก็มีหน้าที่ทำตามกฎหมายของประเทศชาติโดยเด็ดขาด ประเทศชาติสร้างกฎหมายเพื่อไม่ให้สังคมวุ่นวายและพัฒนาขึ้น ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของประเทศชาติ ก็ต้องทำตามแน่นอน ส่วนควรไปหรือไม่ควรไป ไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งบอกแล้วก็จะไม่ได้ ต้องไปตรวจร่างกายแล้วจึงจะให้เจ้าหน้าที่เขาตัดสินใจว่าต้องทำอะไร อันนี้ก็คือปัญหาของกฎระเบียบทางสังคม ที่ประชาชนจะขัดขวางไม่ได้ เราแค่มีหน้าที่ทำตามอย่างนั้น

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง นกอีแร้งเป็นสัตว์ที่ชอบกินของเน่าเหม็น แต่ในปีหนึ่งทางรัฐบาลปราบหมาทั่วประเทศ ไซยาเบือหมาตาย อีแร้งไปกินหมาก็เลยพลอยตายด้วย ทำให้ อีแร้งเกือบสูญพันธุ์ ต่อไปนั้นจึงจะไม่ค่อยได้เห็นนกอีแร้งมาตั้งนาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปีต่อมาหรือไม่ว่าจะปีไหน พวกเราไม่เห็นฝูงอีแร้งอีกเลย
เขาซุบซิบกันว่าปีนั้นรัฐบาลท่านปราบหมาทั่วประเทศ ไซยาเบือ
หมาตาย และอีแร้งไปกินหมา มันก็เลยพลอยตายไปด้วย ไม่รู้ว่าจะ
สูญพันธุ์ไปหมดแล้วหรือเปล่า

ทุกฤดูหนาว ฝูงนกนางนวลยังคงมา แต่ฝูงอีแร้งมาหาย
หน้า แปลกประหลาดที่ผมคิดถึงมันและคิดว่า “คนเลว” ของ
พ่อตายอย่างไม่ยุติธรรมนัก...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 27)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐ ทางรัฐบาลจะหาวิธีมาปราบปรามทั่วประเทศ แต่ล้มแล้ววานก้อีแรงเป็นนกที่ชอบกินของที่เน่าเหม็นและทำให้นกอีแรงพลอยตายไปด้วย เกือบสูญพันธุ์ไม่มาอีก อันนี้ก็เป็นปัญหาของกฎระเบียบทางสังคมที่ไม่ได้คิดปัญหาให้รอบคอบ จึงทำให้ปัญหาอื่นพลอยตามมาด้วย ทางรัฐบาลหรือประเทศชาติทำอะไรก็เพื่อประชาชน ดังนั้น ก็ต้องออกกฎระเบียบหรือกฎหมายต่าง ๆ ให้รอบคอบเท่าที่ควร ไม่งั้นจะทำให้สิ่งของมนุษย์หรือสัตว์ต่าง ๆ มีอันตราย

วรรณกรรมเรื่อง วันเวลากับเพื่อนเก่าในเล่ม ทะเลร่ำลมโศก กล่าวถึง ทางการสั่งเปื่อยยาหมาทั่วประเทศ หมากินยาเปื่อยตาย อีแรงก็เลยสูญพันธุ์ไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นายจำได้ไหม” คำว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งทางการสั่งเปื่อยยาหมาทั่วประเทศ หมามันกินยาเปื่อยตาย อีแรงก็เลยพลอยสูญพันธุ์ไปด้วย เขว่ว่ากันยังงี้”

เหตุที่ผมนึกถึงดำเพื่อนคนนี้ก็บุ่งอีแรงอีก ก็เพราะเมื่อไม่นานมานี้ ดำได้พาลูก ๆ ของเขามากรุงเทพฯ และขึ้นไปบนตึกสูงของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งเพื่อดูรังตัวหนึ่ง

(ทะเลร่ำลมโศก. 2546 : 79)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐที่ว่าทางการสั่งเปื่อยยาหมาทั่วประเทศ แต่ไม่ได้เก็บซากสัตว์ให้ดี ๆ ทำให้นกอีแรงเกือบสูญพันธุ์ไป ทางเวลาเวลาที่ออกกฎหมายหรือประกาศต่าง ๆ ต้องประเมินความถูกต้องก่อน ไม่งั้นจะทำให้ปัญหาเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาจากการออกกฎหมายของภาครัฐเป็นปัญหาที่เกิดจากทางเวลาที่เวลาประกาศหรือออกกฎหมายไม่ได้ประเมินอย่างครบถ้วน จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเสียหาย

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่น

โดยทั่วไป ความคิด หมายถึง กิจกรรมทางจิตใจหรือทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกเฉพาะคน ความคิดยังอาจหมายถึงกระบวนการคิดหรือลำดับแนวคิด ในทำนองเดียวกัน กรอบความคิด หมายถึงกระบวนการรับรู้ การรับรู้ความรู้สึก ความมีจิตสำนึก และจินตนาการ การทำความเข้าใจถึงจุดกำเนิดที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม กระบวนวิธี และผลยังคงเป็นเป้าหมายที่นักวิชาการจำนวนมาก เช่น นักชีววิทยา นักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักสังคมวิทยาตั้งไว้ เนื่องมาจากความคิดนั้นเป็นหลักพื้นฐานรองรับการกระทำและปฏิกิริยาของมนุษย์

การคิดทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจโลกหรือออกแบบชีวิตได้แตกต่างกัน ทั้งยังทำให้นำเสนอหรือแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ ไปตามความหมายที่เขาเข้าใจ หรือเชื่อมโยงไปถึงความต้องการ ความ

ปรารถนา ข้อผูกมัด วัตถุประสงค์ แผน และเป้าหมายของเขาได้ สำหรับคนเรา แต่ละคนจะมีความคิดแตกต่างกันไปจากสมัย อายุ สภาพแวดล้อม เป็นต้น

4.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นเก่า

ด้วยสภาพความเป็นอยู่ อายุ และยุคสมัยที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ความคิดของรุ่นเก่าจะแตกต่างกันไป สมัยก่อนเทคโนโลยีไม่เจริญรุ่งเรืองเท่าปัจจุบันนี้ ไม่มีคอมพิวเตอร์ ไม่มีทีวี ไม่มีมือถือ ดังนั้น คนรุ่นเก่าจะนิยมอ่านหนังสือและฝึกฝนฝีมือต่าง ๆ นอกจากนี้ส่วนในสมัยก่อนยังมีต่างประเทศชาตริกรานเมือง ดังนั้นทางรัฐบาลจึงปิดเมืองไว้เพื่อรักษาประเทศชาติ ทำให้คนรุ่นเก่าไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ แถมยังเพราะสมัยก่อนเป็นเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ประชาชนใช้ชีวิตอย่างประหยัด ความคิดของรุ่นเก่าจะไม่ค่อยทันสมัย

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง ยานเฒ่าอาศัยกระท่อมหลังหนึ่งอยู่เหนือชายหาดร้าง ยามดึกฟ้ามืด คนเดินผ่านกระท่อมได้แลเห็นแสงเรืองลอยออกมาจากหลังกระท่อมในท่ามกลางความมืด แล้วผู้เฒ่าต่างก็เล่าลือว่ายานเฒ่าเป็นผีกระสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยานเฒ่าไร้ลูกหลานอาศัยกระท่อมหลังหนึ่งอยู่เหนือชายหาดร้าง ยามดึกฟ้ามืด คนเดินผ่านกระท่อมได้แลเห็นแสงเรืองลอยออกมาจากหลังกระท่อมในท่ามกลางความมืดแล้วต่อมาผู้คนต่างเล่าลือว่ายานเฒ่าเป็นผีกระสือ พวกเขาหวาดกลัว รังเกียจ เมื่อยามปะหน้ายานเฒ่าไม่ว่ากลางคืนหรือกลางวัน

“มองมันเป็นวง ๆ ออกแดง ๆ เขียว ๆ เล็กนิดเดียวเท่านั้นแหละ แต่แกเอ๊ย...ฤทธิ์เดชมันไม่ย่อย เกาะแคมเรือเสากระโดดเรือเอียงวูบไปเขียวแหละ...” “ผู้เฒ่าเล่า” ข้าเคยพบมาแล้ว ต้องเอาน้ำมันสดหรือไม้ก็ต้องทำวิธีแก้ผ้าออกไปยื่นประจันหน้ากันมันและตะโกนไล่มันไป” ผู้เฒ่ายืนยันในสิ่งที่เห็นมาและย้ำในความเชื่อที่ชาวเรือรุ่นก่อนเก่ากล่าวสอนกันมา...พวกเราร้ายต่อแกก็ด้วย เชื่องมลาย...

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 69-71)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะแสดงถึง ความคิดของรุ่นเก่าที่เป็นความเชื่อมลาย และหลงเชื่อ บางสิ่งบางอย่างที่ไม่ใช่เป็นความจริงแล้วไม่ไปหาความจริงว่ามันคืออะไร แม้ว่าคนรุ่นเก่ามีอายุมากกว่ามีความรู้และประสบการณ์มากกว่า แต่เวลาเปลี่ยนไปทุกวัน โลกนี้ก็เปลี่ยนไปด้วย ดังนั้นเราก็ต้องเรียนรู้ต่อไปจึงจะตามความก้าวหน้าของสังคมได้ ไม่งั้นจะไม่ว่าจะมีอะไรใหม่ๆเกิดขึ้นอีกเยอะเลย ความเชื่อเป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับมนุษย์ แต่เราต้องใช้ความคิดของเราไปเชื่อมั่น ไม่ใช่หลงเชื่อไม่พิจารณา ถ้าเป็นอย่างนี้จะทำให้เราไม่มีความก้าวหน้าขึ้น มีประโยคหนึ่งกล่าวว่า ผู้ใหญ่เป็นครูคนแรกของเด็ก ๆ พฤติกรรมและกิริยาอาการของผู้ใหญ่ที่ออกมาทั้งหมดก็ต้องเป็นตัวอย่างที่สอนให้

เด็ก ๆ รับผิดชอบ แต่ไม่ว่าเป็นผู้ใหญ่หรือว่าเด็ก ๆ ก็มีบางทีที่ทำผิดบางอย่าง แต่สิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องสอนให้แกเด็ก ๆ ก็คือคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ผู้ใหญ่ก็ต้องไปตามความก้าวหน้าของสังคมจึงจะมีประโยชน์ต่อการสั่งสอนของเด็ก ๆ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง คนหนุ่มสาวลูกสาวเรือริมทะเลหลายคนจากบ้านทะเลไปเข้าเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก คุณแม่ของพระเอกบอกว่าเขาไม่เคยไปเมืองหลวงและไม่รู้จักเมืองหลวง แต่รู้ว่าคนเหล่านี้เหมือนคนตายจากไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนหนุ่มสาวลูกเรือหลายคนที่บ้านชายทะเลเรียบเข้า
ไปเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก...

แม่บอกผมว่า พวกคนเหล่านี้ก็เหมือนกับ “ฝูงหมึกที่มัน
หลงแสงสี” หายหน้าจากทะเลอันเป็นต้นกำเนิดไปคล้ายกับคน
ตายจาก

แม่ไม่เคยไปเมืองหลวงและไม่รู้จักเมืองหลวง รู้แต่ตามคำ
เล่าบอกว่าเป็น “เมืองมายา” มากไปด้วยแสงสีที่ล่อให้คนหลงไหล
คล้ายกับพยัคฆ์แดงที่ล่องท่องทะเลยามเที่ยง

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 51)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นได้แสดงถึง ปัญหาของผู้ใหญ่ที่ใช้ความคิดของตนเองไปวัดโลกนี้ จริง ๆ แล้วในแต่ก่อนประเทศชาติชอบปิดเมืองไว้เพื่อไม่ให้ต่างชาติมารุกรานเมืองของตน แต่มีข้อเสียก็คือตามเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นของชาติอื่นไม่ได้อีก แล้วยังทำให้ประชาชนในประเทศชาติปิดตัวไว้ไม่ยอมไปรับความรู้ใหม่ อันนี้เป็นความคิดเก่า ๆ แล้ว ตอนนี้อันนี้ถ้าไม่ไปเรียนรู้ความรู้ข้างนอก ไปเปิดกว้างสายตาก็พัฒนาประเทศชาติได้ช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ตอนนี้อยู่ถึงรุ่นใหม่แล้ว ผู้ใหญ่ที่ขาดการศึกษาบางคนยังยึดถือความคิดเก่าแก่ว่างและไม่ให้ลูกหลานไปเรียนรู้ ก็จะทำให้ลูกหลานตามความก้าวหน้าของสังคมไม่ได้ อันนี้เป็นปัญหาของผู้ใหญ่ ที่เอาความคิดรุ่นเก่ามาสอนรุ่นใหม่ และยังทำให้รุ่นใหม่มีข้อสงสัยต่อสังคมโลก

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง ชายร่อนเร่คนหนึ่งขอข้าวกินอยู่แถวเรือบ้านริมทะเล ผู้ใหญ่บางคนกล่าวว่าคนนี้เคยฆ่าคนมาจึงคบไม่ได้ ให้เด็กทุกคนไม่ไปใกล้ชิดกับเขา แต่เมื่อเด็กได้ใกล้ชิดกับเขาจึงจะรู้ว่าชาวร่อนเร่คนนี้ไม่เลวร้ายเหมือนผู้ใหญ่พูด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาเที่ยวร่อนเร่ขอข้าวกินอยู่แถวเรือนบ้านริมทะเล เป็น
ชายวัยกลางคนที่มีหนวดเครารกริ้ว และมีนัยน์ตาดูแดงราวกับสี
แมงกะพรุนไฟ เขาปลุกเพลิงพักหลบนอนอยู่ชายหาดที่ค่อนข้าง
เปลี่ยวและไกลออกไปจากหมู่บ้าน แต่พวกเราเด็กเล็กชอบจับกลุ่ม
ชวนกันย่องไปแอบดูเขา

เมื่อแรก พวกเราเห็นเขานั่งอยู่ไกล ...เรานึกถึงคำเตือนที่ว่า
 “เฮ้ย ไอ้หนู พวกเอ็งอย่าเข้าไปใกล้มันน่ะ มันเป็นบ้าจะทำร้าย
 เอาได้”...เมื่อหลัง อีกนานต่อมา...พวกเราถึงได้รู้ว่า เขาเป็นชายใจ
 ดีที่รักสนุกและชอบทำตลกให้เด็ก ๆ ได้หัวเราะ และมีได้มีพิชร้าย
 ดั่งที่เคยหวาดหวั่น

...ตำรวจว่า “มันเป็นคนบ้าอันตรายที่ฆ่าคนตายมาแล้ว”...

พ่อครับทำไมเจ้าคนบ้าจึงไม่ทำร้ายเด็ก ๆ อย่างพวกเราล่ะ

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 63-67)

จากตัวอย่างข้างต้นที่ได้ยกมานั้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาของผู้ใหญ่ที่เป็นดูถูกคนอื่น ไม่
 แสวงหาความจริงค่อยสั่งสอนเด็ก ๆ จริง ๆ แล้ว ผู้ใหญ่เป็นคนที่ม่ประสบการณ์ ความรู้มากกว่าเด็ก ๆ
 ดังนั้น สิ่งที่พบเจอนั้นบางส่วนใช้ประสบการณ์และความรู้ก็จะตัดสินใจได้ แต่ไม่ว่าเราอายุมากถึง
 ขนาดไหน เราก็ลืมไม่ได้ก็คือ เราต้องเรียนรู้ เราต้องไปแสวงหาความจริงนั้นจึงจะตัดสินใจได้ และสิ่งที่
 สำคัญที่สุดก็คืออย่าไปดูถูกคนอื่น เราทุกคนก็เหมือนกัน แม้ว่าบางทีเราทำผิดบางอย่างแล้วแต่เราก็มี
 คำตอบอยู่ตัวว่า สำหรับคนอื่นเราทำผิดแล้ว สำหรับตนเองเราผิดหรือเปล่า เราดูคนให้ดูให้ละเอียด
 และลึกซึ้งเข้าไปไม่ใช่ดูจากข้างนอก ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต้องทำให้รอบคอบ อันนี้เป็นปัญหาของผู้ใหญ่ไม่
 เอาโลกทัศน์ที่ถูกต้องไปสั่งสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักโลก

วรรณกรรมเรื่อง สะใภ้แพศยา ในเล่มเหมือนทะเลมีเจ้าของ กล่าวถึง พี่ชายของพระเอก
 แต่งงานกับผู้หญิง “กะหรี” แม่ไม่ยอมรับและเกิดทะเลาะกันกับพี่ชาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แกเอามันเข้ามาบ้าน แกเอามันเป็นเมียโดยไม่คิดเห็นแก่
 แม่ เห็นแก่ครอบครัวของแกบ้าง ว่าจะต้องได้อายใครเขาสักขนาด
 ไหน แกมันเอาแต่ใจตัว เห็นแก่ตัว รักและหลงมัน” แม้ว่าออก
 ท่าทางกราดเกรี้ยว

“ชาวบ้านเขาหัวเราะเยาะกันทั้งนั้น” พี่ผู้หญิง

“นี่แกอย่างนะ” พี่ผู้ชายหันไปทำตาเขี้ยว “แกมีผิวสบายไป
 แล้วนี่ ยุ่งอะไรกะฉิน” เขาออกท่าทางผลุนผลันก่อนจะเดินเข้าห้อง
 ไป

“ท่ามันเป็นบ้าไปแล้ว” แม่ว่าไล่หลัง “มันต้องถูกเสน่ห์
 แน่ ๆ อีแบบนี้...”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 50)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ความคิดของรุ่นเก่าที่ว่า การแต่งงานของหนุ่มสาว
 ต้องคิดถึงหลายปัจจัย เรื่องบุคลิกภาพ ฐานะของครอบครัว และคุณธรรมจริยธรรมของผู้หญิง จึงจะ
 แต่งงานได้ แต่ก่อนการแต่งงานเป็นสิ่งที่พ่อแม่บังคับหาให้ลูกชาย ลูกสาว ถ้าเป็นคนที่พ่อแม่หาให้

ก็ต้องแต่งงานด้วย เพราะว่าผู้ใหญ่มีประสบการณ์ ส่วนลูกชายหรือลูกสาวส่วนมากก็ไม่ได้ความรักเสรี
ดังนั้น ในความคิดของผู้ใหญ่ก็ไม่เชื่อลูกจะหาคนที่แต่งงานได้

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึง ผู้หญิงที่อยู่ในท่าเรือสงสารสาหร่ายที่
แต่งงานกับบุญเมืองแล้วต้องกั๊กมีจึงจะซื้อน้ำมันได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“..สาหร่ายเอ๋ย ข้าบอกเอ็งไม่เชื่อมียะล่ะ ถ้าเอ็งไม่หนีตาม
ไอ้เมืองไป ป่านนี้เอ็งก็สบายแล้ว ไอ้พวกเค้าแก่เรืออวนลากนะ มัน
ชอบเอ็งหลงเอ็งยังกะอะไรดี”

สาหร่ายยิ้มอย่างกระดาก ขณะที่ผู้หญิงร่างอ้วนใหญ่ก้มลง
นับเงินส่งให้

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 37)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ความคิดของรุ่นเก่าที่ว่าหาสามีต้องหาฐานะ
ที่ดีจะได้อยู่สบาย ไม่ต้องเครียดเรื่องเงิน คนรุ่นเก่าไม่แนะนำผู้หญิงไปหาคนที่ตนเองชอบ เพราะการ
เลือกคนที่คู่ควรจะไม่ทำให้ชีวิตลำบาก ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดแบบนี้ด้วยผู้หญิงเป็นเพศที่โดน
ทำร้ายได้ง่าย ดังนั้น ถ้าหาได้คนไม่ดี ผู้หญิงก็โดนละทิ้งแน่นอน แล้วแต่ก่อนผู้หญิงส่วนใหญ่อยู่ใน
สถานภาพที่ถูกเลือก ไม่เสรีและต้องการดูแลสามีและลูกได้ดี

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ว่า ความคิดของรุ่นเก่าจะเป็นความคิดที่ล้าสมัยกว่า ปัจจัยที่
ทำให้เกิดขึ้นก็เพราะว่าวิถีชีวิต และการศึกษาของรุ่นเก่าที่ได้รับอิทธิพลจากสมัยดั้งเดิม เวลาสังคม
พัฒนาขึ้นก็ยังไม่ทันจะปรับเปลี่ยนได้

4.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดของรุ่นใหม่

ด้วยเทคโนโลยีเจริญรุ่งเรืองของสังคม ตอนนี้เรามีโอกาสเยอะไปสัมผัสกับโลกนี้อย่าง
ใกล้ชิดและได้เรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เปิดคอมพิวเตอร์ไว้ เราก็รู้ข่าวของต่างประเทศ
รู้ความรู้ใหม่ ๆ นั่นที่ไม่เคยได้สัมผัสนั้น ดังนั้น คนในสมัยใหม่จะเน้นเรื่องความจริงมากกว่าและไม่
หลงเชื่อบางสิ่งบางอย่าง และค้นหาข้อมูลมาพิสูจน์ว่าถูกต้องตามตำราหรือหนังสือที่พูดหรือเล่า
คนรุ่นใหม่มีความทันสมัยมาก และนิยมไปท่องเที่ยวต่างประเทศ มีสำนวนกล่าวว่า อ่านหนังสือพัน ๆ
เล่มไม่เท่ากับการเดินทางหลาย ๆ กิโลเมตร แสดงถึงการเดินทางช่วยเราเรียนรู้อย่างใกล้ชิดและจำได้ง่าย
ดังนั้น ความคิดของสมัยใหม่จะกว้างขวางกว่า

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง คนหนุ่มไม่เชื่อสิ่งที่รุ่นเก่าพูดนั้น เลยผ่านไป
โรงเรียนหลายรอบเพื่ออธิบายความจริงว่ายายเฒ่าไม่ใช่ผีกระสือ สิ่งที่ทำให้ชาวประมงน่ากลัวก็คือ
เพราะซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ มีแสงออกมาให้ชาวประมงกลัวนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้เฒ่าชาวเรือมีความเชื่อต่างกับคนหนุ่มเสมอ พวกคน
หนุ่มไม่ยอมเชื่อเรื่องผีพรายที่ผู้เฒ่าบอก...

...คนหนุ่มผู้ผ่านโรงเรียน ไม่ยอมเชื่อผู้เฒ่าต่อความเชื่อเก่าแก่นี้ เขาเฝ้าอธิบายขยายความลึกลับแห่งโลกสีน้ำเงินให้ผู้คนที่ห้อมล้อมจับกลุ่มคุยกันที่ริมหาด

“เราเลิกเชื่อได้ง่ายได้แล้วล่ะ...” คนหนุ่มว่า “อย่างยายเฒ่าบนหาดร้างนั้น เป็นความผิดของพวกเราที่หลงโทษว่าแกเป็นผีกระสือ ที่จริงแล้วไม่ใช่หรอก ข้างหลังกระท่อมที่แกอาศัยอยู่นะ มันมีซากสัตว์เน่าเปื่อยกองถมกันอยู่ จึงมีแสงออกมาให้พวกเราเห็นในบางคืน พวกเราร้ายต่อแกก็ด้วยเชื่อง่าย”

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 69-71)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ความคิดของรุ่นใหม่ที่ไม่หลงเชื่อเรื่องผีพราญกระสือ แสวงหาความจริงและเผยแพร่ให้ชาวประมงรู้ โลกนี้ตอนนี้เป็นโลกาภิวัตน์ ถ้าเราล้าสมัยเราจะโดนละทิ้งไว้ข้างหลังคนอื่น แต่มีเราพัฒนาปรับตนเองไปเรื่อย ๆ เราจึงจะเหมาะสมกับโลกนี้และทันความก้าวหน้าของโลก ความจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญของปัญหา แสวงหาความจริงได้แล้ว เราจะไม่ห่วงเรื่องอะไรอีก แต่ความจริงไม่ใช่หาได้ง่าย ต้องใช้กำลังเยอะมากไปต่อสู้อันตรายหลายครั้งจึงจะสำเร็จได้ คนรุ่นใหม่ก็มีความกล้าหาญในการแสวงหาความรู้และความท้าทายที่สังคมเอามานั้น เรากล้าเผชิญหน้ากับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ

วรรณกรรมเรื่องโลกสีน้ำเงินได้แสดงถึง คนหนุ่มสาวลูกเรือหลายคนที่บ้านชายทะเลเจียบเข้าเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก... ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนหนุ่มสาวลูกเรือหลายคนที่บ้านชายทะเลเจียบเข้าไปเมืองหลวงแล้วก็ไม่กลับมาอีก...

แม่บอกผมว่า พวกคนเหล่านี้ก็เหมือนกับ “ฝูงหมึกที่มันหลงแสงสี” หายหน้าจากทะเลอันเป็นต้นกำเนิดไปคล้ายกับคนตายจาก

แม่ไม่เคยไปเมืองหลวงและไม่รู้จักเมืองหลวง รู้แต่ตามคำเล่าบอกว่าคือ “เมืองมายา” มากไปด้วยแสงสีที่ล่อให้คนหลงไหลคล้ายกับพยัคฆ์ที่ล่องท่องทะเลยามเที่ยง

(โลกสีน้ำเงิน. 2546 : 51)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงความคิดของรุ่นใหม่ที่มีสายตากว้างไกล กล้าไปเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ ไปสัมผัสกับโลกข้างนอกจึงจะรู้ว่าตนเองขาดอะไรบ้าง สังคมเราต้องการคนที่มีความสามารถในทุกด้าน ถ้าเรากล้าเผชิญหน้ากับความท้าทายต่าง ๆ แล้วกลับไปสร้างสรรค์ประเทศชาติ ชาติเราจะกลายเป็นเมืองที่สวยงามและทันสมัย ทุกคนก็ต้องมีความก้าวหน้า ไม่งั้นก็เชื่อว่าโลกเราใหญ่แค่ไหนดีตัวเอง จริง ๆ แล้วโลกเราใหญ่มาก มีความรู้มากมายที่เราไม่เคยเรียนรู้

ในแต่ก่อน เราต้องละทิ้งความคิดที่ล้าสมัยมากแล้วยอมรับสิ่งที่ต้องการในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่โดนความคิดเก่า ๆ กำหนดพฤติกรรม และจิตใจไว้ นิยมเสรีภาพ มีความปรารถนาต่อชีวิตและมีความคิดสร้างสรรค์ต่อสังคมและจินตนาการต่อโลก

วรรณกรรมเรื่อง สะใภ้แพศยา ในเล่มเหมือนทะเลมีเจ้าของ กล่าวถึง พี่ชายของพระเอก แต่งงานกับผู้หญิงไม่ดีที่มีอาชีพเป็นผู้หญิงหากินแม่ไม่ยอมรับและเกิดทะเลาะกันกับพี่ชาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แกเอามันเข้ามาบ้าน แกเอามันเป็นเมียโดยไม่คิดเห็นแก่แม่ เห็นแก่ครอบครัวของแกบ้าง ว่าจะต้องได้อายใครเขาสักขนาดไหน แกมันเอาแต่ใจตัว เห็นแก่ตัว รักและหลงมัน” แม้ว่าออกท่าทางกราดเกรี้ยว

“ชาวบ้านเขาหัวเราะเยาะกันทั้งนั้น” พี่ผู้หญิง
“นี่แกอย่างนะ” พี่ผู้ชายหันไปทำตาเขียว “แกมีผิวสบายไปแล้วนี่ อยู่อะไรกะนั้น” เขาออกท่าทางผลุนผลันก่อนจะเดินเข้าห้องไป

“ท่ามันเป็นบ้าไปแล้ว” แม้ว่าไล่หลัง “มันต้องถูกเสน่ห์แน่ ๆ อีแบบนี้...”

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ. 2548 : 50)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึงความคิดของรุ่นใหม่ที่เป็นอยากได้ความรักเสรี ไม่ต้องนึกถึงเรื่องฐานะ คุณธรรมจริยธรรม หาคความชอบของตน ไม่เหมือนผู้ใหญ่ที่ต้องนึกถึงหลายปัจจัยถึงแม้ว่าน่าจะหาได้คนที่ไม่ดี แต่ตนเองรู้สึกชอบและอยู่ด้วยกันก็จะดีใจ แต่ถ้าทำตามพ่อแม่ที่หามาให้ก็น่าจะไม่ดีใจเช่นกัน คนรุ่นใหม่นิยมความรักเสรี

วรรณกรรมเรื่องขอบฟ้าทะเลกว้าง ได้กล่าวถึงสาหร่ายหนีไปตามบุญเมืองโดยไม่บอกให้พ่อแม่รับรู้ รอถึงวันที่พิกอาศัยให้เจอและมีเงินแล้วค่อยกลับมาขอหมั้นกับพ่อแม่สาหร่าย ส่วนสาหร่ายก็มีความหวังอยู่ในใจดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หล่อนเตรียมเสื้อผ้ามาแล้ว เช้านี้จะหนีตามเขาไป!”

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 6)

ระหว่างขอบฟ้าทะเลกว้างเข้าวันนี้ สาหร่ายได้รู้แล้วว่าความรักที่มีต่อบุญเมืองนั้น คือ จุดมุ่งหมายปลายทางแห่งชีวิตยิ่งกว่าความหวังใด ๆ ที่สาหร่ายเคยมีมา...

(ขอบฟ้าทะเลกว้าง. 2553 : 9)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นแสดงถึง ความคิดของรุ่นใหม่หวังว่าจะได้ความรักเสรีและชีวิตที่ตนเองชอบ ไม่อยากให้พ่อแม่บังคับให้ ด้วยการพัฒนาทางสังคม มุมมองของคนรุ่นใหม่ก็กว้าง

กว่าเดิม ยิ่งได้เจอสิ่งใหม่ ๆ ยิ่งเรียนหนังสือได้จำนวนมากก็ยิ่งมีความใฝ่ฝันของตนที่อยากไปเยี่ยมชม
ตัวเมืองและเมืองที่พัฒนาที่บ้าน และอยากได้ชีวิตที่ดีกว่าเดิม ไม่อยากเหมือนพ่อแม่ที่ต้องอยู่กับ
ความยากจน และอยากไปค้นหาสิ่งใหม่ ๆ กับคนที่ชอบ ได้ความรักเสรี และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
แล้วกลับมาสร้างสรรค์บ้านเกิดของตนและเพิ่มความสามารถของตนให้ชีวิตพ่อแม่ดีขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า ความคิดของคนรุ่นใหม่จะเป็นความคิดที่ทันสมัย ได้รับ
อิทธิพลจากสังคมปัจจุบัน ชอบเสรี ชอบแสวงหาความจริง ชอบสิ่งใหม่ ๆ ความคิดของคนรุ่นใหม่จะไป
ตามการพัฒนาของสังคม ดังนั้นความคิดของคนรุ่นใหม่จะต่างจากรุ่นเก่า และมุมมองกว้างไกล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ โดยศึกษาวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงทั้งหมด 5 เล่ม ผู้วิจัยได้ผลการการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ มีผลการวิจัย สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ

วรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ สะท้อนให้เห็นถึงสังคมชาวประมงในทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านวัฒนธรรม ด้านการประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

1. ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นถึงบ้านของชาวประมงทั่วไปเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ที่สร้างจากวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติ ปลูกอยู่ริมทะเลเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปประกอบอาชีพ บ้านสำหรับชาวประมงเป็นสัญลักษณ์ถึงเรื่องความอบอุ่นและฐานะด้วยยังสะท้อนให้เห็นถึง อาหารการกินของชาวประมงจะยึดอาหารทะเลเป็นหลัก อาทิ กุ้ง หอย ปู ปลา ปลาหมึก เป็นต้น ในการประกอบอาหารนั้นก็ยังสามารถทำได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการนึ่งย่างทอด ผัดหรือกระทั่งนำมาเผา ทำให้ชาวประมงสามารถหาวัตถุดิบมาสำหรับประกอบอาหารสะดวกและในส่วนของวัตถุดิบที่เหลือจากการประกอบอาหาร ชาวประมงได้นำมาถนอมอาหารในรูปแบบของการตากแห้ง เพื่อเป็นอาหารในวันที่ไม่สามารถออกไปทำประมงได้ แต่หลังจากสังคมธุรกิจเข้ามา มีบทบาท ชาวประมงก็หากินอาหารทะเลสดได้ยากแล้ว นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนประมง ชาวประมงทุกคนมีความสามัคคีและความช่วยเหลือกัน เมื่อพบเจอปัญหาก็ร่วมกันแก้ไข

2. ด้านวัฒนธรรม วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวประมงแบ่งเป็น 2 ลักษณะ 1) เชื่อในอำนาจที่ลึกลับ 2) ความเชื่อที่สืบทอดกันมา เช่น ความเชื่อในศาสนาพุทธ เชื่อพระพุทธรูป เชื่อคำสั่งสอนจากพระ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผีพรายมักอยู่ในน้ำและสามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่คนได้ แม่นางเป็นความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคน ถือว่าแม่นางจะนำโชคมาให้แก่คนเดินทางยังสะท้อนให้เห็นถึงประเพณีของชาวประมงเช่นเดียวกับประเพณีของสังคมไทย

ทั่วไป มีประเพณีวันสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทย มีพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนร่วมกันอย่างสนุกสนาน

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวประมงที่ว่ามีความกตัญญู เคารพผู้ใหญ่และมีมารยาทด้วย

3. ด้านการประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ว่า ผู้ชายส่วนใหญ่ลงทะเลจับสัตว์น้ำ ผู้หญิงดูแลบ้านและลูก ถ้ามีปลาเหลือก็หาไปขายที่ตลาด อาชีพก่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างเรียบง่ายและพึ่งพาทะเลธรรมชาติ กับประสบการณ์ อาชีพชาวประมงยังเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาได้หลายชั่วอายุ ยังสะท้อนให้เห็นถึง อาชีพประมงหลังการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชาวประมงเรือเล็กเริ่มมีการเชื่อมโทรมเรือลำใหญ่ที่ใช้เครื่องมือทันสมัยเข้ามามีบทบาทสำคัญ การค้าขายก็เริ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ชาวประมงเรือลำเล็กส่วนมากขายอวน แห เรือไปหมดแล้วต้องหาทางใหม่เพื่อเลี้ยงครอบครัวได้ เช่น ถีบสามล้อ ฝ้าตู้คอนโด เปิดร้านค้า ส่วนบางคนเป็นลูกจ้างเรือลำใหญ่ วิถีชีวิตของชาวประมงก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมบันเทิงก็เข้ามามีบทบาทด้วย

5.1.2 แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ

วรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ได้นำเสนอแนวคิดในทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคม แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่น สรุปดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ชาวประมงไทยได้รับการสั่งสอนต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความกตัญญู ต้องกตัญญูคนทำคุณแก่ตน และรู้จักตอบแทนบุญ พ่อแม่ ความขยัน ในการทำงานต้องมีความขยันจึงได้ผลดี รายได้สูง ความกล้าหาญ ไม่ว่าเราเป็นใครก็ต้องมีความกล้าหาญ ไปเผชิญหน้ากับความท้าทายจึงมีความก้าวหน้าขึ้นได้ และความรับผิดชอบ ทุกคนมีหน้าที่ในสังคมนี้ ต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ควรจะทำและทำให้ดีจึงเป็นคนดี คุณธรรมจริยธรรมทั้งหมดนี้จะทำให้ชาวประมงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของสังคม ปัญหาของสังคมมีมากมายหลากหลาย ในวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ แสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม ความเหลื่อมล้ำในเรื่องกระจายรายได้ เรื่องอาชีพ เรื่องสถานภาพระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายและเรื่องชนชั้น ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่า ชาวประมงเรือเรือลำใหญ่ไม่ทะนุถนอมสัตว์น้ำ ไม่หยุดตกปลาเพื่อให้พักผ่อนวางไข่ เห็นแก่ตัว จึงทำให้สัตว์น้ำเกือบสูญพันธุ์ไป ส่วนปัญหาจากการออกกฎของภาครัฐเป็นปัญหาที่เกิดจากทางการที่เวลาประกาศหรือออกกฎด้วยความไม่รอบคอบและไม่ได้ประเมินอย่างครบถ้วน จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเสียหาย

3. ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่น ความคิดของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าจะแตกต่างกันไป ด้วยเพราะ สภาพความเป็นอยู่ สังคมในแต่ละยุคและวัยไม่เหมือนกัน ความคิดเห็น

ของคนรุ่นเก่าจะล้ำสมัยและหลงเชื่อความเชื่อต่าง ๆ ส่วนความคิดของคนรุ่นใหม่ชอบเสรีภาพ ชอบแสวงหาความจริง ชอบความท้าทาย จะทันสมัยกว่าและยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่าย

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงไทยจากวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ได้พบว่า การประกอบอาชีพของชุมชนประมงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ก่อนเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ชุมชนประมงออกเรือลำเล็กไปจับปลาด้วยแห หรืออวน เมื่อได้กุ้ง หอย ปู ปลา จำนวนหนึ่งก็จะกลับเข้าฝั่ง ให้ภรรยาไปขายส่วนหนึ่ง ที่เหลือนำไปทำอาหารกินกันในครอบครัว แต่หลังจากนั้น อาชีพการประมงแบบดั้งเดิมไม่สามารถดำรงต่อไปได้ เพราะถูกนายทุนที่มีเรือใหญ่กว่าจับปลาไปหมด การค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชุมชนก็พัฒนาขึ้น มีกิจกรรมและอาชีพใหม่เข้ามาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมซึ่งการสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์หนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี มาแป้น (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับท้องทะเลมายาวนาน ทั้งในด้านอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มความเชื่อและประเพณี ซึ่งวิถีชีวิตประจำวัน ความเชื่อหรือประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทั้งสิ้น ได้อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารจากสื่อต่าง ๆ รอบด้าน ทำให้ชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียนมีความคิด ความเชื่อและทัศนคติบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลให้ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีตามเทศกาล ประเพณีท้องถิ่นบางอย่างค่อย ๆ เลือนหายไปและหันไปยึดถือวิถีการแบบสมัยนิยม

ผลการวิเคราะห์แนวคิดในวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมช่วยให้ชาวประมงมีบุคลิกภาพดี และทำให้กลุ่มชาวประมงมีความกตัญญูต่อคนมีคุณแก่ตน ความขยันในการทำงาน มีความกล้าหาญในการแสดงความคิดเห็นของตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมและครอบครัว ทำหน้าที่ของตนให้ดี คุณธรรมจริยธรรมทั้งหมดนี้ทำให้สังคมกลุ่มชาวประมงกับสังคมไทยมีความสอดคล้องกันและดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสบายและผ่านอุปสรรคได้ ด้านแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกับ ชัตสุณี สีนรุสิงห์ (2550) กล่าวว่า แนวเรื่องหรือแก่นเรื่อง คือความหมายรวมของเรื่องทั้งเรื่องและผู้แต่งต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน นวนิยายบางเรื่อง (เช่นเดียวกับบทละคร) อาจจะมีแนวเรื่องมากกว่าหนึ่งในขณะที่เนื้อหาของเรื่องทั้งหมดจะให้ความบันเทิงและเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน แนวเรื่องจะให้บทเรียน ข้อคิด ประสบการณ์ชีวิตที่จะทำให้ผู้อ่าน

สามารถเพิ่มประสบการณ์เชื่อมโยงกับชีวิตตัวเอง และเกิดปัญหาที่จะมองชีวิตในแง่บวกที่กว้างขวางและเข้าใจชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับงานวิจัย LI YUANYUAN (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอ้อยในนวนิยายชุด เลือดพระนาง ผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวคิดในนวนิยายชุด เลือดพระนาง พบว่า สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ความกตัญญู ความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ ความประหยัด การไม่เอาเปรียบคนอื่น ความอดทนและความขยันหมั่นเพียร และความมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนในด้านแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยยังเสนอได้ว่า ช่วยให้กลุ่มสังคมคนไทยเชื้อสายจีนสามารถดำเนินชีวิตที่ผ่านพ้นอุปสรรคและมีอยู่รอดให้สังคมไทยต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงไทยในวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่น เช่น กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ไพฑูรย์ ัญญา ัญญา สังข์พันธานนท์ เป็นต้น
2. ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมของ อิศศิริ ธรรมโชติ ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านเยาวชนไทย ด้านปัญหาสังคมไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กุสุมา รัชชมณี. (2556) การวิจัยวรรณคดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษา
ตะวันออกคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2528) วรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- เครือฟ้า แก้วคุ้ม. (2533) วิเคราะห์เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชา
ภาษาไทย) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์. (2549) คมความคิดในวรรณกรรมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : วัฒนา
พานิช.
- ชัตสุณี สีนรุสสิงห์. (2550) วรรณคดีทัศน์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง. (2539) การวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ วีระไวทยะ. (2556) โครงการถ่ายถอดองค์ความรู้และเสริมสร้างความตระหนักในการจัดการ
ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ดลฤทัย ขาวดีเดช. (2540) ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
(สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงมน จิตรจันทรงค์. (2556) วรรณคดีวิจารณ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์น.
- _____. (2524) สุนทรียภาพในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547) นวนิยายกับสังคมไทย 2475-2500. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย เพ็งพินิจ. (2551) การศึกษารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์
และหมู่บ้านประมงน้ำจืดจังหวัดหนองคาย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539) วรรณกรรมวิจารณ์. ปทุมธานี : นาคร.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2525) วรรณกรรมวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- บุญทริกา เกื้อคลัง. (2548) การเล่าเรื่องในวรรณกรรมเยาวชนของอัศศิริ ธรรมโชติ. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร) ปัตตานี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประไพ ศรีสุข. (2541) ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติ กอบจิตติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สาขาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2521) วรรณกรรมการเมือง. กรุงเทพมหานคร : กราฟิคอร์ต.
- พิเชษฐ์ เกิดวิชัย. (2544) แบบอย่างชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ต้นแบบ : กรณีศึกษาอัศศิริ ธรรมโชติ. วิทยานิพนธ์. ว.ม. (สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญจันทร์ มาประชา. (2541) การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของนิเวศน์ ก้นไทย ราษฎร์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สาขาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539) แว่นวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- เมธี จันทโรปกรณ์. (2541) ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมง อวนรุนต่อสิทธิประมงชายฝั่ง : กรณีศึกษา สุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2529) วรรณคดีวิจารณ์แนวสังคมศาสตร์ เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9-10. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมธิราช.
- ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา. (2542) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2539) วรรณกรรมวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อน แกรมมี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) พจนานุกรม. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. (2546) วรรณคดีการเมืองกับสังคมรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2418-2421). ปทุมธานี : วิชญา.
- ลำจูล ฮวบเจริญ. (2555) นักเขียน และนักเขียน รางวัล ซีไรต์ แห่งสยาม. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- เลิศชาย ศิริชัย และนฤทธิ์ ดวงสุวรรณ. (2552) ประมงพื้นบ้านลุ่มทะเลสาบสงขลา วิถีและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันดี มาแป้น. (2554) **วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน หมู่บ้านคลองเทียน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภา กงกะนันทน์. (2533) **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543) **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540) **วิธีการวิจัยคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลลิตา พิณิจภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ. (2515) **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โสภา ทองประเสริฐ. (2550) **การศึกษาวิถีชีวิตชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544) **วรรณกรรมศึกษา**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนงค์ จันทรวงศ์. (2551) **ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนันต์ เลี้ยงเพ็ชร. (2535) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ช่วงปี พ.ศ. 2520-2524**. วิทยานิพนธ์ กศ.บ. (สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- อัศศิริ ธรรมโชติ. (2553) **ขอบฟ้าทะเลกว้าง**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : แพรว.
- _____. (2546) **โลกสีน้ำเงิน**. กรุงเทพมหานคร : มิ่งมิตร.
- อัศศิริ ธรรมโชติ. (2546) **ทะเลร่ำลมโศก**. กรุงเทพมหานคร : มิ่งมิตร.
- _____. (2544) **บ้านริมทะเล**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มิ่งมิตร.
- _____. (2524) **เหมือนทะเลมีเจ้าของ**. กรุงเทพมหานคร : คำแก้ว.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2558) **วรรณกรรมวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554) **วรรณกรรมกับสังคม : ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551) **รัก ทุกข์ สุขโศกในงานวรรณกรรมไทย : ภาพสะท้อนสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุณคดี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อุดม หนูทอง. (2523) **พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย**. สงขลา : เมืองสงขลา.
- ChunXiao Chen. (2557) **ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- LI YUANYUAN. (2559) **ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มฮั่นยี่ในนวนิยายชุด เลือดพระนาง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Ma Yuan. (2554) **ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Wang Dan. (2558) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Xu Weijie. (2555) **ภาพสะท้อนการก่อร่างสร้างตัวของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยจากนวนิยายไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

ณัฐพงศ์ วัฒน
เอกสารรับรอง
(Certificate of Exemption)
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

ชื่อเรื่อง ภาาษาสะท้อนถึงคณาจารย์ของภาาษาธรรมศาสตร์ อธิติธรรม (รวมใบมี)

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ ดร. ปัทมา วณิช
คณะวิชา/หลักสูตร วิทยาลัยศึกษาศาสตร์
สาขา วิชาการศึกษา ใ้แก่เป็นภาาษาที่สอง
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยตลอดแล้วเก้า
ประกาศนอ์ซึ่งเก้า จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิรา วัฒน)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560

เลขที่รับรอง

๒ ๒29/2560

วันที่ให้การรับรอง: 7 พฤศจิกายน 2560

วันหมดอายุใบรับรอง: 6 พฤศจิกายน 2562

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล MISS LIAO WEIQING (พิชชาพร)
วัน เดือน ปีเกิด 28 สิงหาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 81/727 หมู่ที่ 13 อําเภอเอ ถนนเทพรัตน ตำบลบางแก้ว
อําเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2555 - 2558 คณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกว่างซี
สาขาวิชาภาษาไทย

